

VÁROS
FEJLESZTÉS

ÚJHARTYÁN
OPERATÍV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
AKCIÓTERVE

BUDAPEST, 2007. JÚLIUS

TARTALOMJEGYZÉK

1.1. A JELENLEGI ÁLLAPOT VIZSGÁLATA	3
1.1.1. A korábban készült településrendezési dokumentumok	4
1.1.2. Tervezett fejlesztések	5
1.1.3. A meglévő út- és közműhálózat értékelése a városfejlesztési akció megvalósítása szempontjából	7
1.1.3.1. A meglévő közlekedési hálózat	7
1.1.3.2. A meglévő közműhálózat	8
1.1.4. Tulajdonviszonyok / Tervlap	10
1.2. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA	11
1.2.1. Újhartyán népességszámának várható alakulása 2020-ig és főbb társadalmi-gazdasági hatásai	12
1.2.2. Újhartyán kisközponti funkciói és lehetőségei	44
2. OPERATÍV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ <i>Településfejlesztési akcióterületek lehatárolása / Tervlap</i>	
2.1. Új lakóterület fejlesztése Operatív településfejlesztési koncepció <i>2.1. Új lakóterület fejlesztése operatív településfejlesztési koncepció Az új lakóterület beépítési koncepciója M=1:5000 / Tervlap</i>	
2.1.1. Építési program	
2.1.2. Közlekedési és közterületfejlesztési program <i>Újhartyán lakóterület fejlesztés, közlekedési és közterületfejlesztési program M=1:2000 / Tervlap Újhartyán lakóterület fejlesztés, közlekedési és közterületfejlesztési program Mintakeresztszelvény M=1:1000 / Tervlap</i>	
2.1.3. Közműfejlesztési program <i>Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program Vízellátás / Tervlap Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program Csapadécsatornázás / Tervlap Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program Gázellátás / Tervlap Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program Villamos-energia ellátás / Tervlap</i>	
2.1.4. A szükséges területek megszerzésével kapcsolatos feladatok <i>Új lakóterület fejlesztése A szükséges területek megszerzésével kapcsolatos feladatok / Tervlap</i>	
2.2. Községközpont Operatív településfejlesztési koncepció <i>2.2. Községközpont operatív településfejlesztési koncepció Településfejlesztési projektek M=1:4000 / Tervlap</i>	
2.2.1. Építési program	
2.2.2. Közlekedési és közterületfejlesztési program	

- 2.2.3. Közműfejlesztési program
 - Községközpont fejlesztése*
 - Közlekedési és közterületfejlesztési program*
 - Homok utca javasolt kialakítása / Tervlap / M=1:1000*
- 2.2.4. A szükséges területek megszerzésével kapcsolatos feladatok

- 2.3. Tervezett ipari park következő üteme
 - Operatív településfejlesztési koncepció
 - 2.3. Tervezett ipari park következő üteme / Tervlap*

- 2.3.1. Építési program
- 2.3.2. Közlekedési és közterületfejlesztési program
- 2.3.3. Közműfejlesztési program
 - Tervezett ipari park következő üteme*
 - Közlekedés és közterületfejlesztési program*
 - Tervezett úthálózat / Tervlap*
 - Közműlapok*

- 2.3.4. A szükséges területek megszerzésével kapcsolatos feladatok

3. PÉNZÜGYI KONCEPCIÓ

- 3.1. Új lakóterület fejlesztése
 - Pénzügyi koncepció
 - 3.1.1. Az akció várható ráfordításainak meghatározása
 - 3.1.1.1. Közlekedési, közterületfejlesztési költségek
 - 3.1.1.2. Közműfejlesztési költségek
 - 3.1.2. Az akció megvalósulásához szükséges források meghatározása
- 3.2. Községközpont
 - Pénzügyi koncepció
 - 3.2.1. Az akció várható ráfordításainak meghatározása
 - 3.2.1.1. Közlekedési, közterületfejlesztési költségek
 - 3.2.1.2. Közműfejlesztési költségek
 - 3.2.2. Az akció megvalósulásához szükséges források meghatározása
- 3.3. Tervezett ipari park következő üteme
 - Pénzügyi koncepció
 - 3.3.1. Az akció várható ráfordításainak meghatározása
 - 3.3.1.1. Közlekedés és közterületfejlesztési költségek
 - 3.3.1.2. Közműfejlesztési költségek
 - 3.3.2. Az akció megvalósulásához szükséges források meghatározása
- 3.4. Globális pénzügyi mérleg az akció értékesítési bevételeinek és fejlesztési kiadásainak elemzésével

4. A MEGVALÓSÍTÁS SZERVEZETI KONCEPCIÓJA

1.

HELYZETÉRTÉKELÉS

1.1.

A JELENLEGI ÁLLAPOT VIZSGÁLATA

1.1.1. A KORÁBBAN KÉSZÜLT TELEPÜLÉSRENDEZÉSI DOKUMENTUMOK

Újhartyán rendelkezik a fejlesztések alapjául használhatójávahagyott településrendezési tervvel, amelynek módosítása jelenleg folyamatban van. Módosításra kerül a településszerkezeti terv és a szabályozási terv, ami közvetlenül érinti a településfejlesztési célterületeket a 127/2006.(XII.14.) sz. Képviselő-testületi határozat alapján az alábbiak szerint.

1. Lakóterületi fejlesztés

A 038/2-038/48, valamint a 048/61 hrsz. jelenlegi mezőgazdasági területek tervezett kertvárosias lakóterületbe sorolása: kedvező a lakóterületi fejlesztés megvalósíthatósága szempontjából

2. Községközpont

A szabályozási tervi javaslatban a településszerkezeti tervben foglaltakkal ellentmondásban a településközpontban a „Béla gödör” fejlesztési területen található 415/2-6 hrsz. telkek közparkként szerepelnek: kedvezőtlenül korlátozza a településközpont fejlesztésének megvalósíthatóságát.

3. Ipari területi fejlesztés

Az ipari park környezetében a 067/46, 067/60 hrsz. jelenlegi mezőgazdasági területek ipari gazdasági területbe sorolása: kedvező az ipari park fejlesztése szempontjából.

További észrevételek:

A központi belterület meglévő lakóterületein a rendezési tervben tervezett tömbfeltárásokkal történő lakóterület-kialakítás megvalósíthatósága (hosszabb távú tervszerű és szervezett, együttműködés szervezési és finanszírozási szempontból az ingatlan tulajdonosok között a szükséges infrastruktúra-építési engedélyezési és kiviteli tervek elkészítésében, majd a tervezett infrastruktúra-építési és településrendezési feladatok végrehajtásában) és várható eredménye (kedvezőtlen alakú, illetve méretű építési telkek kialakítása eredményeként túl intenzív és előnytelen beépítés) erősen kétséges. Ha az elképzelés az operatív településfejlesztés első időszakában megvalósulna, eredménye nem növelné, hanem csökkentené annak esélyét, hogy a község jelentős nagyságrendű új lakónépességet tud betelepíteni a biztos egzisztenciával rendelkező középosztálybeli családok köréből.

A 4606-os út déli oldalán kialakítható lakóterület települési szövetének a meglévő központi belterülethez való integrálása szempontjából előnytelen megoldás, hogy a két településrészt egy külterületi sáv választja el egymástól, és az új lakóterület közpark helyett véderdővel kapcsolódik a meglévő központi belterülethez. Nevének megfelelően a véderdő nem összeköt, hanem szétválaszt településszerkezeti szempontból. Ez annál komolyabb probléma, mivel a betelepülők társadalmi integrációja Újhartyán fenntartható fejlődésének egyik alapkérdése. Márpedig ez nagyon nehezen értelmezhető, ha az érintett új településrész fizikai integrációjának még az elemi előfeltételei is hiányoznak. A probléma a beépített településrészeket elválasztó külterületi sáv megszüntetésével és a zöldfelület véderdő helyett közparkként való kialakításával orvosolható.

1.1.2. TERVEZETT FEJLESZTÉSEK

1. Lakóterületi fejlesztés

Az Újhartyán népességszámának várható alakulására 2020-ig és főbb társadalmi-gazdasági hatásaira vonatkozóan az MTA RKK tudományos munkatársa és a Városfejlesztés ZRt. által megfogalmazott jövőképet megalapozó tanulmány következtetései alapján az egyeztetések eredményeként megállapítás nyert, hogy a településé fenntartható fejlődésének biztosítása érdekében a népesség mintegy 1300 fős növelése szükséges 2020-ig. Annak érdekében, hogy ez a folyamat az önkormányzat és a helyi közösség szempontjából a lehető legkedvezőbb eredménnyel menjen végbe a fejlesztést az önkormányzatnak kell kézben tartania és tervszerűen megvalósítania a község és a magánszféra strukturált együttműködésén alapuló európai településfejlesztési modell alkalmazásával. A nemzetközi tapasztalat és az adottságok tükrében a betelepülők kb. 20 %-a, mintegy 260-300 főnyi népesség letelepülése képzelhető el a meglévő központi belterület beépített területén lévő ingatlanok megvásárlása, a lakóépületek felújítása, illetve teljes átépítése, vagy új lakóépületek építése révén. A fennmaradó kb. 1000 főnyi betelepülő lakónépesség elhelyezését kell a kialakításra kerülő új lakóterületen biztosítani. Ennek helyét a településszerkezeti terv egyértelműen kijelöli az M5-től Dabasra vezető 4606 sz. országos összekötő mellékút Erdősor utca és Malom utca vonala közé eső szakaszának dél-keleti oldalán a település meglévő központi belterületével szemben. Az említett területen a szükséges 250-280 lakóépületnél jóval több, kb. 440 családi ház elhelyezhető 1000 m² körüli telkeken, tehát a szükséges 250-280 lakótelek összefüggő kertvárosias települési területen való kialakítására teljesen alkalmas. Az egyeztetések folyamán felmerült az igény, hogy vizsgáljuk meg alternatívaként, nem lenne-e célszerű a lakóterület fejlesztést a Malom utcától dél-nyugatra, vele párhuzamosan a beépített terület szélén húzódó úthoz dél-nyugatról csatlakozó területsávban, valamint a Thököly utcáról és a Zrínyi utcáról, a beépített központi belterület észak-nyugati részén feltárható új lakóterületen kialakítani. A Malom utcától dél-nyugatra eső sávban mintegy 117 db 1000 m²-es lakótelek alakítható ki a Thököly utca – Zrínyi utca térségében kb. 35 db, ez összesen 152 db új lakótelket jelentene. Településfejlesztési szempontból az egyeztetések során megállapítást nyert, hogy a szétaprózott lakóterületi fejlesztés összességében jóval kedvezőtlenebb eredményre vezetne, mintha az új lakóterületet egy összefüggő területen egységes minőségben lehetne kialakítani. Az alternatíva megvalósítását tovább nehezítené, hogy a Malom utcától dél-nyugatra levő területet a rendezési terv mezőgazdasági művelés céljára jelöli ki, tehát lakóterületként történő fejlesztése az ehhez szükséges rendezési terv módosítás többlet-időigénye miatt hátrányosan befolyásolná a fejlesztés megvalósíthatóságát. A fentieknek megfelelően az operatív településfejlesztési koncepcióban a lakóterület fejlesztés operatív településfejlesztési koncepcióját arra a fejlesztési célterületre kell kidolgozni, amit a hatályos rendezési terv településszerkezeti terve a fent említettek szerint kertvárosias beépítésű lakóterületként határoz meg a 4606 sz. mellékút dél-keleti oldalán.

Az említett egyeztetéseken megfogalmazódott az a szakmai álláspont, hogy bár az új lakóterület kialakítását fizikailag nem érintik közvetlenül azok a rendezési tervben a meglévő központi belterület telektömbjeire vonatkozóan megfogalmazott elképzelések, amelyek 5 kialakult és beépített lakóterületi tömb belsejének feltárását irányozzák elő, megvalósíthatósági és végső soron piaci szempontból azonban nagyon negatívan befolyásolhatják az új lakóterületen kialakítható kertvárosi építési telkek piaci eladhatóságát. Ezért a tömbbelső feltárásával történő új lakótelek alakítást csak nagyon indokolt esetben kellene az önkormányzatnak támogatnia, és így is csak akkor, ha minden elképzelhető garanciával rendelkezik, hogy a tömbfeltárással történő fejlesztési folyamat nem fullad

kudarcba az előkészítés vagy a megvalósítás szakaszában. Egy torzóban végződő esetleges fejlesztési folyamat ugyanis nagyon károsan hatna az önkormányzati fejlesztésben nagy ráfordítással kialakításra kerülő építési telkek piacképességére. A tömbbelső feltárásának kérdését akkor érdemes felülvizsgálni, amikor az önkormányzat által irányított új lakóterületi fejlesztés – vagy annak nagy része – már megvalósult, a település egészére vonatkozó felértékelő hatása bekövetkezett, és ennek kapcsán kialakult az az önkormányzati eszközrendszer és szervezeti háttér is, amivel az önkormányzat minimálisra tudja csökkenteni a tömbbelső feltárásával történő lakóterületi fejlesztés megvalósításának kockázatait.

2. Településközpont

A településközpont műszaki-fizikai és szolgáltatási szempontból történő fejlesztése egymást erősítő kölcsönhatásban van az új kertvárosi lakóterület kialakításának megvalósításával. A település meglévő tiszta, rendezett közterületei és a már megtörtént fejlesztések jó alapot jelentenek az eredményes fejlesztéshez. Az adottságok, az elindult fejlesztési folyamatok és a lakóterület fejlesztésre kialakult elképzelések alapján a Zrínyi utca, Szép utca, Homok utca, Szőlősor utca, Kápolna utca, Szobor utca, Gödör utca, Hősök tere, Újsor utca, Lövölde tér, Fő utca közterületei alkotják azt a közterület-hálózatot, amelynek komplex fejlesztésére és rekonstrukciójára a következő 10-15 éves időszakban a fejlesztéseket célszerű koncentrálni.

Területi szempontból ez a műemlék templom körüli műemléki környezetet és a „Béla-gödör” helyén kijelölt településközponti vegyes övezetet, valamint a sportpálya (Szobor utca-Petőfi utca) területét jelenti. A meglévő településközpont belterület és a vele szemben a dabasi út túloldalán kialakításra kerülő új lakóterület minél jobb kapcsolatának biztosítása érdekében fontos, hogy az út két oldalán a településszerkezeti tervben erdőként kijelölt zöldsáv a valóságban olyan közparkként kerüljön kialakításra, ami – amellet, hogy biztosítja a zaj- és levegőtisztaság védelmi zöldfelületi funkciókat – nem „leszigeteli” egymástól, hanem szervesen összekapcsolja a régi és az új településrészt.

Funkcionális szempontból a „Béla-gödör” és – távlatilag – a sportpálya területén megvalósítható fejlesztések biztosíthatják, hogy a meglévő településközpont olyan mennyiségben és minőségben gazdagodjon kereskedelmi és szolgáltatási funkciókkal, ami szükséges az egész község fenntartható fejlődéséhez és azon belül az új lakóterület megvalósíthatóságához. A „Béla-gödör” fejlesztési területére korábban készült tervből számos elképzelés megvalósult a Hősök terén megépült új faluházban, ezért a „Béla-gödör” beépítésének építési programját az operatív településfejlesztési koncepcióban célszerű újragondolni.

3. Iparterület

A rendezési terven ipari-gazdasági terület céljára kijelölt terület autópálya csomóponthoz legközelebb eső dél-keleti részén jól működő ipari parki fejlesztés valósult meg az elmúlt évek folyamán. Az operatív településfejlesztési tevékenység keretében a következő fejlesztési ütem megvalósítása a feladat. A további fejlesztés szakmai tartalmával és irányával kapcsolatban 2002. februárban az egyik megbízott szakértői munkacsoport részéről megfogalmazódott egy elképzelés, hogy az ipari parkot hangsúlyozottan tudományos és technológiai parkként, nagyon erős K+F dimenzióba lenne célszerű továbbfejleszteni. Az időközben eltelt 5 év történései ennek az elképzelésnek a megvalósíthatóságából semmit nem igazoltak vissza. Ez nem véletlen, hiszen az olyan erős K+F dimenzióval rendelkező tudományos és technológiai parkok, mint amelyek fejlesztési irányát tartalmi szempontból az említett tanulmány javasolja, Európában és az egész világon mindenütt nagy műszaki

felsőoktatási központok közvetlen fizikai közelségében vagy már kialakult kutatási központokhoz közvetlenül kapcsolódva jöttek létre. A Közép-Magyarországi Régióban ezek természetes helye a főváros vagy közvetlen agglomerációs településeinek átalakuló „barnamezős” övezete lehet, leszámítva Gödöllőt, ahol Közép-Európa egyik legjelentősebb agrár- és biotechnológiai felsőoktatási és kutatási bázisa alakult ki. Az említett fővárosi, illetve agglomerációs területek pillanatnyilag távol állnak a telítődéstől, ezért Újhartyán térszerkezeti pozíciója – minden közlekedésföldrajzi előnye ellenére – 10-15 éves távlatban nem tekinthető kedvezőnek abból a szempontból, hogy egy ilyen ipari park megvalósítását különleges és Újhartyán kiemelt fejlesztését célzó állami támogatás nélkül – piaci alapon – reálisan meg lehessen célozni. Ezért az operatív településfejlesztési koncepcióban egy olyan természetes fejlődési folyamatot célszerű leképezni, ami a megvalósult ipari park továbbfejlesztését jelenti a kialakult tartalmi, illetve szakmai irányban, kiegészülve a logisztikai funkciókkal, amelyek szempontjából elhelyezkedése kedvező.

1.1.3. A MEGLÉVŐ ÚT- ÉS KÖZMŰHÁLÓZAT ÉRTÉKELÉSE A VÁROSFEJLESZTÉSI AKCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA SZEMPONTJÁBÓL

1.1.3.1. A MEGLÉVŐ KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT

1. Lakóterületi fejlesztés

A tervezett lakóterületi fejlesztés (hozzávetőlegesen 250 ingatlan) a Dabas – Újhartyán állami összekötő út mentén (4606. j. országos mellékút), a jelenlegi településsel szemben fekvő, erdős terület. Közlekedési szempontból a lakóterületi fejlesztés helye megfelelő, mert mind az M5 autópálya, mind a távolabb fekvő 5. sz. elsőrendű főút felől közvetlenül (az állami mellékúton keresztül) elérhető.

A fejlesztés kijelölt helyének nyugati oldalán egy mellékút hagyományos csomóponttal kapcsolódik az állami úthoz.

A vizsgált területen földutak haladnak keresztül. A fejlesztés kijelölt helyének nincs a településsel közvetlen kapcsolata, azt a fejlesztés során meg kell oldani.

2. Településközpont

Újhartyán településközpontjában a közutak rendezettek, szabályozási szélességük megfelelő. Az utak jellemzően aszfaltburkolattal ellátottak, vízelvezetésük burkolt, vagy burkolatlan nyílt árokkal megoldott. Keresztmetszeti kialakításukra a kétoldali járda, zöldsáv és a légkábelek jelenléte jellemző. Az útburkolatok szélessége általában nem éri el az 5,5 méter szabványos mértéket.

A Szép utca keresztmetszeti elrendezése eltér a településközpont egyéb útszakaszaitól, mert ott a két forgalmi irány elválasztására kb. 2 m széles zöldsáv szolgál.

A településközpont közforgalmú (tömeg)közlekedési ellátást a Budapest, Népliget és Újhartyán, szerviz között közlekedő autóbuszjárat biztosítja. Munkanapokon mintegy húsz járatpár közlekedik, a Budapestre ingázók igényeinek megfelelően, de csúcsidőn kívül is óránként egy járat szolgálja a települést.

Egyéb irányokban és különösen kistérségi és mikrotérségi szempontból nem megfelelő a tömegközlekedési ellátottság. Ezt mikrotérségi szinten a haránt irányú közúti kapcsolatok

hiánya is okozza. A jelenlegi helyzet javítása a településfejlesztési akció eredményeinek hosszabb távú fenntarthatósága érdekében szükséges háttérfejlesztési, illetve akcióterületen kívüli – „külső” – infrastruktúra- és közlekedésfejlesztési feladat lesz, amit külön projektek keretében a jelen fejlesztéssel párhuzamosan és ahhoz illeszkedve lehet végrehajtani.

Az egyéni gépjárműhasználat (32%) és a közforgalmú közlekedés igénybevétele (31%) mellett jelentős a kerékpárral közlekedők aránya is (26 %).

A kiegészítő külső közlekedési infrastruktúra fejlesztés másik területe a mikrotérségi és a kistérségi kerékpárút-hálózat kiépítése lesz.

3. Iparterület

Újhartyán ipari parkja közlekedési szempontból kiemelten előnyös helyen, a település belterületétől keletre, közvetlenül az M5 autópálya mellett helyezkedik el. Jó paraméterekkel kialakított kiszolgáló útja (kiváló minőségű, 5.5 m széles aszfaltburkolat, kétoldali nyílt árok) az autópálya újhartyáni csomópontjából indul. A helyszín óriási előnye, hogy az ipari park gazdasági forgalma (nehéz tehergépjárművek) a település lakóterületeinek érintése, megközelítése nélkül, közvetlenül eléri az autópályát.

Az iparterület tömegközlekedési ellátottsága korlátozott, csak az Újlengyelig közlekedő autóbuszjáratok érik el.

1.1.3.2. A MEGLÉVŐ KÖZMŰHÁLÓZAT

Újhartyán településen 3 akcióterület került kijelölésre. Az akcióterületek közműadottságait adjuk meg vizsgálati anyagunkban.

A településen az akcióterületek a következők:

- Új lakóterületi fejlesztés
- Településközpont „Béla-gödör” program
- Ipari park fejlesztés

Közművesítés szempontjából mindhárom akcióterületnél más és más közműbeavatkozások szükségesek.

Kedvezőnek mondható, hogy a település összközműves ellátással rendelkezik, megfelelő többletkapacitásokkal.

A település és az akcióterületek közműellátását a következőkben foglaljuk.

Vízellátás

A községi vízmű jelentős kapacitás-többlettel rendelkezik, ami több évre kielégíti a fejlesztési igényeket.

A Cigler utcai vízmű vízbázisának kútjai állandó üzemben - 1. számú kút 730 l/p, 1050 m³/d, 2. számú kút 700 l/p, 1000 m³/d – **2050 m³/d** kapacitással rendelkeznek.

A biztonságos vízellátás érdekében kiépült továbbá egy 100 m³-es víztorony és 2x100 m³-es térszíni tározó is.

A kutak kifogásolható vízminősége miatt üzemel egy 50 m³/h teljesítményű vas- és mangántalanító berendezés.

A kiépült körvezetékes hálózat D200, D160, D110, D90 mm-es átmérőkkel épült ki.

1. **Új lakóterületi** fejlesztés területén, mivel még nincs úthálózat és beépítés, így a vízellátó hálózat sem épült ki.
2. A **településközpont** közterületeinek komplex **rehabilitációjánál** valamennyi utcában kiépült a vízálózat: - Szőlősor utca D90 mm, Homok utca D90 mm, Pilisi utca Béla-gödröt érintő szakasza D90 mm, Pilisi-Diófa utca sarok D110mm, Újsor utca településközponti szakasza D110 mm, Hősök tere D160 mm, Szobor utca D90 mm, Temető sor, Szép utca D160 mm, Zrínyi Miklós utca iskola előtti szakasza D160 mm, Fő utca D90 mm, Lövölde tér D90 mm.
3. **Ipari park fejlesztéshez** a gerincúti D160 mm-es gerincvezeték áll rendelkezésre.

Szennyvízcsatornázás

Újhartyán település belterületén ISEKI rendszerű vákuumos **szennyvízelvezető** hálózat 1996-1997 években épült ki, amely csatlakozik a korábban létesült Újhartyán-Kakucs közös szennyvíztisztító telephez.

A szennyvíztisztító-telep kapacitása 600 m³/d-ről az elmúlt években **900 m³/d-re** bővítették melyből Újhartyán kontingense **600 m³/d**.

A tervezett lakóterületi fejlesztések során kialakuló új lakóingatlanok szennyvizei a kiépült szennyvízelvezető rendszerre közvetve csatlakoztathatók.

Az iparterület gerincútja mentén DN 300 mm-es KG-PVC gravitációs csatorna valósult meg. A gravitációs csatorna befogadója a terület MOBA átemelője, mely nyomóvezetéken keresztül vezeti el a szennyvizet a községi rendszer vákuumgépházánál üzemelő központi átemelőhöz.

Az NÁ 160 mm-es KPE nyomóvezeték autópálya alatti közmű-átvezetést a csomópont fölött, északi irányban került kiépítésre.

1. **Új lakóterületi** fejlesztés területén, mivel még nincs úthálózat és beépítés, így a vízellátó hálózat hasonlóan a szennyvízcsatorna-hálózat sem épült ki.
2. A **településközpont** közterületeinek komplex **rehabilitációjánál** valamennyi utcában - Szőlősor utca, Homok utca, Pilisi utca Béla-gödröt érintő szakasza, Újsor utca településközponti szakasza, Hősök tere, Szobor utca, Temető sor, Szép utca, Zrínyi Miklós utca iskola előtti szakasza, Fő utca, Lövölde tér - vízellátáshoz hasonlóan kiépült a vákuumos szennyvízcsatorna-rendszer
3. **Ipari park fejlesztéshez** a fogadókész D300 mm-es gravitációs szennyvízcsatorna, az ipartelepi átemelő és az átemelőtől a központi átemelőig megépült szennyvíz-nyomóvezeték kész a további ipartelepi szennyvizek fogadására.

Csapadékvíz-elvezetés

Újhartyán község csapadékvíz-elvezetés szempontjából a Duna-Völgyi-Csatorna (DVCS) vízgyűjtő-területébe esik. A települést É-i és D-i irányból is a DVCS-ba csatlakozó

belvízcsatornák övezik. A Fő utcától D-i irányban kijelölhető egy egyértelmű D-i esésirány, majd a község É-i területrészein egy Ny-i esés. Egyéb vonatkozásban sík illetve kisebb mértékű heterogén domborzati alakulatok figyelhetők meg a belterületi utcák vonatkozásában.

1. A csapadékvíz-elvezetésre a településen egységes terv készült, mely alapján meg is történt a nyílt árokhálózat kialakítása. Az árokhálózat kettős funkciójú, mivel tározó-szivárogtató és a szivárgás feletti mennyiséget elvezeti a befogadó felé.
2. A településközpontban már megkezdődött a felszín-közeli zárt vízelvező rendszer kiépítése.
3. Az akcióterületeken felszínközeli zárt csapadékvíz-elvezető zárt hálózat kialakítása várható mindhárom akcióterületen.

Gázellátás

A településen középnyomású ellátó gázhálózata a Monori utcában épült nyomásszabályozóból indul D110 mm-es gerincezeték a Monori utcában, majd a D90 átmérővel folytatódik az Epres utcában a Hősök teréig. A további vezeték D63 mm-es átmérővel üzemel. Valamennyi utcában kiépült a középnyomású gázhálózat. A nyomásszabályozóhoz az M5 autópálya alatt átvezetett **D110 mm-es nagy-középnyomású** vezetéken érkezik a gáz .

1. **Új lakóterületi** fejlesztés területén a víz és szennyvízelvezetéshez hasonlóan nem épült ki gázellátó hálózat.
2. A **településközpont** közterületeinek komplex **rehabilitációjánál** valamennyi utcában - Szőlősor utca, Homok utca, Pilisi utca Béla-gödröt érintő szakasza, Újsor utca településközponti szakasza, Hősök tere, Szobor utca, Temető sor, Szép utca, Zrínyi Miklós utca iskola előtti szakasza, Fő utca, Lövölde tér - vízellátáshoz hasonlóan kiépült a középnyomású gázvezeték D 63 mm-es átmérővel. A Fő utca mindkét oldalán üzemel gázvezeték.
3. **Ipari park fejlesztéshez** mind a déli mind az északi területnél külön-külön nyomásszabályozó és középnyomású gázhálózat létesült. Mindkét rendszer szabad kapacitásokkal rendelkezik.

Villamosenergia-ellátás

Újhartyán település villamosenergia-ellátását 20 kV-os szabad-vezetékes hálózatok biztosítják. A kiefeszültségű ellátó és közvilágítási hálózatok nagyrészt szintén légvezetékes kialakítású.

1. A településközpontban Hősök terén már megkezdődött a légvezetékes hálózatok földkábeles rendszerre történő átépítése.
2. Az ipari parkban a középiefeszültségű hálózat légvezetékes, míg a kiefeszültségű rendszer földkábeles kialakítású.
3. A településközpont akcióterületénél kis-, és középiefeszültségű földkábeles rekonstrukció, továbbá az ipari park és a lakóterületek akcióterületén is földkábeles hálózatkiakítás várható.

Hírközlés

A hírközlés vezetékrendszerei a villamosenergia-ellátó hálózatokhoz hasonlóan általában légvezetékes kialakítású, mely teljes ellátást biztosít a lakosság részére.

A településközpont akcióterületénél a hírközlés földkábeles rekonstrukciója, továbbá az ipari park és a lakóterületek akcióterületén is földkábeles hálózatkiakítás várható.

1.1.4. Tulajdonviszonyok / Tervlap

1.2.

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

1.2.1. ÚJHARTYÁN NÉPESSÉGSZÁMÁNAK VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2020-IG ÉS FŐBB TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSAI

1. Bevezetés

Újhartyán a Közép-magyarországi Régió, illetve Pest megye délkeleti részén fekszik, Budapest központjától mintegy 45, határától 25, a ferihegyi repülőtértől 35 km-re, gyakorlatilag az ország közepén. A település ugyan nem része a jogszabály szerinti Budapesti Agglomerációnak, de az elmúlt évek különböző kutatásai és térszerkezeti vizsgálatai szerint az agglomeráció peremterületi zónájában helyezkedik el, a dabasi kistérségben.

Az agglomeráció kistérséghez csatlakozó – falusi miliőbe ágyazott munkás jellegű – szektora (II. szektor) a nyolc agglomerációs szektor közül a legkedvezőtlenebb mutatókkal jellemezhető, különösen társadalomstatisztikai vonatkozásokban. Országos összevetésben azonban mind az agglomeráció e szektora, mind a szomszédos dabasi kistérség általános fejlettsége, illetve fejlődési dinamizmusa kedvező értékeket mutat.

Mindezek alapvetően meghatározzák a térség és benne Újhartyán társadalmi-gazdasági adottságait és lehetőségeit, köztük a népesedéssel és a migrációs folyamatokkal összefüggő kilátásokat egyaránt.

2. Újhartyán demográfiai adottságai és annak meghatározó tényezői

2.1. A népesség számának alakulását meghatározó folyamatok

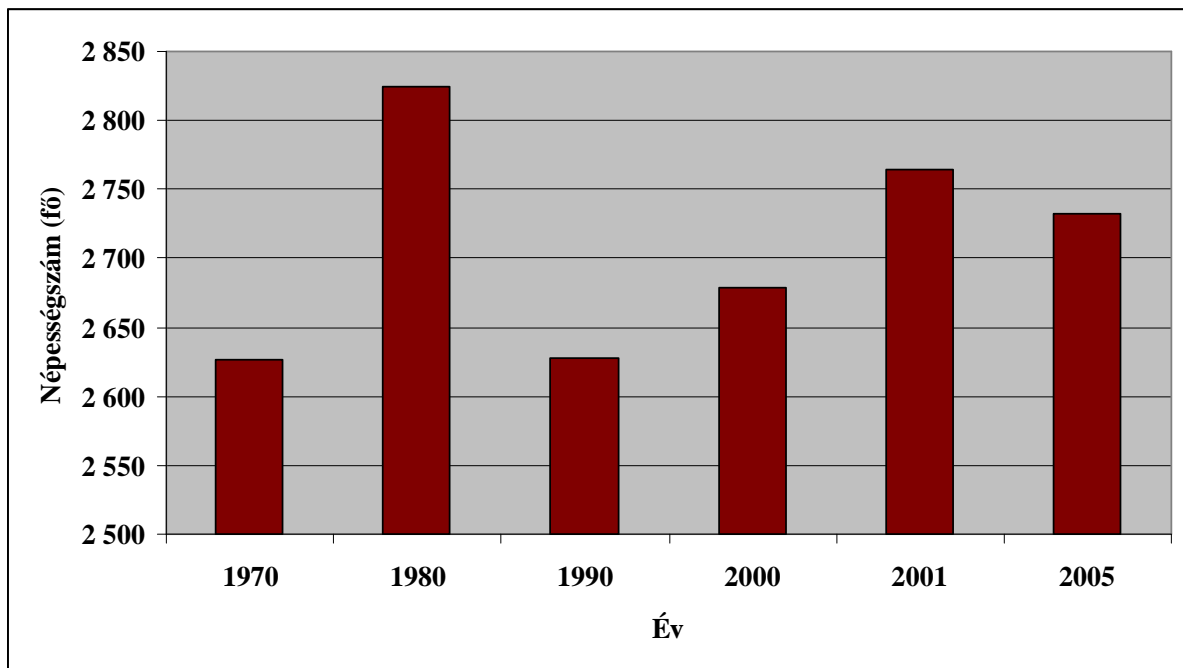
Újhartyán népességszámát, illetve tényleges szaporodását alapvetően a természetes szaporodás és a vándorlási egyenleg határozza meg. A természetes reprodukció alapvetően az élveszületések és a halálozások számának alakulásától függ, amelyeket egyenként is több meghatározó tényező befolyásol. A vándorlási egyenleget az állandó és ideiglenes jellegű be- és kivándorlások különbsége adja, amelyek szintén több külső és belső tényező eredményeként alakulnak.

A jelezett háttértényezők változásával, illetve azok becslésével kapcsolatosan problémát jelent, hogy alakulásukról legtöbb esetben nem állnak rendelkezésre adatok (pl. nők életkor szerinti termékenysége, korcsoport szerinti élveszületési és halálozási megoszlás, koréves továbbélési valószínűsége), mások hosszú évtizedek folyamán, lassan változnak (pl. átlagos gyermekszám, várható élettartam). Egy részük, pedig olyan tényező, amely nehezen mérhető fel (pl. ingatlanárak, települési előnyök és hátrányok, családi okok). Ezek azok az elemek, amelyek a különböző becslések és trendek esetében csak a főbb demográfiai jellemzőkbe integráltnak, azok változásának követésében jelennek meg.

2.2. A népesség számának alakulása, 1970-2005

Az 1970. évi népszámlálás 2626 főt regisztrált a településen, majd az 1970-es évek egyaránt pozitív természetes szaporodása és vándorlási egyenlege 1980-ra mintegy 200 fővel növelte meg Újhartyán népességszámát (*1. ábra*). A növekedést ekkor elsősorban a reprodukció biztosította, amely átlag feletti mértékű növekedésnek felelt meg megyei, illetve agglomerációs összevetésben, ugyanakkor a vándorlási többlet átlag alatti maradt (*2-3. ábra*).

1. ábra A népesség számának alakulása Újhartyánban, 1970-2005

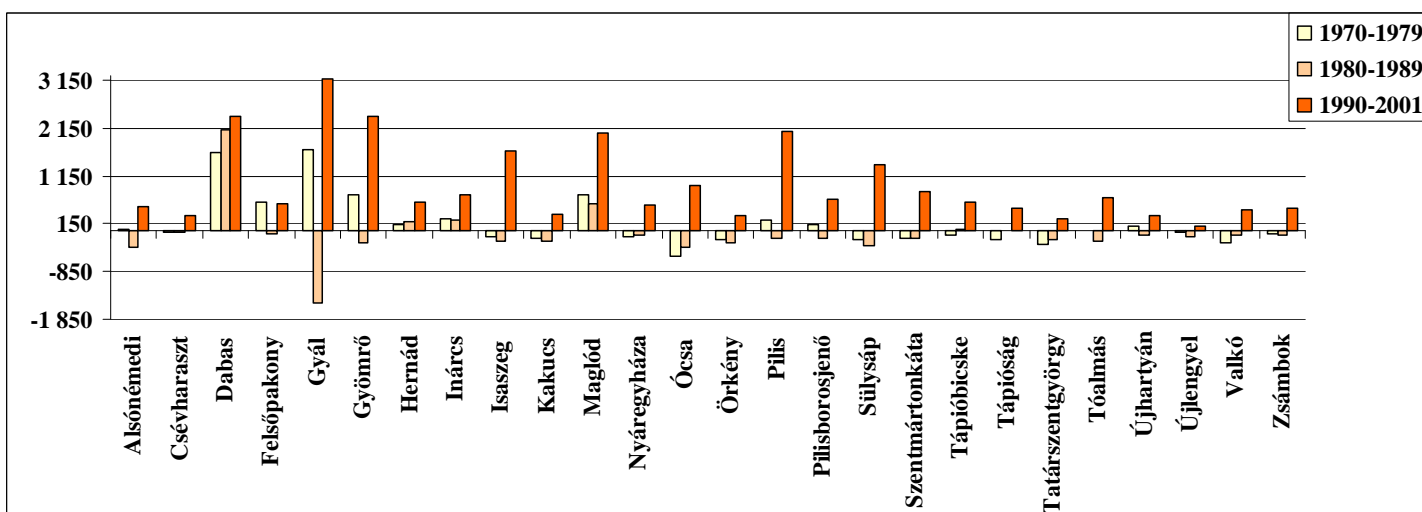
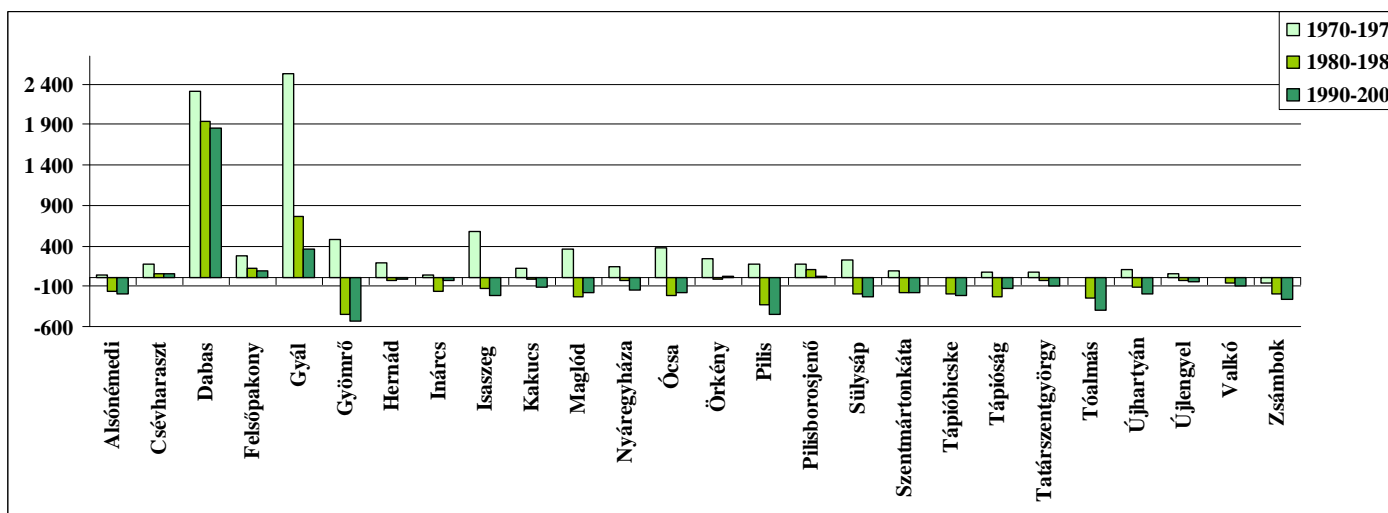

Forrás: KSH

Az 1980-as évtized kedvezőtlen változást hozott a falu népességszámának alakulásában, mivel az előző évtized végére megállt a természetes növekedés (akárcsak országosan), sőt azt fokozatosan, egy gyorsuló mértékű fogyás váltotta fel az évtized végéig. Ugyanakkor a pozitív vándorlási egyenleg is megfordult, hasonló nagyságrendű fogyást okozva, mint amekkora növekedést a korábbi évtizedben hozott. Ezek hatására a korábbi dekád 200 fős lakosság-növekménye eltűnt, és 1990-re visszaállt az 1970-es népességszám (1. ábra). Néhány kivételtől eltekintve (pl. Hernád, Maglód, Dabas, Inárcs) hasonló folyamatok zajlottak le a budapesti agglomerációban és Újhartyán környezetében egyaránt (2. ábra).

Az 1990-es évtized kisebb mértékű, mintegy 50 fős népességnövekedést hozott 2000-ig, miközben a 2001-es népszámlálás újabb mintegy 80 főt 'talált meg' a faluban (1. ábra; ekkor országosan is jelentősen megnövekedett a népességszám). Előzőek főként az ismét pozitívba forduló vándorlási egyenlegnek köszönhetőek, amely még jelentékenyen ellensúlyozta a fokozódó természetes fogyást az 1990-es években. Más, Budapesthez közelebbi településeken a meglóduló szuburbanizáció extrém népességnövekedéssel is járt (pl. Telki, Leányfalu, Veresegyház, Pócsmegyer, Diósd, Budajenő, Erdőkertes, Szigetmonostor, Szada, Nagykovácsi, Mogyoród, Üröm, Csobánka, stb.; 2-3., 6. ábra). Ez akár meg is duplázta (Telki esetében például megnégyszerezte) a népességszámot (a Budapestről kiköltözők $\frac{3}{4}$ -e Pest megyében telepedik le).

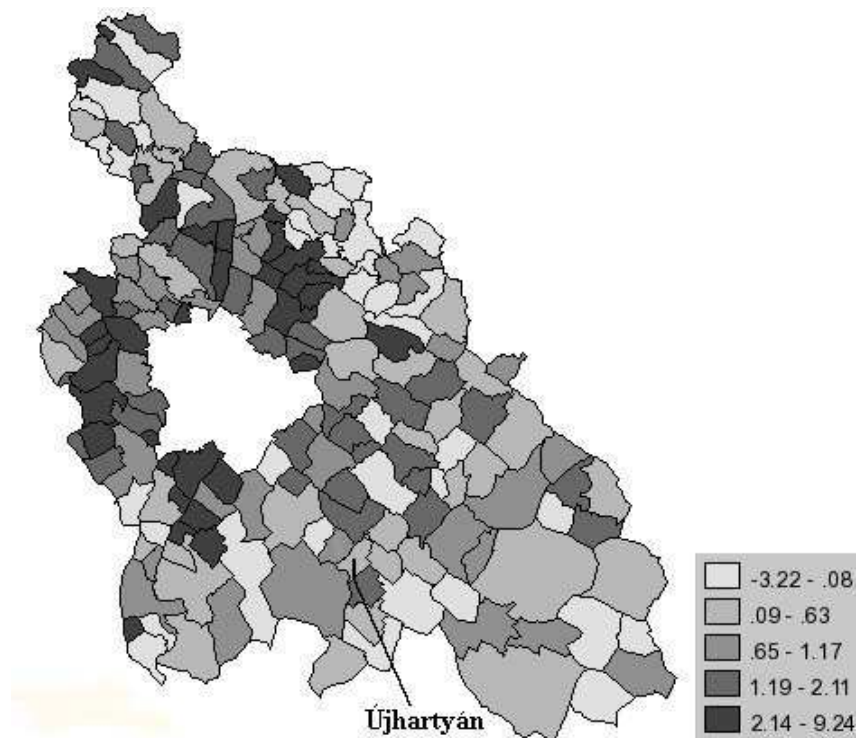
2. ábra A természetes szaporodás és a vándorlási egyenleg Újhartyánban és Pest megye néhány kiválasztott településén, 1970-2001 (fő)

Forrás: KSH

Ez a folyamat néhány környező településen is együtt járt az 1990-es eredeti népességszám több mint egyharmadát-egynegyedét meghaladó nagyságrendű kiegészülésével (pl. Inárcs, Hernád, Dabas; 2-3., 6. ábra). Újhartyán esetében, a helyi megkérdezettek véleménye szerint, több, a beköltözéseknek gátat vető belső és külső tényező is akadályozta e folyamatot. Ilyenek a telekalakítások, melyek révén ugyan több új utca is nyílt és népesült be még korábban, de a meglévők előregedéséből fakadó fogyást ez nem pótolta. Ilyen az eladó ingatlanok hiánya is, illetve utóbbiak családon, vagy falun belüli elkelése, a más irányú fejlesztési elkötelezettségek, az image, a befogadási politika és az ingatlanárak. A vándorlásból elmaradt népességnövekedés nagyságrendje akár 800-1500 főre is tehető 1990 óta. Ráadásul a vándorlásból fakadó újhartyáni minimális növekedési többlet az 1990-es évek végére már abszolút értelemben is elfogyott, ami azt jelenti, hogy a népszámlálás által 'megtalált többletnépesség' is fokozatosan elolvad a vándorlási egyenleget évente 10-20 fővel meghaladó természetes fogyás következtében (4. ábra).

3. ábra 100 lakosra jutó vándorlási különbözet 1990-2005 között Pest megye településein

Forrás: TEIR

Hasonló nagyságrendű beérkező többlet-népességarány a környező, illetve az agglomerációs településekre különösebb problémák nélkül lett új otthonra és illeszkedett be a helyi társadalomba kisebb-nagyobb konfliktusok, és a vele járó társadalmi-gazdasági hatások révén. Ezekben a településekben – ahol a beköltözők zömében nem a különféle kényszerek szülte kiköltözők körül kerültek ki – esetenként rendkívüli dinamikát hoztak az újonnan beköltözők az önkormányzati bevételek, a lakóhelyi és lakókörnyezeti fejlesztések, valamint a helyi szolgáltatások mennyiségi és minőségi elemei terén egyaránt. A közszolgáltatások iránt megnövekvő igény, a kulturális fogyasztás növekedése, a fogyasztási szokások átrendeződése, az újszerű ellátások, társadalmi és gazdasági jellegű szolgáltatások iránti kereslet emelkedése is megfigyelhető volt. A helyi társadalom és gazdaság térpályái átalakultak (a különféle igények kielégítését szolgáló belső és külső mozgások), megnövekedett a kifelé mutató közösségi és egyéni mozgások és kapcsolatok aránya, amely nyitottság növekedését hozta. Ugyanakkor a befelé mutató, településen belüli térpályák száma is növekedett, emelkedett az alulról jövő kezdeményezések száma, megerősödtek a helyi társadalom összetartását szolgáló

civil kezdeményezések, a helyi fejlesztési, életminőség-javító akciók és szándékok. Ugyanakkor a társadalom szerkezete olyan irányba változott, amely a közép- és hosszabb távon a természetes népesedési folyamatok kiegyenlítődsét is magával hozta, valamint a korszerkezeten túl kedvező irányba módosultak a jövedelmi, az aktivitási, a foglalkoztatási és a végzettségi, képzettségi arányok is.

Összességében az újhartyáni népesedés hűen leképezte az országos és a nagyvárosok környéki vidéki térségek településeinek tendenciáit az elmúlt 35 évben. A népesség növekedésének záloga mára egyedül a bevándorlás növelése maradt, mivel a falu lakosságának előregedése előrehaladt és alacsony szinten stabilizálódott a gyermekvállalási hajlandóság.

Az elmúlt évek népesedési viszonyait ugyanakkor erősen befolyásolták a térségben lejátszódó szuburbanizációs folyamatok. A tágabb értelmű fővárosi agglomeráció településeinek demográfiai viszonyaira általában az jellemző, hogy fiatalodó népességgel rendelkeznek a beköltözések miatt, és a pozitív vándorlási mérlegeknek köszönhetően jelentős a népességyarapódásuk, annak ellenére is, hogy Pest megye népességszáma 1990 óta 29 ezer fővel csökkent.

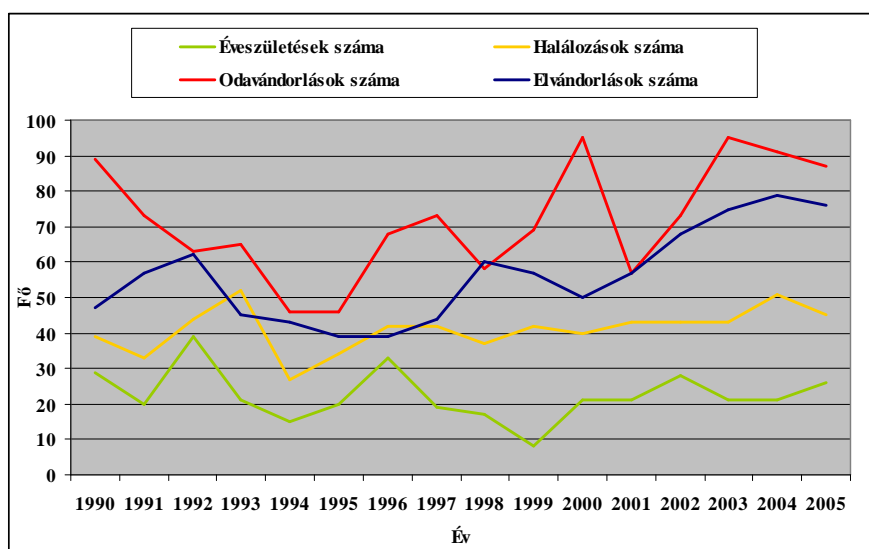
A népesség stagnálása, minimális növekedése Újhartyánban jelenleg főképp két trendnek tulajdonítható. Egyrészt az 1970-es évek előtt és annak környékén beköltözők gyermekei nem régiben léptek gyermekvállalási korbába, amely éves szinten akár jelentős mértékben megváltoztatja, összességében enyhén mérsékli a természetes fogyást. Másrészt a vándorlási egyenleg jelentős mértékben pozitív, amely előremutató településpolitikával jelentősebb mértékben tovább javítható.

2.3. A népesedés főbb folyamatainak jellemzői a rendszerváltozás óta

2.3.1. A természetes szaporodás és a vándorlási egyenleg

A népességszámot alakító tényezők közül az élveszületések és halálozások arányát, valamint a be- és kiköltözők egyenlegét érdemes részletesebben is elemezni a fent jelzett sajátos tendenciák értelmezéséhez. 1990 és 2005 között Újhartyánban a halálozások száma minden esetben jelentősen meghaladta az élveszületéseket, amely a természetes népesedés negatív tendenciáját eredményezte. Az országos folyamatoknál – ahol 1000 lakosra 9,8 élveszületés és 13,6 halálozás jutott – is kedvezőtlenebb újhartyáni helyzet szerint 1000 lakosra 8,2 élveszületés és 15,1 halálozás jutott évente átlagosan 1990-2005 viszonylatában (4. ábra).

4. ábra Az élveszületések és a halálozások, valamint az el és odavándorlások számának alakulása Újhartyánban, 1990-2005

Az állandó és ideiglenes jellegű el- és odavándorlások alakulása ingadozó képet mutat, többszöri egyenlőséggel (1992, 1998, 2001), ugyanakkor folyamatos többlettel, amely esetenként népességnövekedést, időnként népességfogyást eredményez.

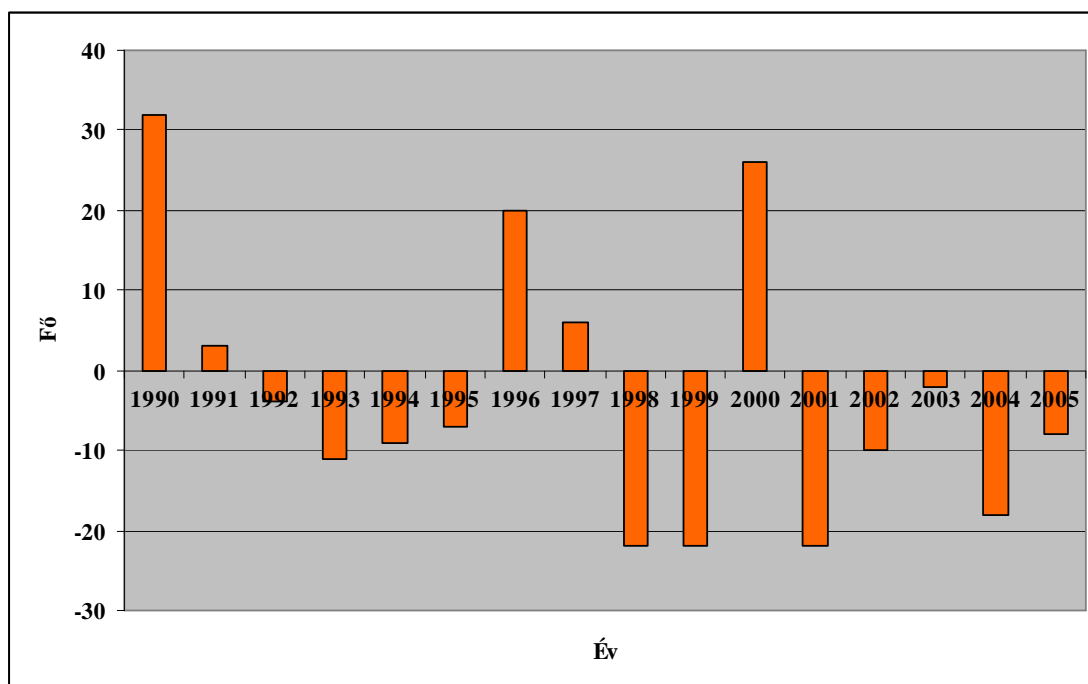
Trendként megállapítható, hogy 1990 óta az oda- és elvándorlások száma növekszik, amely feltételezhetően a budapesti szuburbanizáció területi hatókörének kiterjedésével van összefüggésben. Az agglomerálódás folyamatát jelző különböző statisztikai mutatókkal végzett számítások és elemzések szerint Esztergom és Bicske, a Csepel-sziget és térsége (Ráckeve-Kiskunlacháza), továbbá Dabas, Pusztavacs, Cegléd és Nagykáta tűnnek az új határpontoknak. Ettől északra a jelenlegi agglomeráció határai egy településsorral tűnnek csak kitolódni (sőt Vác és Dunakanyar szemközti oldala esetében a jelenlegi lehatárolásba való beletartozás is megkérdőjelezhető). A komplex vizsgálatok egyes faktorai azonban különböző dinamikával jelennek meg a budapesti háttértelepüléseken. A távolabbi, agglomeráción kívüli településeken egyértelműnek tűnik az alvótelepülési funkció, ahol jobbak a lehetőségek a lakásépítésekre. A népesség növekedés dinamikája ugyanakkor egyértelműen a jelenlegi agglomeráció határain belül marad, főképpen is a dunántúli oldalon, míg a pesti oldalon a nagyobb határral rendelkező agglomerációs települések fokozottan hordoznak alvótelepülési jelleget. A vállalkozási dinamika viszont mindkét jellemzőt mutatja: egyrészt kitolódik az agglomeráción kívülre, másrészt ezt az egész agglomerációs térséget átvágó jelleggel, egyértelműen a kivezető fővonalakhoz illeszkedve teszi logisztikai szempontok miatt.

A vándorlásokon túl az élveszületések és a halálozások száma, illetve negatív egyenlegük is egyaránt stabilan magas Újhartyánban, és enyhén emelkedik. Együttes hatásuk a tényleges népességszám stagnálását, majd lassú csökkenését eredményezi a közeljövőben a trendek egyszerű továbbvezetésével. 1990-2005 között a népességszám természetes módon 298 fővel fogyott és emellett 250 fővel nőtt a vándorlások különbözeteként (4. ábra).

2.3.2. A tényleges szaporodás

A fenti ábra mutatói egyenlegeinek összeadásából Újhartyán tényleges szaporodásának mértéke is megállapítható (5. ábra), akárcsak Pest megyei településeire is kiszámítható (6. ábra). Magyarországon ez az érték 1981 óta negatív, vagyis tartós népességfogyásról beszélhetünk. Újhartyánban az 1990-es évek elejével szemben már az 1990-es évek közepén, döntően a nagyarányú természetes fogyás következményeként, tényleges népességfogyás volt tapasztalható. Majd a migráció, valamint a születések-halálozások számának váltakozó dinamikája miatt a tényleges szaporodás átmenetileg pozitívvá vált (1996-97), amely az 1990-es évek végétől ismételten tényleges népességfogyásba váltott (a 2000. év kiugró kivételével).

5. ábra A tényleges szaporodás alakulása Újhartyánban, 1990-2005

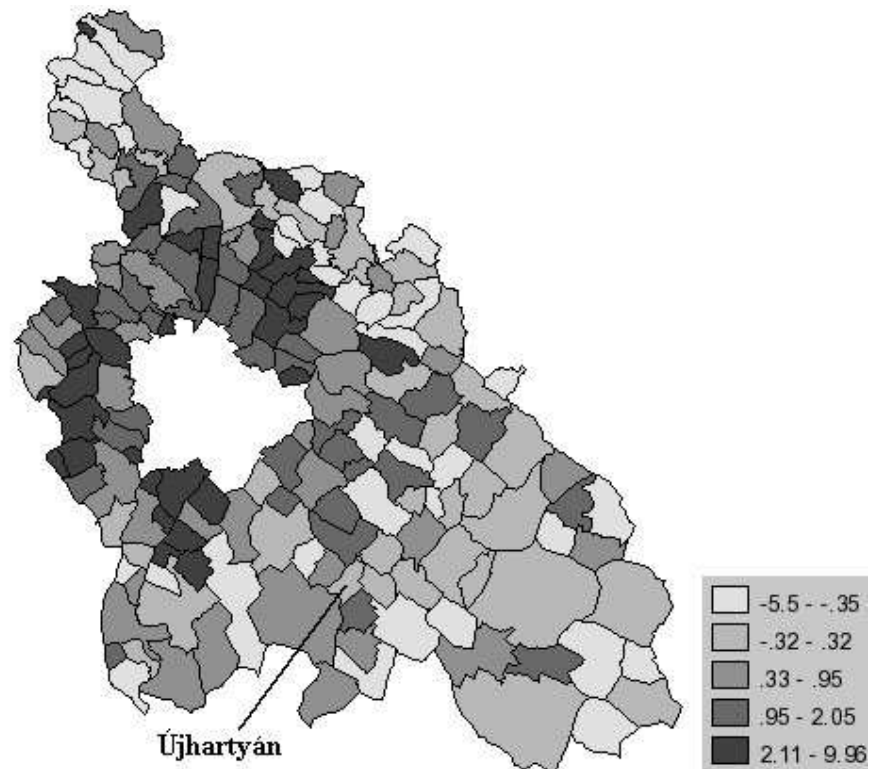
Forrás: KSH

Ez a születések rövidtávon várható stagnálása és a halálozások várható növekedése miatt – amely az országos tendenciáknak egyre jobban megfelelő községi trend függvénye –, további népességfogyást eredményezhet abban az esetben, ha tartós vándorlási többlet nem egyenlíti ki. Utóbbit több olyan tényező is befolyásolja, amelyekre egy kedvező településpolitika jelentékeny hatással tud lenni. Főként egy olyan térségben lehet jelentős ez, mint amilyenben Újhartyán is elhelyezkedik, ahol komoly lehetőségei vannak a környező nagyváros (Budapest) dekoncentrációs folyamataiból való profitálásnak.

Pest megye településeinek tényleges szaporodási értékeiből kiderül, hogy az alföldi zónában Újhartyánál Budapesthez – távolságban és nem feltétlenül időben – közelebb fekvő településeknél is tapasztalható tényleges fogyás (pl. Inárcs, Monor, Mende, Úri, Káva, Tápióság, Bugyi, Áporka, Szigetújfalu, stb.), viszont távolabb fekvő települések esetében is fellelhető tényleges szaporodás (Hernád, Tatárszentgyörgy, Csemő, Nyársapát, Tápiószele, Farnos, Apaj, Dömsöd, stb.; 6. ábra). Természetesen ezt – a korábbiakban is jelzett – tényezők befolyásolják a természetes szaporodás és a vándorlási egyenleg oldaláról (pl. elérhetőség, ingatlanárak, stb.). Ugyanakkor a kép nagyon hasonlatos a vándorlási egyenleget jelző képhez (3. ábra), amely az ország e zónájában Budapest közelsége és népességedekonzentrációja miatt, szorosabb összefüggést jelez¹. Mindezek szintén azt mutatják, hogy Újhartyán számára jelentős tartalékok rejlenek főként a bevándorlás fokozásában.

¹ A tényleges szaporodás Budapest és a nagyvárosok környékén, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében és néhány kisebb vidéki térségben mutat területi koncentrációkat országosan, előző esetekben azonban a vándorlási egyenleg általi meghatározottság erőteljesebben jelentkezik a tényleges szaporodásban, míg utóbbi térségekben a természetes szaporodás hatása kiemelkedő.

6. ábra: 100 lakosra jutó tényleges szaporodás, illetve fogyás Pest megye településein, 1990-2005

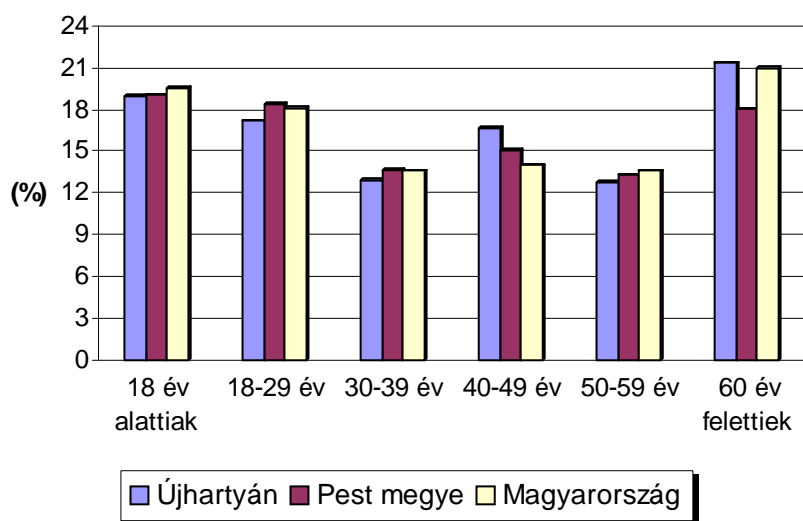

Forrás: KSH

2.3.3. A korszerkezet változásai és várható következményei

Újhartyánban a népesség korcsoportok szerinti megoszlása jelentősen eltér az országos és a megyei átlagtól. A magyarországi és a pest megyei értékekhez viszonyítva a községben hasonló a fiatal korúak aránya, míg a vidéki átlaghoz képest valamivel magasabb. Nagyobb arányú eltérések tapasztalhatóak a közép- és időskorúakat illetően. Újhartyánban közel több mint 2, illetve 3 százalékponttal magasabb a 40-49 év közöttiek aránya, mint Pest megyében, vagy Magyarországon: feltételezhetően ők azok, akik az 1990-es évek elejének többletvándorlásai révén 25-35 év körüli korukban érkeztek. A megyei, valamint országos továbbvezetett értékekhez képest ugyanakkor 2005-ben alacsonyabb számban voltak jelen az 50-59 év közöttiek, de a 60 év felettek aránya ismét magasabb volt a helyben szolgáltatott korcsoporti adatok szerint (7-8. ábra). Ez összefügg a település őslakosainak elöregedésével és 1970-es évek előtti népesedésével, amikor szintén a 20-30 év közöttiek letelepedése volt jellemző, akik ma már a 60 év felettek körébe tartoznak.

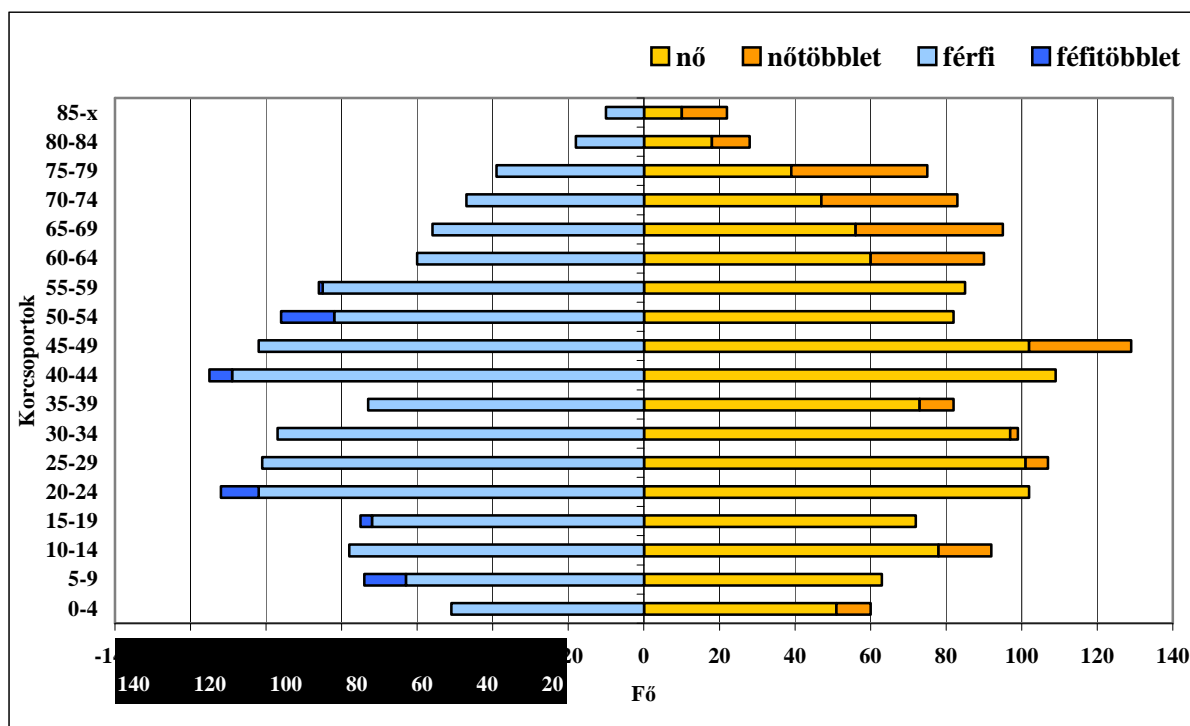
7. ábra A népesség megoszlása főbb korcsoportonként Újhartyánban, Pest megyében és Magyarországon, 2005

Forrás: KSH

A korszerkezet struktúrájának kedvezőtlen elemei miatt a növekvő számú fiatal aktív korúak mellett az idős korúak – ezzel együtt az eltartottak – száma is emelkedni fog a jövőben (7. ábra), amely a település szociálpolitikája számára is növekvő kihívást jelent, amellyel, hogy alapvetően kedvezőtlen irányba befolyásolja a természetes népességnövekedés kilátásait. Továbbá nagyobb figyelmet kell szentelni a fiatal korosztályok megtartására, illetve visszacsábítására a megélhetési, szórakozási, kulturális és egyéb lehetőségek széles skálájának aktivizálásával, mivel leginkább ők lehetnek érintettek az elvándorlásban.

8. ábra Újhartyán népességének nemenkénti korcsoportos megoszlása, 2001

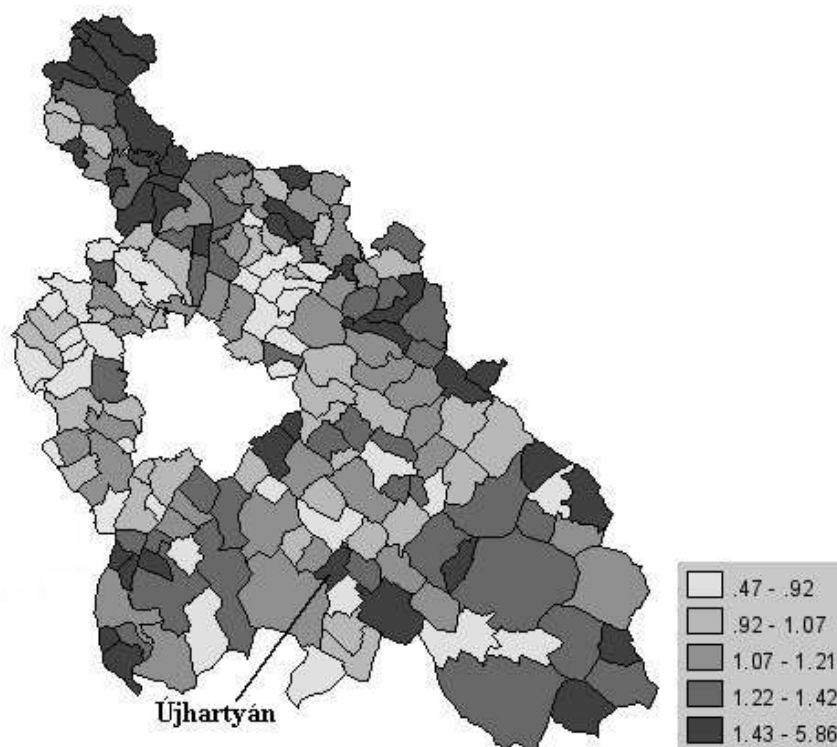

Forrás: KSH

Ez annak ellenére is így van, hogy a helyi vélemények szerint egyelőre ez nem igazán jellemző folyamat (általában tanulóévek következtében, vagy fiatal munkavállalóként jelentkezik veszélyként ez). A megkérdezettek szerint a fiatalok nem mennek el, mivel erős az identitásból és tradíciókból táplálkozó népességmegtartó erő is, továbbá jelentősen támogatja ezt az is, hogy kedvezők a tömegközlekedés feltételei Budapest irányába (23 Volánbusz járat naponta, igaz, néhány éve ez még 29-30 volt)². Emiatt a budapesti és környékbeli közép- (Dabas, Ócsa, Örkény, Cegléd) és felsőoktatás, valamint a munkavállalás is megoldható ingázással³.

A korszerkezet fentiekben jelzett várható változásainak alátámasztását szolgálja az ifjúsági és öregedési index elemzése is. Az ifjúsági index azt jelzi, hogy mennyi 30 éven aluli jut a 30 éven felüli népességre: az újhartyáni átlag ez esetben 56, vagyis száz 30 éven felüli lakosra 56 fiatal jut, amely négy százalékponttal kedvezőtlenebb az országosnál. Az öregedési index azt mutatja meg, hogy milyen az időskorúak relatív aránya a fiatalkorúakhoz mérten, hogy milyen mértékű a település társadalmának előregedése. Magyarországon az öregedési index értéke 1,23, Pest megyében 0,96, míg Újhartyánban 1,52, amely rendkívül kedvezőtlen érték, főképp Budapest agglomerációs, de Pest megye más településeivel viszonyítva is (9. ábra). Vagyis 100 fiatalra átlagosan 152 idős lakos jut a községben, de a 40-49 és főleg az 50-59 év közöttiek nagyarányú jelenléte a korstruktúrában (7. ábra) rövidtávon még tovább fogja rontani ezt az értéket.

9. ábra Az öregedési index Újhartyánban és Pest megye településein, 2005

Forrás: TEIR

² További adalékok, hogy a helyközi járatoknak itt van a végállomása, és a sofőrök is a faluból, vagy a környékről származnak; az ipari parkba is vannak különjáratok, amelyek a környező településekről gyűjtik össze a dolgozókat, még Dabasról is; Hernád és Újlengyel vonatkozásában pedig, ráhordás is jellemző az itteni pesti járatokra, valamint a kakucsi, inárcsi és dabasi átszállás is Újhartyánban lehetséges.

³ Újhartyánból jelenleg mintegy 100 fő foglalkoztatott ingázik naponta Budapestre és néhányan Dabásra, főként busszal (kevesen kocsival) a megkérdezettek véleménye szerint.

A 2001. évi népszámlálás idején Újhartyánban a lakosság 46,7%-a férfi, 53,3%-a nő volt, azaz 1000 férfira 1143 nő jut, ami az átlagosnál kiegyensúlyozatlanabb nemi arányt jelent (országos átlag: 1000 férfira 1102 nő). Érdekes, hogy a megszokott időskori nőtöbblet mellett a nők a jelenleg (2007-ben) a húszas, a harmincas és ötvenes éveik elején járók tekintetében is 4-5 százalékkal többen vannak, mint a hasonló korú férfiak (8. ábra), amely feltételezhetően a nők átlagosnál kedvezőbb helyi (ipari parki élelmiszeripari és összeszerelői) foglalkoztatási lehetőségeivel van összefüggésben. Sőt, a világtendenciákkal is ellentétben eleve több leánygyermek látja meg a napvilágot a helyi közösségben, mint fiú, melynek oka valószínűleg összefügghet az ősi sváb eredettel, szokásokkal és genetikai elemekkel is tartalmazhat.

A családalapítással, házasságkötésekkel, válásokkal kapcsolatos adatokra külön nem tér ki az elemzés, de trendjei arra engednek következtetni a népesedés szempontjából, hogy a család, mint közösség és összetartó erő szerepe Újhartyánban is csökkent – az elmúlt évek változási tendenciáit is figyelembe véve –, helyette az egyéb együttélési és az önálló életviteli formák aránya nőtt meg. Mindez azonban enyhébben jelentkezik, mint országosan, akár a megyében, vagy a városokban, amely a helyi tradíciók és hagyományok tiszteletével, megtartásával, a falusi hagyományok továbbélésével indokolható. Mindez azonban csökkenti a családtámogatási és egyes szociális jellegű támogatási formák lehetőségeit, illetve helyette más támogatási formák és jogosultsági kritériumok kialakítására ösztönöznek közép- és hosszabb távon.

3. Újhartyan népesedési kilátásai

3.1. Módszertani megfontolások

A demográfiai előrejelzésekkel kapcsolatosan a hétköznapi nyelv több fogalmat is ismer, amelyeket gyakran – hibásan – szinonimaként használ. Az egyik a népesség-előreszámítás, a másik a demográfiai előrebecslés. A demográfiai előrebecslés egy többkomponensű módszer, metodikai eljárási rend, melyet különböző kimenetek előállítására érdekében használnak a kiinduló adatokon. A népesség-előreszámítás ezzel szemben már a cél, a demográfiai előrebecslés (egyik) kimenete. A népesség-előreszámítás a népesség nemek és korévek (korcsoportok) szerinti létszámának jövőbeni időpontra történő becslése (Klinger 1996).

Népesség-előreszámítást már a 17. században is végeztek (Gregory King), és jól ismert T. R. Mathus elmélete a népesség növekedését leíró exponenciális függvénye. A XX. században a népességi modellek már több aspektust vettek figyelembe, az egyes társadalmi különbségeket (pl. a fejlődő és a fejlett országok eltérő termékenységét, halandósági tábláját), a számítások bázisáit, múltbeli fejlődési irányait. Ezek az előrebecslések alapvetően a népesség összlétszámának extrapolációi (gyakran csak egytényezős modellek), nem vették figyelembe a népesség korösszetételét (mely igen hosszú távú hatást fejt ki), így rendre jelentősen alulbecsülték a várható népességszámot.

Napjainkban ezeket a módszereket már nem alkalmazzák, az utóbbi évtizedekben alapként a kohorsz-komponens módszert használják⁴, de megjelent a tudományos szakirodalomban a társadalom komplexitását is (pl. különböző gyermekvállalási stratégiák, életmódok, stb.) figyelembe vevő ún. evolúciós népesség-előreszámítási modell is.

3.2. A népességszám várható alakulása 2020-ig Újhartyanban

A népesség-előrejelzés folyamata három fő lépésből áll. Elsőként a számítási algoritmust kell meghatározni, ezután demográfiai hipotéziseket kell felállítani, majd több változatban elkészülnek a konkrét előrebecslések. Az algoritmus régebben a népességszám-előrebecslés volt. Ebben az esetben a KSH 2005-ös továbbvezetett kiindulási népességszámát alapul véve (2723 fő) egytényezős extrapolációval (figyelmen kívül hagyva a népesség teljes, korcsoport szerinti reprodukciós folyamatát), a növekedési ütemet megadva határozható meg a jövőbeni népességszám. A növekedési ütem ez esetben a születési, a halálozási és a vándorlási arányszám (1000 lakosra jutó halálozás, születés és vándorlási egyenleg) alapján becsülhető, lineáris regressziókkal. Az egyes demográfiai hipotézisek szerinti növekedési ütemek, pedig megadják a várható népességszámokat.

Egy pesszimista forgatókönyvi becslés a halálozási arány stagnálásával, a születésszám erős csökkenésével és fokozódó elvándorlással számol. E változatban a jelenlegi 2720 fős népesség nagyjából 1580 főre csökkenne 2020-ig (1. táblázat). Ekkor a lineáris regresszióval becsült éves halálozási arányok, még ha el is fogadhatók, az ezer lakosra jutó születésszám csökkenése azonban feltételezhető, hogy nem lesz a számítások szerinti drasztikus mérvű (ahogy azt az országos előrejelzések is tartalmazzák egyébként). E változatban azért csökkenne folyamatosan a születésszám, mert a lineáris regressziós egyenlet az 1970-2005 közötti időszak adatai alapján kalkulált, ahol az 1970-es évek közepén elért születési csúcs – kisebb ingadozásokkal ugyan, de – folyamatosan csökkenő tendenciát mutat.

⁴ A módszer lényege, hogy a demográfusok a hipotéziseiket olyan részletességgel dolgozzák ki, hogy ezek alapján nemenkénti és kor szerinti népesség-továbbvezetést végezhessenek.

Egy kiegyensúlyozott forgatókönyv realista változata az 1970-2005 közötti mérsékelt népességnövekedést meghatározó demográfiai trendek továbbvezetésével 2760 fős stagnáló jellegű várható lakosságot jelez előre 2020-ra (1. táblázat). Ennek során enyhén emelkedő természetes fogyással és minimális vándorlási többlettel lehetett számolni a növekedési ütemet. Az idealista változat nagyban hasonlít a realista verzióra, azonban a becslésekhez csak az 1990 óta eltelt éveket veszi alapul. Ezek szerint Újhartyán lakosságának növekedési üteme ugyanúgy pozitív, de a népességszám jelentősebb mértékben nő, mint a realista változatban. Ez a változat a halálozási arány enyhe csökkenésével, a születési arány stagnálásával és mérsékelt vándorlási többlettel számol. Ez alapján 2020-ban a lakosok száma 2880 fő körülire becsülhető (1. táblázat). A vándorlási egyenleg bizonytalansági tényezőire felhívja ugyanakkor a figyelmet az a becslés, amikor a bázisévek vonatkozásában kikerülnek a nagymértékű ingadozások (amelyek mögött nagyobb részben egy-egy időszaki budapesti, kisebb részben helyi munkahelyteremtés vagy megszűnés, illetve a nagyvárosi szuburbanizáció meghatározó okai állnak). A becslés újra elkészültével az ezrelékes vándorlási egyenlegek csökkennek, a falu becsült pozitív növekedési üteme mérséklődik, sőt vannak olyan évek, amikor várhatóan negatív irányba fordul, ami alapvetően stagnálást, sőt némi fogyást is jelentene ugyanezen forgatókönyv lehetőségein belül.

3.2.1. Várható tendenciák az országos népességszám előrejelzések függvényében

A fenti népességszám-előrebecslések, mivel nem veszik figyelembe a teljes reprodukciós folyamatot, nem számolnak a korcsoport szerinti összetétel módosulásából fakadó eltérésekkel, viszonylag pontatlannak számítanak. Jóval pontosabban lehet előreszámítani a népességet a kohorsz-komponens módszerrel, amely során az adott év eleji, korévek szerinti bontott népességből a következő év elejét a születések hozzáadásával és a kor szerinti halálozások levonásával lehet megkapni. A módszer figyelembe veszi az idő múlását, a koréves népesség életkora emelkedik. A halálozás a halandósági tábla alapján (továbbélési valószínűségek megadásával), míg a születésszám a nők életkora szerinti általános korszpecifikus termékenységi arányszámok és a női népességszámok szorzatösszegeként állítható elő.

Az előreszámítás annál pontosabb, minél közelebb vagyunk a legutóbbi népszámláláshoz, minél rövidebb távra és minél nagyobb területi egységre történik. Újhartyán esetében a kohorsz-komponens módszer szintén csak korlátozottan érvényes, mert a módszer zárt népességet feltételez, nem számol a vándorlással, ami a falu esetében jelentős népességszám-változást okozhat⁵.

A kohorsz-komponens módszerrel számított országos népesség-előreszámítás arány-módszerrel történő területi résznépességre vonatkozó kiszámítása adja a trendkövető forgatókönyvet, amelynek egyes változatai feltételezik, hogy Újhartyán demográfiai folyamatai pontosan leképezik az országos helyzetet (tudvalévő, hogy ez persze nem igaz). Az MTA Nemzeti Stratégiai Kutatási Programja keretében készült országos népesség-előreszámítás három scenáriót vázol fel: alap-, fiatal és idős változatot. A fiatal változatban magas termékenységgel, alacsony élettartammal és magas külső vándorlással, az alapváltozatban közepes termékenységgel, közepes élettartammal és közepes vándorlással, az idős változatban, pedig alacsony termékenységgel, magas élettartammal és alacsony külső vándorlással számoltak (Habicsek 1997, 2005).

⁵ Ezt lenne hivatott figyelembe venni a multiregionális modellezés, de talán nem véletlen, hogy összetettsége miatt pl. a megyék szintjére vonatkozó területi előreszámítás utoljára 1986-ben készült (L. Rédei 2001)

A KSH Népeségtudományi Kutató Intézetének országos népesség-előrejelzése meglehetősen borús képet jelez a 2020-ig, illetve 2050-ig terjedő időtávokban (*1-7. melléklet*). Az ország népességszáma 2020-ra például várhatóan 9 millió 866 ezer főre, majd még tovább apad. A 2001-es népszámlálás eredményeiből kiinduló előreszámítási adatbázis vonatkozó adatai értelmében, 2020-ban a fenti népességszámhoz 20,2 – 60 – 19,8 százalékos korcsoportos megoszlás tartozik a 0-19, 20-64 és 65 év felettiek vonatkozásában, a jelenlegi 21,5 – 62,5 – 16 százalékos arányokkal szemben. 2050-ben ugyanezen korcsoportok szerint 18,7 – 54,5 – 26,8 százalékos népességarány-megoszlás várható. Ez a társadalom elöregedési folyamatát jelzi főként a középkorúak kárára, ugyanakkor a későbbiekben annak lassulása várható a növekvő reprodukció miatt. Az átlagos gyermekszám értéke ugyanis várhatóan folyamatosan növekszik a növekvő vállalási kedvvel párhuzamosan, illetve a szülőkorba kerülők nők folytonos aránymódosulása miatt (1,375-ről 1,6-ra). A fiatalok részaránya ezért nem apad drasztikusabb módon az előrejelzések értelmében.

Az elveszületések és a halálozások alakulásának függvényében 2020-ra a természetes fogyás meghaladja a 31 ezer főt éves szinten, amelyet mintegy 12 ezer fős külső vándorlási egyenleg tompít, így a tényleges fogyás 19-20 ezer fő körül alakulhat, amely alapvetően jelentősebben nem tér el a hasonló mutatók jelenlegi egyes évekre jellemző értékeitől. Ezzel szemben azonban 2050-re már megduplázódhat az országos természetes fogyás nagyságrendje az előrejelzések alapváltozata értelmében, megközelítve ezzel a 60 ezer főt, amely tényleges módon körülbelül 45 ezer fős fogyást jelent (a mintegy 15 ezer fős külső vándorlási többlet miatt; *1-7. melléklet*). Ezek szerint, az eddigiekkel szemben, annyival fog fogyni a népesség, mintha a korábbi egy kisvárossal szemben inkább már egy középvárost vennénk le a térképről minden elkövetkezendő évben.

Természetesen ezek az országos tendenciák területi (regionális, megyei) és helyi (kistérségi, települési) léptékben egyre nagyobb szórással, heterogén eltéréssel érvényesülhetnek. Ennek nagyságrendje helyi-települési szinten akár eltérő előjeleket is eredményezhet, vagy tizedes eltérést is jelenthet abban az esetben, ha olyan folyamatok befolyásolják a népességfejlődést, amelyek a vázolt tendenciákban rejlő feltételezésekkel ellentétesek, vagy azokat felerősítő feltételeket, hatásokat, elemeket is magukban foglalnak.

Mindezek alapján az arány-módszert alkalmazva a trendkövető forgatókönyv szerint 2020-ra a 2001. évi 2754 fős újhartyáni lakosságszám a fiatal változat szerint 2619 főre, az alapváltozat szerint 2664, az idős változat szerint, pedig 2692 főre fog csökkenni⁶. Ha összevetjük ezt a népességszám előrebecslés eddigi forgatókönyvi eredményeivel, akkor a pesszimista és a kiegyensúlyozott scenárió közötti eredményeket láthatunk, az utóbbi változataihoz jóval közelebbi értékekkel (*1. táblázat*).

3.3. Változások a népesedést meghatározó migrációs tényező terén

Az előzőekkel szemben, a pesszimista és a kiegyensúlyozott forgatókönyvekkel ellentétben, egy alapvetően optimista forgatókönyv különböző változatai szerint a nehezen tervezhető vándorlási egyenleg becslését különböző mértékben szükséges pozitív irányba korrigálni. Amellett, hogy a természetes szaporodás tényezői nagyjából a realista-idealista fejlődésment által elvártak szerint alakulnak. Ezzel kapcsolatosan a kedvező, a fenntartható, illetve az erőteljes népességnövekedés becslése, illetve feltételeinek meghatározása emelendő ki.

⁶ Megemlítendő, hogy a módszer alapváltozata a 2001-es népszámlálási adatok alapján 2005-re 2725 főt becsült előre Újhartyán népességére, amely a 'valóságos' 2723-hoz igen közel áll (utóbbi adat természetesen szintén a KSH más módszertani továbbvezetésének eredménye).

A forgatókönyv egyes változataihoz tartozó többletnépesség olyan pozitív vándorlási egyenlegről származik, amely a beköltözéseket mindenek előtt kiemelten kezelő és támogató, egységes, elemeiben egymásra épülő település-, illetve gazdaságfejlesztési stratégia révén valósul meg. Ezek programelemeinek (pl. operatív településfejlesztés) társadalmi komponensei is kiemeltnek kell, hogy legyenek. Emellett a többletnépesség eredete tekintetében feltételezni szükséges a budapesti szuburbanizációs folyamat hosszabb távú fennmaradását, illetve szükséges annak változó intenzitásával és módosuló területi kiterjedésével kalkulálni.

E tekintetben a következő főbb tényezőket szükséges számba venni:

- ✓ Az állandó jelleggel Budapestről kiköltözők száma – 1980 óta több mint háromszorosára növe – elérheti akár az évi 35 ezer főt is, és további mintegy 25 ezer főt érinthet az ideiglenes jellegű kivándorlás.
- ✓ Budapest környékének széles skálájú vonzereje nem csak a budapestieket vonzza a térségbe, hanem az ország távolabbi vidékeiről is számosan érkeznek a közeli Budapest lehetőségeinek szélesebb értelmű kiaknázása céljából.
- ✓ Az eddigi vizsgálatok eredményei alapján úgy tűnik, hogy a szuburbanizációnak, területi-társadalmi összefüggésben két fő oka van:
 - A magasabb jövedelmű rétegek nagyobb lakásba, kertés házba igyekeznek a nyugalom, a csend és a biztonságigény növekedése stb. miatt. Ez a kiköltözés a városhoz közelebbi településekre irányul, ahol minőségi cserére, nyugalmas és tiszta környezetre sokkal inkább és olcsóbban van lehetőség (mint pl. ugyanazt a családi házat megkapni Budapest kertés negyedeiben);
 - Az alacsonyabb jövedelműek a magas városi lakásfenntartási és megélhetési költségek miatt, kényszer szülte költözésekkel a kissé távolabbi településekre tartanak.
 - A két különböző státuszú népesség területileg eltérő helyen fekvő (frekvenciált – kevésbé frekvenciált) falvakba áramlik, illetve ez egy falun belül bizonyos utcák, negyedek elkülönülésében is megjelenik.
- ✓ A vándorlási egyenleg a nyugati és északnyugati agglomerációban a legmagasabb, ahol 30-60%-kal, vagy ennél is többel nőtt az egyes települések lélekszáma 1990 óta (pl. Telki, Nagykovácsi, Csobánka). A terjeszkedés irányainak következő erőteljes zónája Solymár, Veresegyház, Erdőkertes, Leányfalu, Sződliget és Tököl irányába mutat (több mint 20%-os népességbővülés), de 15%-ot meghaladja a népességnövekedés a harmadik zónában is: Kisoroszi, Piliscsaba, Páty, Tárnok, Budaörs, Diósd, Majosháza, Szigathalom.
- ✓ Ezzel szemben Pest megye határai mentén fogy a kistérségek népessége (pl. Aszód és Szob térsége), vagy stagnál (pl. Abony-Cegléd-Nagykőrös térsége), így az agglomeráció és a perifériák között szakadék tátong vándorlási egyenleg tekintetében.
- ✓ A fenti két zóna közti térben elhelyezkedő településekre a szuburbanizáció hatóköre már csak korlátozottan terjed ki. A szakirodalmak szerint általánosságban ide inkább a nyugdíjasok és a 'kiszegisztenciák' költöznek, mely által e települések népessége nem fogy, hanem stagnáló jellegű: pl. Monor és Nagykáta kistérségei, valamint Vác és Szentendre kistérségeinek távolabbi települései, vagy a Csepel-sziget települései. Ebbe a zónába tartozik Dabas és körzete is.
- ✓ A migrációs folyamatokat tekintve a férfiak aktivitása általában magasabb, mint a nőké: ez Budapest esetében is kimutatható, átlagosan mintegy 20%-kal több férfi, mint nő költözik ki évente a fővárosból. Budapestről arányaiban leginkább a 30-49 éves középkorosztály tagjai (a kiköltözők átlagosan 35%-a), illetve gyermekeik (0-14 évesek: 25%), valamint a 60 év felettiak (18%) költöznek ki.

3.4. Optimista népesedési forgatókönyvek és azok társadalmi-gazdasági feltételei

Az újhartyáni népesedés optimista forgatókönyvének minimalista változata kettős feltételezést alkalmaz. Egyrészt azt feltételezi a vándorlási egyenleg terén, hogy a megváltó külső és helyi feltételek miatt az e téren korábban jelzett elmaradt becsült népességtöbblet az elkövetkező 15 évben valóban megjelenik a településen. Másrészt, hogy a népességnövekedés eléri az elmúlt 15 év Pest megyei települési átlagát. Az első értelmezéshez tartozó többlet-népességszám nagyjából 1100 főre tehető 2020-ig átlagosan, amely mintegy 3820 fős újhartyáni népességet jelentene, míg a második szerint 3290 főre emelkedne a népességszám. A minimalista verzió ennek 3560 fős átlagával számol (*1. táblázat*).

A tapasztalatok és a szuburbanizáció hatásaival foglalkozó szakirodalmak szerint is ekkora többletnépesség több év során elnyújtott helyi társadalmi integrációja mérsékelt és kezelhető konfliktusokkal, vállalható fejlesztések révén reálisan kielégíthető többletigényekkel jelentkezik a közösség számára. Az évi 70-90 fős vándorlási többlet mintegy 25-30 újonnan kialakított – vagy meglévő és eladó – telket, illetve lakást (és az első esetben ahhoz tartozó többlet-infrastrukturális fejlesztést) feltételez (ezzel szemben 2000 és 2005 között évi átlagban 6-7 új lakás épült). A területi elkülönülés révén megvalósuló lakóterület fejlesztés mérsékelt területi és társadalmi feszültségekkel jár (ennek kifejtése a fenntartható változat feltételeinek és hatásainak részletesebb bemutatásánál szerepel).

A népességnövekedés fenntartható változatának alapfeltételezése szerint hasonlóan alakul a vándorlási többlet Újhartyánban is, mint amekkora népességtöbbletet 2005-ig az ilyen téren legaktívabb agglomerációs, illetve Pest megyei települések befogadtak 1990-es népességszámuk függvényében⁷. Ez az arány 88%-osra tehető, amely Újhartyán esetében 2400 fős népességnövekedést feltételez, azaz 2020-ban 5100 fővel számol (*1. táblázat*). Ez a népességnövekedés egyfajta felső mennyiségi korlátot is jelent ebben az időintervallumban, mivel az ezt meghaladó további növekedés már felveti a területi és társadalmi-gazdasági integrációval kapcsolatos problémákat, és a helyi társadalom egyensúlyának megbomlásához, a társadalomszerkezet közép- és hosszú távú átalakulásához, jelentősebb öslakos-beköltöző konfliktusokhoz vezethet. A hosszabb távú fenntarthatóságot ebben az esetben több tényező együttállása, fejlesztési lehetősége is biztosítja. Ugyanakkor a fenntartható pálya annál kedvezőbbé válik, minél inkább, de a szimmetrikus egyenlőséget megtartva, eltávolodik a valóságos növekedés a biztonsági sávszélektől. Ez biztosítja a növekedésben rejlő társadalmi-gazdasági hatások optimalizálását is. Ennek értéke 3600-4000 fő közé becsülhető 2020-ban.

A maximalista változat értelmében az igen dinamikus népességnövekedést offenzív társasházi lakóterület fejlesztés generálta masszív vándorlási többlet adja, melynek mértéke eléri az elmúlt tizenöt évben legdinamikusabban növekvő 5-6 agglomerációs település szintjét. E révén 2020-ig mintegy 100 új háztartás létesülne évente a településen, mely szerint a népességszám 6650 fő környékén tetőzne (*1. táblázat*). Ennek során a helyi társadalom jelentős mértékű átalakuláson megy keresztül, a lakosságon többségbe kerülnek a 2005 utáni újonnan beköltözöttek, amely drasztikusan átrajzolná a korszerkezetet, a természetes szaporodást és növekedést, valamint a társadalomszerkezet egyéb jellemzőit (pl. jövedelmi helyzet, iskolázottság, mobilitás, foglalkoztatás, stb.), kiemelten is a sváb eredettel kapcsolatos helyi sajátosságokat. Ugyanakkor társadalmi-gazdasági hatásai a falu infrastruktúrájában, közszolgáltatásaiban és ellátásában, településszerkezetében és -képében,

⁷ A 186 pest megyei település felső decilisének átlaga az 1990-2005 közti népességnövekedés 1990-es népességszámhoz viszonyított aránya alapján.

településpolitikájában, közlekedési és közbiztonsági helyzetében, vállalkozói aktivitásában és civil szervezethez is alapvető változásokat jelentene.

A továbbiakban a népesség-előreszámítás fenntartható változatának meghatározó feltételei és hatásai kerülnek bemutatásra, kitekintéssel a minimalista és maximalista változatokra.

3.5. A fenntartható népességnövekedés feltételei és várható társadalmi-gazdasági hatásai

A népesség-előreszámítás optimista forgatókönyve fenntartható változatának feltételei és társadalmi-gazdasági hatásai körvonalazzák a minimalista és a maximalista változatok hasonló kereteit is, melyek alsó, illetve felső határként utalásszerűen kerülnek megfogalmazásra.

A fenntartható népességnövekedés feltételei közül kiemelendő a vándorlási többlet hosszabb távú biztosítása, melynek alapját a sikeres lakóterületi – és a hozzá tartozó környezeti – fejlesztés, valamint a Budapestről történő kiköltözések intenzitásának változatlansága (esetleges csökkenése, de nem múló volta), illetve területi szempontú kiterjedése teremti meg. Mindez biztosíthatja a sikeres lakóterületi fejlesztéstől számított 160-180 fős éves szintű népességnövekedést, ugyanakkor biztonságosan 120-140 főre tehető ez. Előzőnél többlet azonban már a szélesebb keretfeltételek sem tesznek reálissá, ugyanis az oly mérvű éves növekedést feltételezne, amely sokkal jobb adottságú agglomerációs települések offenzív lakóterületi fejlesztései révén, tapasztalatai nyomán sem valósult, valósulhatott meg. A fejlesztés 2010 után történő megvalósulása azonban inkább a minimalista változat 2020-as népességszámát eredményezheti reálisan. Az előregedés és ezzel összefüggésben a lakások felszabadulása, illetve a foghíjak beépülése a jelenlegi településtesten belül a becsült éves növekedés mintegy 20%-át lehet képes befogadni hosszabb távon.

Feltételként olyan további tényezők fogalmazhatók meg, amelyek egyben a népességnövekedés és -megtartás hosszabb távú fenntarthatóságának garanciáit is jelentik, ugyanakkor megvalósításuk szükségessége levezethető a várható társadalmi-gazdasági hatásokból, azok következményeként értelmezhető. A népességnövekedés fenntarthatóságához hozzájárul például a helyi infrastruktúrák és közszolgáltatások új népességszámhoz tartozó bővítési lehetősége, a beköltözők felnövekvő gyermekei meghatározó részének helyi óvodai és általános iskolai elhelyezhetősége és minőségi nevelésének biztosíthatósága. Továbbá a fiatalok kiváló közép- és felsőfokú tanulással, szak- és továbbképzéssel (Budapest, Kecskemét, Nagykőrös, Cegléd, Dabas, Ócsa, Örkény) és munkavállalással kapcsolatos választási és ingázási lehetőségei.

A több irányban is kiváló ingázási lehetőségeken túl, az utóbbit támogatja a helyi ipari park további két ütemben négyszeresre történő bővítési terve és a várható új betelepülésekhez kapcsolódó jelentős munkaerőigény, valamint a már letelepedett 8 nemzetközi cég fejlesztéseinek jelenleg ismert mintegy 200 fős munkaerőigénye. A mintegy 500 fős ipari parki foglalkoztatott közül mintegy 360 fő a bejáró, zömében a környékről, de többen Kecskemétről és az ország távolabbi városaiból is ingáznak. Számukra rövidtávon egy szálló kialakításának lehetőségét érdemes részletesebben megvizsgálni egy igényfelmérés tudatában, figyelemmel arra, hogy közép- és hosszabb távon a helyi letelepedést is serkentheti az ilyen irányú beavatkozás. Ráadásul az ingázók, illetve az esetleges szállóban megszállók, valamint fluktuációjuk a népességnövekedés ilyen irányú lehetőségét emeli. Főként abban az esetben, ha az operatív településfejlesztés helyi logisztikai bázis kialakításával, valamint igényeik helyi kielégítési megoldásainak fejlesztésével, kiterjesztésével is számol.

Mindezt a népesség megtartáshoz szükséges egyéb tényezők folytonosan javuló hozzáférhetősége, valamint a különböző kapacitás-bővülések és ellátási színvonal-emelkedések is támogatják kulturális, művelődési (modern kultúrház nagy rendezvényteremmel), sport (kültéri fejlesztés alatt, beltéri modern, közeli komplexek, pl. Hernádon), szórakozási (térégi szinten elterjedt hagyományőrző és egyéb rendezvények), egészségügyi-szociális (pl. egészségház), szabadidős (5 rendben tartott közpark, 2 játszótér, részben fejlesztés alatt, illetve fejlesztendő, horgász-tó és rekreációs terület megvalósítás alatt), turisztikai-vendéglátási (kistérségi kerékpárút, közeli termálfejlesztések, pihenőturizmus lehetőségei, 3 helyi panzió, a környék legjobb étterme), településközi együttműködési, stb. téren a helyi megkérdezettek szerint.

A fenntarthatóságot támogatja az is, hogy hagyomány a településen a családok különböző generációinak településen belüli együttélése, mely során az idősebbek segítik a fiatalabbakat helyi ingatlanok megszerzésében, felújításában, elősegítve a helyi letelepedést. Mindezek olyan vonzó tényezők, amelyek a beköltöző, majd idősödő korosztályok későbbi visszaköltözésének mérséklésében is kiemelten fontos szerepet kapnak. További tényező, hatás, illetve lehetőség, hogy a települési és környezeti állapotok egyensúlya magasabb szinten is biztosítható, de várható a hagyományosan erős helyi civil szervezettség fokozódása, amely erősíti a társadalmi kohéziót.

Települési szemszögből nem elhanyagolható szempont, illetve hatás a népességnövekedés fenntarthatósága terén a személyes kapcsolatok fennmaradása és megőrizhetősége a megnövekvő népességszám és zsúfoltság esetén is. A gazdasági önfenntartás lehetőségei feltételezhetően javulnak (helyben maradó adók), a közszolgáltatásokkal kapcsolatos igény szint növekszik, amely az adminisztratív, illetve körzetesítéssel kapcsolatos lehetséges intézkedések ellen hat. Mindemellett olyan friss szellemi tőke beáramlása is várható, amely hosszabb távon önmagában is jelentős megtartó erőként vehető figyelembe.

Ugyanakkor olyan társadalmi-gazdasági hatások is várhatók, amelyek a jelenleg meglévő kedvező adottságokban negatív tendenciaként jelenhetnek meg, és kezelésük kiemelt figyelmet érdemel. A megkérdezettek szerint a lakosság 80-90%-a jelenleg is sváb gyökerekkel rendelkező magyar⁸, és etnikumok gyakorlatilag nem élnek a településen. Az eddigi beköltözők általában magasán kvalifikáltak, könnyen alkalmazkodó, aktív, hasonló kultúráltsággal rendelkező, a helyi – ki nem mondott – elvárásoknak megfelelő személyiségek voltak, akik integrációja – elenyésző kivétellel – zökkenőmentesen lezajlott az elmúlt években a megkérdezettek szerint. Mindez a beköltözők nagyságrendiségének megváltozása miatt jelentősebb mértékben módosulhat annak ellenére is, hogy a lakóterület fejlesztés célcsoportja elvileg a lehető legmesszemenőbbig támogatja az előzőeket (életmódváltásra készülő/kényszerülő, családi házas beépítést választó, kisvárosias életmódot kereső, gyermekes, a szélesebb értelmű középosztályhoz tartozó családok). Ugyanakkor a helyiekre települési közösségi szinten jellemző befogadó-készség, a sváb és paraszt-polgári szocializációból származó hasonló értékrend, precizitás, zárt közösségi létforma, gondosság, tisztaság, hagyományőrzés és -tisztelet, rendezettség sérülhet, melynek megtartása fokozott erőfeszítéseket igényel. Hiányában ezek lassú feloldódása várható hosszabb távon, illetve a beköltözők ettől való jelentősebb eltérése önmagában akadálya lehet az integrációnak, mivel a területi és társadalmi különállás feloldása gátoltá, késleltetetté válhat.

⁸ Hivatalosan 400 fő vallja magát svábnak; 2006-ban a kisebbségi választásokon a névjegyzékbe 186 vetették fel magukat.

A népességszám-fokozódás magával hozza a zsúfoltság növekedését részben a közterületeken, közutakon, részben a szolgáltató helyeken, intézményekben. Ennek fizikai kezelése számos racionalizálási, bővítési, technikai jellegű beavatkozást igényel, ugyanakkor nem fizikai vonatkozásai is számottevők, amelyek szintén közösségi szintű megoldást, pl. az együttélési szabályok módosítását, esetleges kibővítését igénylik. Fokozódó konfliktusok az ügyintézés, a településirányítás, a területhasználat, a közbiztonság, a gazdasági élet és a közszolgáltatások terén is várhatók.

4. Következtetések

Jelentősebb népességfejlődés Újhartyánban nem várható, ha a település nem kezdeményezi és támogatja új lakónépesség betelepítését, ugyanis a demográfiai tényezők önmagukban nem biztosítják a fejlődéshez szükséges létszámnövekedést, továbbá a népességszám stagnálása, illetve csökkenése a társadalmi-gazdasági fejlődést is visszafogó tényezővé válhat.

A lakónépesség alakulásában alapvetően két tényezőcsoport játszik meghatározó szerepet: a természetes szaporodás, népmozgalom tényezői, illetve a nem demográfiai tényezők (gazdasági fejlődés, természetföldrajzi tényezők, lakásépítés, stb.). A demográfiai tényezőkről elmondható, hogy az élveszületések aránya középtávon várhatóan nem fog növekedni (esetleg átmeneti jelleggel, alapvetően a baby boom idején születettek gyermekeinek jelenbe kitolódott gyermekvállalása miatt). A halálozások száma és aránya várhatóan sem pozitív, sem negatív irányba nem változik jelentősen, azaz magas szinten stabilizálódik.

Az eddigi folyamatok tapasztalatai alapján a vándorlási egyenleg jelentősebb javulása sem várható tudatos letelepedés-ösztönzés nélkül. Vándorlási többlet kialakulása, az azt befolyásoló nem demográfiai tényezők további alakulásának függvénye. Ennek kiemelkedők a feltételei a helyi gazdaság dinamizmusa és foglalkoztatásának várható növekedése, a népességmegtartás és az elérhetőség kedvező helyi körülményei, a budapesti szuburbanizáció várható irányváltása és területi kiterjedése, valamint a tervezett lakóterületi fejlesztések miatt.

Újhartyán népességszáma alakulásában döntően a lakosság vándorlása okozta korábban is a lényegesebb változásokat, amely a közelmúltra fokozottan igaz. Ennek becslése jelen társadalmi-gazdasági körülmények között még rövid időtávra is igen nehéz feladat. Abban ugyanakkor minden pesszimistától eltérő előreszámítás megegyezik, hogy a település népességszáma 2020-ig növekedni fog, csak annak mértékében vannak eltérések. Az 1. táblázat összefoglalóan tartalmazza a különböző forgatókönyvek, eltérő feltételezések és módszerek által várható népességszámot, azok valószínűségének megadásával.

1. táblázat A népesség-előreszámítások és azok eredményeinek főbb jellemezői és valószínűségük

Forgatókönyv	Változat	Feltételezések	Módszertan	Várható népességszám 2020-ban	Valószínűség a népesedési folyamatok változatlansága mellett	Valószínűség koherens lakóterület és településfejlesztés mellett
Pesszimista	Pesszimista	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stagnáló halálozási arány ✓ csökkenő születésszám ✓ fokozódó elvándorlás 	Lineáris regresszió	1580	*	*
Trendkövető	Fiatal	<ul style="list-style-type: none"> ✓ magas termékenység ✓ alacsony élettartam ✓ magas vándorlási többlet 	Kohorsz-komponens és arány-módszer	2620	**	*
	Alap	<ul style="list-style-type: none"> ✓ közepes termékenység ✓ közepes élettartam ✓ közepes vándorlási többlet 	Kohorsz-komponens és arány-módszer	2660	***	*
	Idős	<ul style="list-style-type: none"> ✓ alacsony termékenység ✓ magas élettartam ✓ alacsony vándorlási többlet 	Kohorsz-komponens és arány-módszer	2690	***	*
Kiegyensúlyozott	Realista	<ul style="list-style-type: none"> ✓ enyhén emelkedő természetes fogyás ✓ alacsony vándorlási többlet 	Lineáris regresszió	2760	*****	*
	Idealista	<ul style="list-style-type: none"> ✓ enyhén emelkedő természetes fogyás ✓ közepes vándorlási többlet 	Lineáris regresszió	2880	*****	**
Optimista	Minimalista	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stagnáló természetes fogyás ✓ magas vándorlási többlet 	Lineáris regresszió és arány-módszer	3560	*	*****
	Fenntartható	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stagnáló természetes fogyás ✓ dinamikus vándorlási többlet 	Lineáris regresszió és arány-módszer	5120	*	****
	Maximalista	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stagnáló természetes fogyás ✓ erőteljes vándorlási többlet 	Lineáris regresszió és arány-módszer	6650	*	**

Forrás: saját szerkesztés

A népesedést befolyásoló egyéb tényezők változatlansága mellett, a vándorlási többlet kialakulásánál jelzett fenti feltételek megvalósulása, kialakítja a népességnövekedés fenntartható körülményeit. Az ehhez tartozó 2020-as mintegy 5100 fős népességszám helyi integrációja mérsékelt, kezelhető területi és társadalmi-gazdasági konfliktusok árán valósítható meg, melyhez a lakóterületi fejlesztést és annak megvalósítási feltételeit, hatásainak kezelését szem előtt tartó koherens település- és gazdaságpolitika konzekvens és feszített tempójú végrehajtása szükséges.

A helyben meglévő külső és belső társadalmi-gazdasági adottságokból, valamint az ebből adódó lehetőségekből azonban sokkal *realisabbnak tűnik egy mérsékeltbb dinamikájú népességnövekedés 2020-ig*. Eszerint, a 3560 fős, teljesen minimalista változathoz képest a 4000 fős 2020-as új népességszámhoz tartozó növekedési pálya sem közelíti meg a fenntarthatóság felső határát, viszont eléri azt a kritikus tömeget, ami szükséges a fejlesztés gazdasági megvalósíthatóságához és fenntarthatóságához. A nagyjából 1300 fős népességtöbbletből származó integrációs lehetőségek kedvezőbben alakulnak, továbbá a fejlődési pálya is biztonságosabbá, oldottabbá, átjárhatóbb határokkal rendelkezővé válik, valamint a csatlakozó fejlesztések jobban tervezhetőek és kivitelezhetőek lesznek. A nemzetközi tapasztalatok és a helyi adottságok alapján 1300 fős népességtöbblet 20% körüli részének – kb. 260-300 fő – letelepedése képzelhető el a település belterülete meglévő beépített területén, és a fennmaradó mintegy 1000 fős betelepülő népesség telepíthető le a kialakításra kerülő új lakóterületen.

Annál inkább várható a természetes demográfiai folyamatok rövid- és középtávú javulása, valamint a fenntarthatóság hosszabb távon történő biztosíthatósága, minél célzatosabb folyamatok segítségével próbálja az operatív településfejlesztés alakítani a beköltözők társadalmi szerkezetét. Ez leginkább a gyermekvállalási kor környékén lévő korosztályok meglévő helyi korszerkezetbe történő csatlakozásából eredhet, azaz a beköltözők között a 20-40 évesek magasabb arányát kívánja meg. A budapesti kiköltözők közül, a helyi realitások figyelembe vételével, a fiatal aktív korú foglalkoztatott alsó-, közép- és felsőközép, valamint felsőbb jövedelmi rétegek területi orientálása tűnik célszerűnek. E rétegek beköltözését elsősorban a jó elérhetőség, illetve a közeli centrumok jó megközelíthetősége (közte a közösségi közlekedés lehetőségei is), a falusi-kisvárosi idill és nyugalom, a kedvező lakóhelyi és környezeti adottságok és állapotok, az ingatlanárak és az ingatlanszerzés megkönnyített lehetőségei, valamint a befogadó és aktív helyi közösség támogatja, Budapest és más nagyvárosok környező településeinek hasonló tapasztalatai alapján. Másodsorban nem elhanyagolható szempontok ugyanakkor a helyi foglalkoztatás lehetőségei, a fejlett helyi infrastruktúrák, valamint közösségi és magánszolgáltatások (kiemelten az oktatás-nevelés és az egészségügy), a megtartó jellegű és előremutató közösség, a kedvezőbb életviteli lehetőségek (pl. szolgáltatási díjak, megélhetési költségek), a szabadidő eltöltésének kulturált lehetőségei (pl. sport, turizmus, közterületek), a gazdasági tevékenységeket támogató helyi ösztönzők, továbbá az ügyintézés rugalmassága. Ezek zöme jellemző Újhartyánra, vannak azonban olyan elemek is, amelyek javítása további közösségi erőfeszítéseket igényel (pl. ösztönzők, egyes szolgáltatások, szabadidős lehetőségek, kisközponti lehetőségek, integrált fejlesztések, stb.).

A beköltözések növekedése generálta, a társadalmi-gazdasági élet széles körére kiterjedő konfliktushelyzetek és az infrastrukturális, szolgáltatási és egyéb jellegű többletigények feltételezik a helyi közösség tágran értelmezett együttélési szabályainak és elvárásainak módosulását is. Ugyanakkor az újonnan érkezők számára is egyértelművé érdemes tenni a helyi adottságokból származtatható esetleges többletkívánalmakat. Mindezek biztosíthatják a

fenntarthatóság keretein belül maradó népességnövekedés zökkenőmentes területi és társadalmi-gazdasági integrációját.

5. Mellékletek

1. számú melléklet: A várható népességszám, a nemek, a korcsoportok és a főbb demográfiai mutatók Magyarországon, 2020. I. 1-én

Korcsoport (jan. 1.)	Férfi	Nő	Együtt	1000 nő / férfi
0-4	250 689	235 939	486 628	941
5-9	259 528	243 835	503 363	940
10-14	259 556	243 883	503 439	940
15-19	255 239	241 308	496 547	945
20-24	265 496	253 479	518 975	955
25-29	314 926	303 761	618 687	965
30-34	332 918	322 202	655 120	968
35-39	356 699	345 053	701 752	967
40-44	427 819	415 393	843 212	971
45-49	366 842	366 337	733 179	999
50-54	314 242	326 593	640 835	1 039
55-59	264 169	295 885	560 054	1 120
60-64	291 768	354 176	645 944	1 214
65-69	279 275	367 920	647 195	1 317
70-74	196 476	287 969	484 445	1 466
75-79	138 964	237 479	376 443	1 709
80-84	77 869	163 308	241 177	2 097
85-89	41 249	97 199	138 448	2 356
90-94	15 109	40 099	55 208	2 654
95+	4 130	11 255	15 385	2 725
Összesen	4 712 963	5 153 073	9 866 036	1 093
0-19 éves	1 025 012	964 965	1 989 977	941
20-64 éves	2 934 879	2 982 879	5 917 758	1 016
65-x éves	753 072	1 205 229	1 958 301	1 600
Százalék				
0-19 éves	21,7	18,7	20,2	
20-64 éves	62,3	57,9	60,0	
65-x éves	16,0	23,4	19,8	
Népmozgalom (év folyamán)				
Élveszületés			95 270	
Halálozás			126 590	
Természetes szaporodás			-31 320	
Vándorlási egyenleg			12 000	
Népességváltozás			-19 320	
Teljes termékenység		1,574		
Várható élettartam	73,5	80,3	76,8	

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

2. számú melléklet: A természetes szaporodás várható alakulása 2050-ig Magyarországon, különböző előreszámítási módszerek alapján

Naptári év	Idős változat	Alapváltozat	Európa változat
2001	-35 136	-35 136	-35 136
2002	-36 029	-36 029	-36 029
2003	-34 350	-33 767	-32 439
2004	-32 699	-31 592	-29 015
2005	-31 497	-29 907	-26 174
2006	-30 618	-28 605	-23 799
2007	-29 950	-27 608	-21 758
2008	-29 397	-26 798	-19 982
2009	-28 943	-26 146	-18 401
2010	-28 536	-25 625	-17 002
2011	-28 429	-25 464	-16 008
2012	-28 391	-25 429	-15 184
2013	-28 478	-25 560	-14 564
2014	-28 661	-25 834	-14 119
2015	-28 960	-26 269	-13 887
2016	-29 413	-26 896	-13 853
2017	-30 022	-27 711	-14 016
2018	-30 804	-28 717	-14 379
2019	-31 773	-29 936	-14 957
2020	-32 904	-31 320	-15 705
2025	-39 748	-40 184	-21 363
2030	-47 034	-48 410	-26 764
2035	-54 360	-53 512	-30 474
2040	-61 300	-56 031	-33 899
2045	-66 559	-56 512	-36 872
2050	-70 993	-57 520	-40 342

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

3. számú melléklet: A tényleges szaporodás várható alakulása 2050-ig Magyarországon, különböző előreszámítási módszerek alapján

Naptári év	Idős változat	Alapváltozat	Európa változat
2001	-25 445	-25 445	-25 445
2002	-32 491	-32 491	-32 491
2003	-30 658	-27 408	-27 414
2004	-28 853	-22 413	-22 502
2005	-27 497	-17 907	-18 174
2006	-26 618	-16 605	-15 799
2007	-25 950	-15 608	-13 758
2008	-25 397	-14 798	-11 982
2009	-24 943	-14 146	-10 401
2010	-24 536	-13 625	-9 002
2011	-24 429	-13 464	-8 008
2012	-24 391	-13 429	-7 184
2013	-24 478	-13 560	-6 564
2014	-24 661	-13 834	-6 119
2015	-24 960	-14 269	-5 887
2016	-25 413	-14 896	-4 387
2017	-26 022	-15 711	-3 082
2018	-26 804	-16 717	-1 979
2019	-27 773	-17 936	-1 091
2020	-28 904	-19 320	-371
2025	-35 748	-28 184	1 303
2030	-43 034	-36 410	3 236
2035	-50 360	-41 512	-474
2040	-57 300	-44 031	-3 899
2045	-62 559	-44 512	-6 872
2050	-66 993	-45 520	-10 342

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

4. számú melléklet: Az átlagos gyermekszám várható alakulása 2050-ig Magyarországon, különböző előreszámítási módszerek alapján.

Naptári év	Idős változat	Alapváltozat	Európa változat
2001	1,309	1,309	1,309
2002	1,300	1,300	1,300
2003	1,288	1,313	1,313
2004	1,278	1,328	1,328
2005	1,271	1,343	1,343
2006	1,266	1,359	1,359
2007	1,264	1,375	1,375
2008	1,263	1,392	1,392
2009	1,264	1,410	1,410
2010	1,266	1,427	1,427
2011	1,269	1,444	1,444
2012	1,273	1,462	1,462
2013	1,277	1,478	1,478
2014	1,281	1,495	1,495
2015	1,286	1,510	1,510
2016	1,290	1,525	1,525
2017	1,294	1,539	1,539
2018	1,297	1,552	1,552
2019	1,299	1,564	1,564
2020	1,300	1,574	1,574
2025	1,300	1,600	1,600
2030	1,300	1,600	1,600
2035	1,300	1,600	1,600
2040	1,300	1,600	1,600
2045	1,300	1,600	1,600
2050	1,300	1,600	1,600

Forrás: KSH Népszégtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

5. számú melléklet: A 0-19 évesek arányának várható alakulása 2050-ig Magyarországon, különböző előreszámítási módszerek alapján (%)

Naptári év	Idős változat	Alapváltozat	Európa változat
2001	23,1	23,1	23,1
2002	22,8	22,8	22,8
2003	22,5	22,5	22,5
2004	22,2	22,2	22,2
2005	21,9	22,0	22,0
2006	21,6	21,7	21,7
2007	21,3	21,5	21,4
2008	21,0	21,3	21,2
2009	20,7	21,1	21,0
2010	20,5	20,9	20,8
2011	20,1	20,7	20,6
2012	19,8	20,5	20,4
2013	19,5	20,3	20,2
2014	19,3	20,2	20,1
2015	19,0	20,1	19,9
2016	18,8	20,0	19,8
2017	18,6	20,0	19,8
2018	18,5	20,1	19,8
2019	18,4	20,1	19,8
2020	18,3	20,2	19,9
2025	17,4	20,2	19,7
2030	16,5	19,8	19,2
2035	15,6	19,3	18,5
2040	14,8	18,8	18,0
2045	14,2	18,7	17,8
2050	13,8	18,7	17,8

Forrás: KSH Népszégtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

6. számú melléklet: A 20-64 évesek arányának várható alakulása 2050-ig Magyarországon, különböző előreszámítási módszerek alapján (%)

Naptári év	Idős változat	Alapváltozat	Európa változat
2001	61,7	61,7	61,7
2002	62,0	62,0	62,0
2003	62,2	62,2	62,2
2004	62,3	62,3	62,3
2005	62,4	62,4	62,4
2006	62,5	62,5	62,5
2007	62,6	62,6	62,5
2008	62,6	62,5	62,5
2009	62,7	62,5	62,5
2010	62,6	62,5	62,4
2011	62,8	62,5	62,4
2012	62,9	62,6	62,5
2013	62,8	62,5	62,3
2014	62,7	62,3	62,1
2015	62,5	62,1	61,8
2016	62,2	61,8	61,5
2017	62,0	61,5	61,1
2018	61,7	61,1	60,7
2019	61,2	60,6	60,2
2020	60,6	60,0	59,5
2025	59,2	58,6	57,8
2030	59,0	58,7	57,6
2035	58,2	58,5	57,0
2040	56,4	57,6	55,8
2045	53,3	55,5	53,4
2050	51,5	54,5	52,3

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

7. számú melléklet: A természetes szaporodás várható alakulása 2050-ig Magyarországon, különböző előreszámítási módszerek alapján (%)

Naptári év	Idős változat	Alapváltozat	Európa változat
2001	15,1	15,1	15,1
2002	15,3	15,3	15,3
2003	15,4	15,4	15,4
2004	15,5	15,5	15,5
2005	15,7	15,6	15,6
2006	15,9	15,8	15,9
2007	16,1	16,0	16,0
2008	16,3	16,2	16,3
2009	16,6	16,4	16,5
2010	16,9	16,6	16,8
2011	17,1	16,8	17,0
2012	17,3	16,9	17,1
2013	17,6	17,2	17,5
2014	18,0	17,5	17,8
2015	18,4	17,8	18,2
2016	18,9	18,2	18,7
2017	19,4	18,5	19,1
2018	19,8	18,8	19,5
2019	20,4	19,3	20,0
2020	21,1	19,8	20,7
2025	23,4	21,3	22,5
2030	24,5	21,5	23,3
2035	26,3	22,2	24,4
2040	28,8	23,6	26,2
2045	32,4	25,9	28,8
2050	34,7	26,8	30,0

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási Adatbázis, 2003.

6. Felhasznált irodalom

- Bajmóczy P. (2002) A szuburbanizációt kiváltó okok a vidéki Magyarországon. In: Abonyiné Palotás J. – Becsei J. – Kovács Cs. (szerk.) A magyar társadalomföldrajzi kutatás gondolatvilága. Ipsilon Kiadó és Pedagógiai Szolgáltató Kft, Szeged. pp. 247-257.
- Beluszky P. (1999) Magyarország településföldrajza. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs. 584. p.
- Daróczi E. (2001) A népesedés kérdései a demográfus szempontjából. In: Gönczö Sándorné (szerk.): Népesedési kérdéseink egyházi szemmel: A Magyar Református Presbiteri Szövetség 9. Nemzetközi Konferenciájának előadásai és állásfoglalásai. Debrecen, 2000. június 26-29. Budapest, Magyar Református Presbiteri Szövetség. pp. 59–78.
- Daróczi E. (1999) Ki a fővárosból – Változások Budapest és az ország vándorforgalmában. In: Barta Gy. – Beluszky P. (szerk.): Társadalmi-gazdasági átalakulás a budapesti agglomerációban. Budapest, Regionális Kutatási Alapítvány. pp. 69-90.
- Dövényi Z. – Kovács Z. (1999) A szuburbanizáció térbeni-társadalmi jellemzői Budapest környékén. Földrajzi Értesítő. 1-2. pp. 33-58.
- Izsák É. (1999) A települési sorrend megváltozása a szuburbanizációs index alapján a budapesti agglomerációban. Földrajzi Értesítő. 1-2. pp. 83-98.
- Klinger (1999, szerk.) Demográfia. Bp. 376. o.
- Kovács K. (1999) A szuburbanizációs folyamatok a fővárosban és a budapesti agglomerációban. In: Barta Gy.– Beluszky P. (szerk.) Társadalmi-gazdasági átalakulás a budapesti agglomerációban. Regionális Kutatási Alapítvány, Budapest. pp. 91-114.
- Kovács Z. (szerk., 1999) A szuburbanizáció jellemzői a Budapesti agglomerációban. Földrajzi Értesítő. 1-2. pp. 93-126.
- L. Rédei M. (2001) Demográfia. 155. o.
- Hablicsek L. (2003) A magyarországi népesség jövője nemzetközi összehasonlításban. In: Spéder Zsolt (szerk.): Család és népesség – itthon és Európában. Budapest, KSH NKI – Századvég, p. 524–558.
- Hablicsek L. (2003) A népességreprodukció területi aspektusairól. Demográfia, 46. évf.
- Hablicsek L. (2001) Népségreprodukció Magyarországon a 20-21. században. Budapest, KSH NKI (KSH NKI kutatási jelentései, 68.)
- Hablicsek L. (1997) Magyarország népességének előreszámítása, demográfiai forgatókönyvek. MTA STRATEK, Bp.
- Tímár J. (1999) Elméleti kérdések a szuburbanizációról. Földrajzi Értesítő. I-II. pp. 7-31.
- Timár J. – Váradi M. M. (2000) A szuburbanizáció egyenlőtlen fejlődése az 1990-es évek Magyarországon. In: Horváth Gy. – Rechnitzer J. (szerk.) Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. MTA RKK. Pécs, pp. 153-175.
- Tosics I. (1999) Kövezett zöldövezet. Cash Flow. 7. pp. 30-35
- Tosics I. (szerk., 1998) Szuburbanizációs tendenciák és településfejlesztési stratégiák Budapesten és agglomerációjában. Városkutatás Kft, Budapest.
- Váradi M. M. (1999) Hová megyünk lakni? Szuburbanizációs minták és konfliktusok a budapesti agglomeráció budai oldalán. Esettanulmány. In: Barta Gy. – Beluszky P. (szerk.) Társadalmi-gazdasági átalakulás a budapesti agglomerációban. Regionális Kutatási Alapítvány, Budapest. pp 115-129.
- Zoltán Z. (1980) Az Alföld urbanizációja. In: Zoltán Z. (szerk.) A változó Alföld. Budapest. pp. 147-163.

1.2.2. ÚJHARTYÁN KISKÖZPONTI FUNKCIÓI ÉS LEHETŐSÉGEI

I. Bevezetés

Újhartyán kisközponti funkcióinak és lehetőségeinek vizsgálata megkívánja egyrészt az urbanizáció és a társadalmi-gazdasági fejlődés területi vonatkozásai, másrészt a feladatellátás és az együttműködés oldaláról történő megközelítéseket, az összefüggések együttes feltárásával. A részben horizontális, részben vertikális fókuszálás olyan metszéspontokat rajzol ki, amelyek megadják az egyes feladatellátások és együttműködések területi és igénybevételi hatókörét, az egyes funkciók vonzását, a központi szerepek területiségét.

Ugyanakkor a község kisközponti funkcióit megítélni csak egy tágabb települési kör együttes vizsgálata révén lehetséges. Ezek száma feltételezhetően nem nagyobb a jelenlegi dabasi KSH kistérség településszámánál, ugyanakkor nem is feltétlenül esik egybe annak határaival. Helyi tapasztalatok szerint azonban organikus fejlődés csak a legközelebbi szomszéd települések vonatkozásában jellemző, amely megengedővé teszi a vizsgálatok kistérségi határokon belül történő maradását. Ugyanakkor ráirányítja a figyelmet a településközi együttműködések kistérségi szintű szerveződésére.

II. A kistérségek és szerveződések

A kistérség fogalma a rendszerváltással egyidős, ugyanakkor számba vehető előzményként lehet tekinteni az egykori járásokra, majd a városkörnyéki igazgatásra is. A kistérségi szerveződés alulról, a települési-önkormányzati szintről építkezett már az 1990-es évek legelejétől. Szinte az önkormányzati törvény kínálta önkormányzati szétaprózottsággal egy időben, teljesen önkéntes alapon indult el. A településhálózatban tehát egy időben, egymással ellentétesen zajlott le, illetve zajlik jelenleg is egy dezintegrációs és egy integrációs folyamat. Maga a kistérség és a kistérségi szerveződés fogalma elkülönül egymástól: az előbbi egy térben lehatárolt területet, fizikai, statisztikai, tervezési, ellátási teret jelöl, míg az utóbbi települési önkormányzatok azon csoportját jelenti, ahol többnyire – időben, formájában és módjában változó – társulási formát választva együttműködnek.

A kistérség fogalmára sokféle definíciót lehet találni, attól függően, hogy milyen szempontból kerül vizsgálatra. A kistérség térbeli lehatárolása sem egy egyszerű feladat, hiszen sem a közigazgatási, sem a természetföldrajzi, de még a vonzáskörzet-határok sem definiálhatják kizárólagosan és pontosan. Sokkal összetettebb területi egységről van szó, olyanról, ahol egy településkör történelmi, kulturális gyökereit, társadalmi, természeti, gazdasági adottságait, néprajzi értékeit együttesen kell vizsgálni, úgy, hogy ezen a területen a fenti tényezők homogenitása a legnagyobb legyen. Ezt a téregységet lehetne komplex módon kistérségnek nevezni⁹.

A kistérségi szerveződések megalakulása több szakaszhoz köthető. Az 1990-es évek első felében elindult kistérségi szerveződések erősen kötődtek a táji identitáshoz, ez a nevükben is sokszor megmutatkozott. Életre hívásukban nagy szerepet játszott az érdekvérvényesítés, ezzel is magyarázható, hogy jellemzően az aprófalvas területeken jelentek meg először (pl. PHARE kistérségek). A területfejlesztési törvény 1996-os elfogadása utáni időszakra esik a kistérségek második megalakulási hulláma. Eredményeképp az 1990-es évek második felében az alulról szerveződő kistérségi társulások már szinte teljesen lefedték a teret, ugyanakkor az önkéntesség elvének érvényesülése miatt egyes területeken jelentős átfedések is mutatkoztak, azaz egyes települések több kistérségi szerveződés tagjai lettek, máshol egyiknek sem.

A kistérségeknek szánt és a kistérségek részéről felvállalt legfontosabb feladat a gazdaság és a társadalom térszemléletű fejlesztése úgy, hogy az adott térség fejlődése a térség gazdasági és társadalmi szereplőinek érdekképviseletére, érdekelismerésére és az önmozgásra építsen. E szemlélet alapján a térség fejlesztése a helyi gazdaság és társadalom ügye, azoké, akik a fejlődést akadályozó problémák és a fejlesztési lehetőségek felismerése alapján összehangolt akciókba kezdenek. Ez az együttműködés önkéntes, jó alapot szolgáltat hozzá a gazdaságföldrajzi-kulturális összetartozás érzése, a hasonló helyzetértékelés és a kapcsolatok közelsége, személyessége (Szörényiné Kukorelli I. 2001, 2006).

A fentiekből következő feladatokat csak intézményesült, működőképes kistérségi szervezetek képesek elvégezni. Az azonban kérdés, hogy léteznek-e ilyenek egyáltalán, továbbá a mostani társulások ilyenek-e, és ha igen, akkor a központi források hiánya ellenére mi vezet el a működőképeséghez? Ezt részben az alulról építkezés erejében, valamint a pályázati úton

⁹ Jogszabályi értelemben a kistérségek a települések közti valós, munka-, lakóhelyi, közlekedési, középfokú ellátási, stb. kapcsolatokon alapulnak, melyek révén az egy vagy több központi településhez vonzódnak. A kistérségek rendszere az ország egész területét lefedi, a megyehatárokat át nem lépi és nem közigazgatási jellegű. Az először 138 egységből álló rendszert 1994. január 1-jén léptette életbe a KSH, amelyet 1997. augusztus 1-jén 150 egységesre alakított át. A 2004. január 1-től érvényes 168 tagú új kistérségi rendszert a 244/2003 (XII.18.) Kormányrendelet hívta életre.

megszerzett pénzügyi támogatások lehetőségében kell keresni. Ugyanakkor éppen ez jelenti azt, hogy a kistérségek működőképessége is igen széles skálán mozog (akárcsak a településeké), de sikerességük sok esetben szervezet-, vagy személyfüggő is.

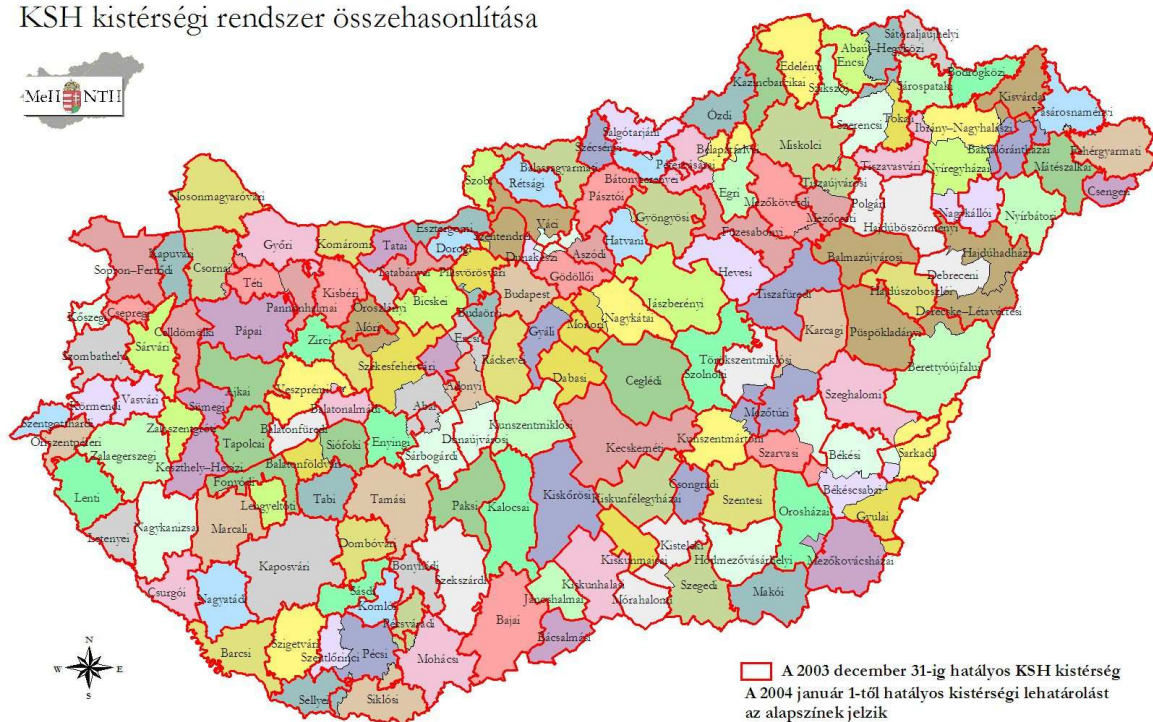
Tény az is, hogy a kistérségi szerveződés, a kistérségben való gondolkodás a magyar terület- és vidékfejlesztésben természetessé vált, holott közel sem lehet letisztult fogalomról, gyakorlatról, vagy szerep- és feladatköréről beszélni. Ezt az is jól mutatja, hogy az önkormányzati és a területfejlesztési társulások mellett az 1990-es évek közepére és végére megjelentek a statisztikai és a vidékfejlesztési kistérségek. Majd 2002 után a rendszer a statisztikai kistérségek, illetve annak keretein belül a többcélú társulások 'győzelme' irányába indult el, amihez újabb és újabb feladatellátások is társulnak, sőt központi finanszírozásban is részesülnek, valamint a programozás és a közigazgatás is 'kacsingat' a kistérségi szint felé.

Tervezési-statisztikai szempontból a hazai KSH kistérségi rendszer megfelel az Európai Unió területi egységei osztályozásának, ahol a magyarországi 3 országrész NUTS 1, a 7 tervezési-statisztikai régió NUTS 2, míg a 19+1 megye NUTS 3, azaz a legkisebb területtel és legalacsonyabb népességszámmal rendelkező regionális szinten jelenik meg. Utóbbi 2007-ben a 27 tagú EU-ban 1284 elemből áll (pl. régiók, megyék, körzetek, tartományok, szigetek, illetve utóbbiak csoportjai), továbbá 3400 NUTS 4 kistérségi (nincs minden országban kijelölve) és mintegy 120 ezer NUTS 5 települési szintű elemből épül fel. Azaz helyi adminisztratív egységekből, konkrétan kistérségekből, kantonokból, településcsoportokból, kommunákból, illetve különböző városi agglomerációkból és települési egységekből. A NUTS rendszer 2003-as európai felülvizsgálata óta az utóbbiakat LAU 1 és LAU 2 szintnek nevezik (LAU – Local Administrative Unit).

Magyarországon a megyéket 2004. január 1-től 168 LAU 1 szintű statisztikai kistérség alkotja, azokat pedig 3145 LAU 2 szintű település. A Közép-Magyarország országrész (NUTS 1) és a Közé-magyarországi Régió (NUTS 2) részét képező Pest megye (NUTS 3) 15 kistérségből (LAU 1) és 168 településből áll (LAU 2). 2004. előtt még 14 kistérsége volt Pest megyének (*1. ábra*), de az új jogszabályi lehatárolás révén létrejött a veresegyházi kistérség is.

1. ábra

A 2003 december 31-ig hatályos és a 2004 január 1-től hatályos KSH kistérségi rendszer összehasonlítása

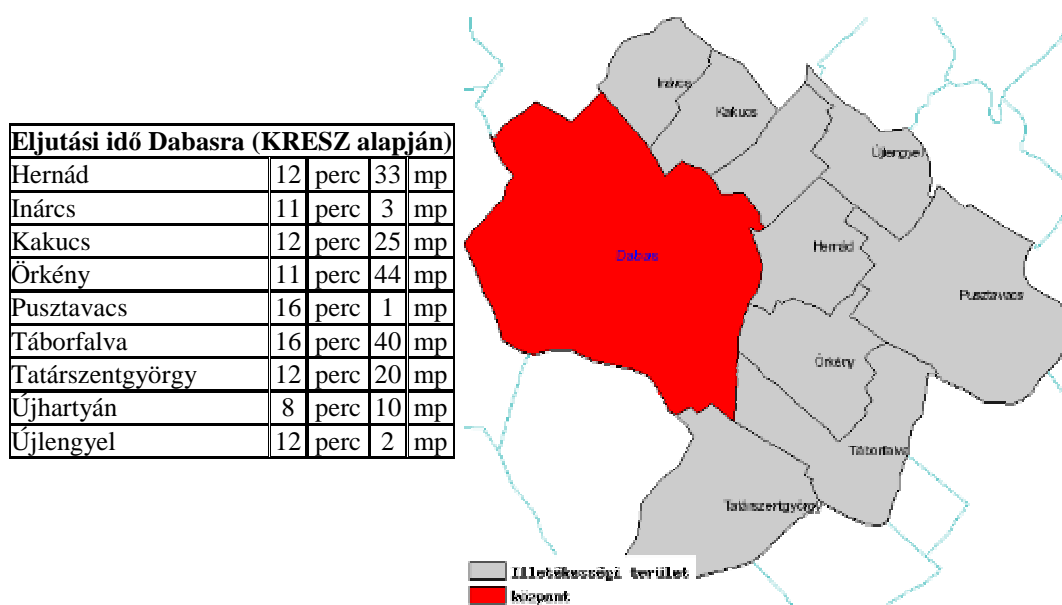

Forrás: MEH, 2004

2.1. A dabasi kistérség

Pest megye kistérségei közül a dabasit 10 település alkotja, amelyből kettő városi jogállású: *Dabas*, *Hernád*, *Inárcs*, *Kakucs*, *Örkény*, *Pusztavacs*, *Táborfalva*, *Tatárszentgyörgy*, *Újhartyán* és *Újlengyel*. *Dabas* központ elérhetősége az egyes településekről igen kedvező helyzetet mutat (2. ábra), de közülük is *Újhartyán* és *Örkény* emelkedik ki a 4-es főút felé mutató keleti irányú összekötő közlekedési kapcsolat biztosításával.

2. ábra A dabasi kistérség (LAU 1) és illetékességi területének települései (LAU 2), valamint az eljutási idők a központba

Forrás: TEIR, 2007

A kistérség és annak települései területfejlesztési szempontból nem számítanak kedvezményezettnek (1. táblázat), amely az e téren megszerezhető többletforrások szempontjából ugyan kedvezőtlen, de egyben a térség relatív fejlettségére is felhívja a figyelmet, és feltételezi az önerőből rendelkezésre álló települési és kistérségi fejlesztési források kedvezőbb konstellációját.

1. táblázat A dabasi kistérség alapadatai

Terület (km ²)		499
Lakónépesség (fő, 2004. dec. 31.)		43475
Területfejlesztési szempontból kedvezményezett térség (64/2004. Korm. rendelet szerint)		Nem
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott térség	Nem
	Ipari szerkezetátalakítási térség	Nem
	Vidékfejlesztési térség	Nem
Mérték szerint	Hátrányos helyzetű	Nem
	Leghátrányosabb helyzetű	Nem
Települések száma		10
Jogállás szerint	Város	2
	Község	8
Területfejlesztési szempontból kedvezményezett települések száma (7/2003. Korm. rendelet szerint)		0
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott település	0
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott település	0
	Leghátrányosabb kistérséghez nem tartozó leghátrányosabb helyzetű település	0

Forrás: VÁTI, 2005

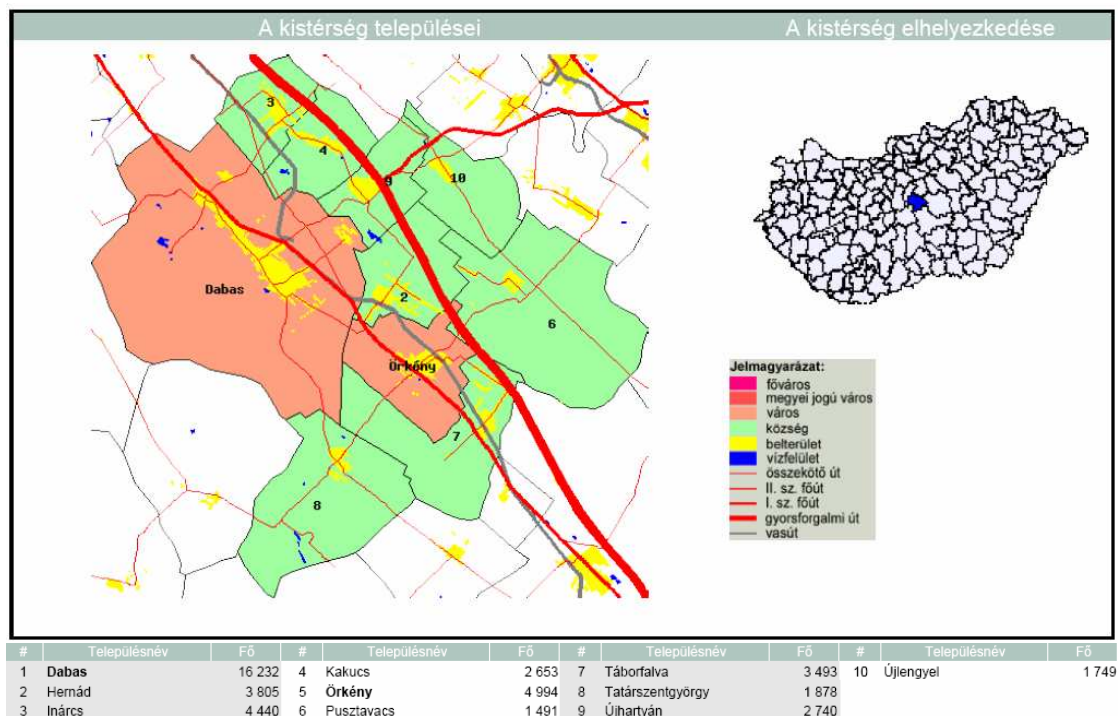
A kisközponti funkciók megítéléséhez azon társadalmi-gazdasági mutatók terén, amelyek közvetlen kapcsolatba hozhatók a térségi szerepekkel, a feladatellátással és a vonzásviszonyokkal, érdemes kistérségi szinten elemzést végezni, annak érdekében, hogy kirajzolódjanak Újhartyán térségi pozíciói. Ugyanakkor a népesedéssel összefüggő kérdések esetén az újhartyáni népesség 2020-ig várható alakulásával foglalkozó tanulmány megyei és kistérségi kitekintései jelenti a támpontokat.

Újhartyán a kistérség 6. legnépesebb települése, mindössze a térségi népesség 6,3%-át tömöríti. Lakosságának természetes reprodukciója negatív összefüggésben az erőteljes

előregedéssel, alacsony születésszámmal és magas halálozással, ugyanakkor jelenlegi vándorlási egyenlege is mérsékelt, így tényleges növekedési üteme stagnáló jellegű (*Molnár 2007*). Kicsit kedvezőbb a helyzet a lakásépítések, lakáshelyzet vonatkozásában, melynek mutatói szerint (pl. 100 lakásra jutó lakás- és üdülőépítések, megszünések, vagy felújítások száma; az év folyamán épített lakások jellemzői, pl. szobaszám, infrastruktúra, stb. terén) Újhartyán zömében a kistérségi települések középmezőnyébe tartozik. Ugyanakkor mindkét irányba vannak jelentősebb eltérések is (pl. kedvezőbb a laksűrűség mutatója, vagy magasabb a gázzal fűtött lakások aránya, illetve a villamos-energia felhasználás, de a legrosszabb a vízhálózatba kapcsolt lakások aránya; *8-10. ábra*). A helyzet megváltoztatására azonban jelentős társadalmi-gazdasági fejlesztésekbe kezdett az önkormányzat.

Mindezek azonban jelzik, hogy a kisközponti funkciók, azok hatóköre, igénybevétele terén más jelentősebb népességkoncentráló településeket is számba kell venni, elsősorban is Örkényt és Inárcsot, amelyek szintén határosak Dabassal. Újhartyán közöttük helyezkedik el mindkét irányba egy-egy – Újhartyánnal összemérhető, részben nagyobb népességű – települést közrefogva (Kakucs, Hernád; *3. ábra*). Fenti tények mindenképpen mérlegelendők a kisközponti funkciók reális megítélése kapcsán, és azt az elméleti következtetést sejtetik, hogy Újhartyán, Kakucs, Hernád és Újlengyel tartozhatnak a legszorosabban össze az igénybevételek, funkciók, együttműködések terén a távolabbi népességsúlyok esetleges szétvonása miatt.

3. ábra A dabasi kistérség elhelyezkedése, településeinek összeköttetése, bel- és külterületei, vízfelületei

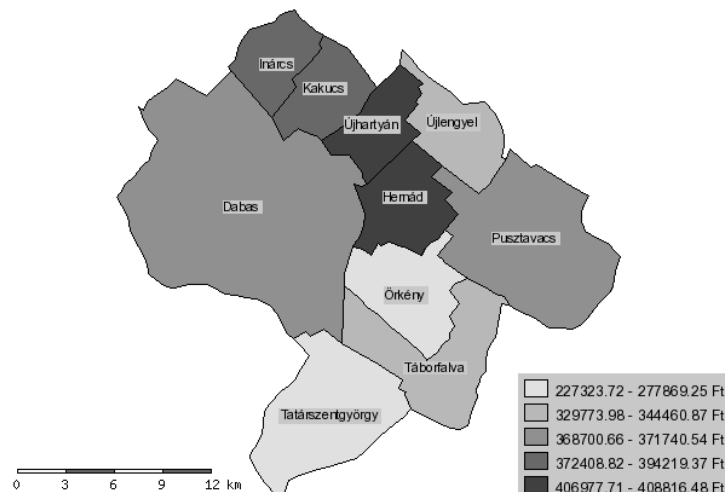

Forrás: VÁTI, 2005

A települések fejlettségét és a lakosság életminőségét több mutató is egyaránt jól jellemzi. Közülük a lakosság konkrét jövedelmi helyzetét jól szemlélteti a 4. ábra, amelyek az egy lakosra jutó jövedelmet és a legmagasabb jövedelmi csoportok relatív területi koncentrációját mutatják, amelyek szerint Újhartyán, Hernád és Inárcs emelkedik ki jelentősen. Ezzel szemben a 6. ábra az alacsonyabb jövedelemmel magasabb arányban rendelkező kistérségi településeket jelzi, ahol Újlengyel és Örkény emelkedik ki.

4. ábra

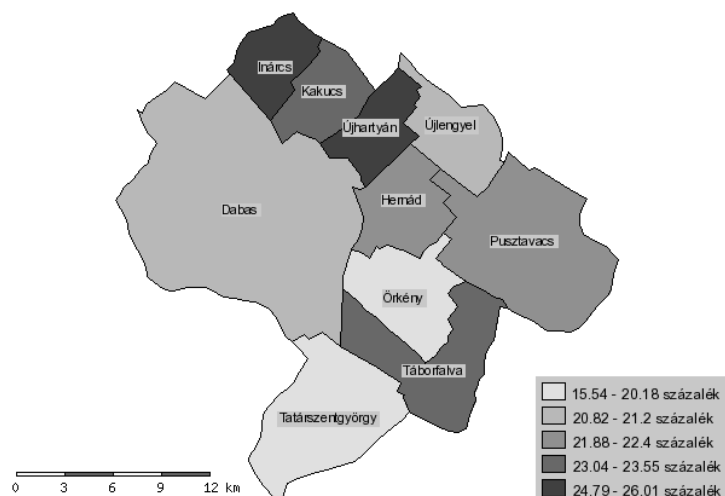
Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem [259]
Dabasi kistérség települései (2004)

Forrás: TEIR

5. ábra

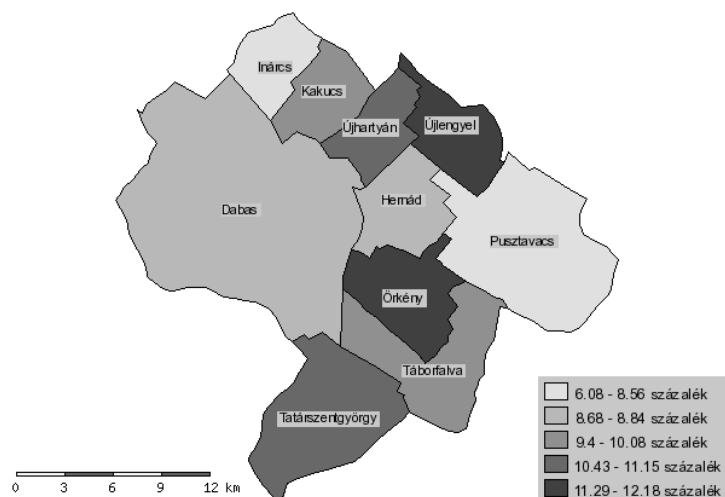
1500-X eFt nettó jövedelmű adófizetők aránya [304]
Dabasi kistérség települései (2004)

Forrás: TEIR

6. ábra

0-200 eFt nettó jövedelmű adófizetők aránya [289]
Dabasi kistérség települései (2004)

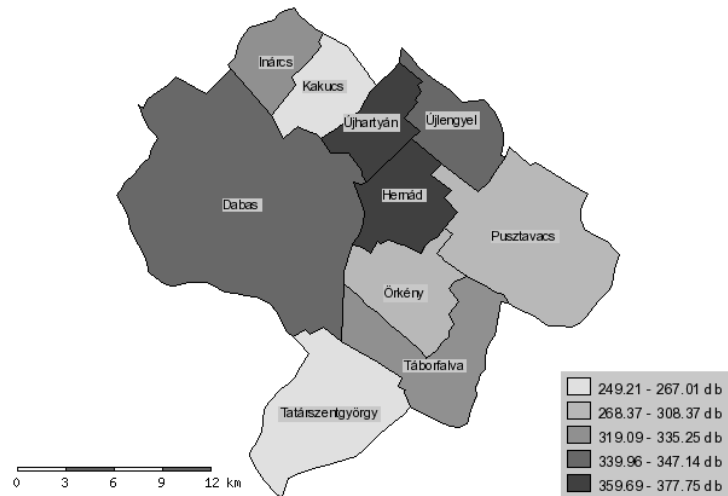

Forrás: TEIR

A személygépkocsik lakossági aránya, amely közvetetten szintén utal az életszínvonalra, egyértelműen Újhartyán, és utána Hernád kiemelkedő helyzetét mutatja a dabasi kistérségben (7. ábra).

7. ábra

1000 lakosra jutó személygépkocsik száma [212]
Dabasi kistérség települései (2005)

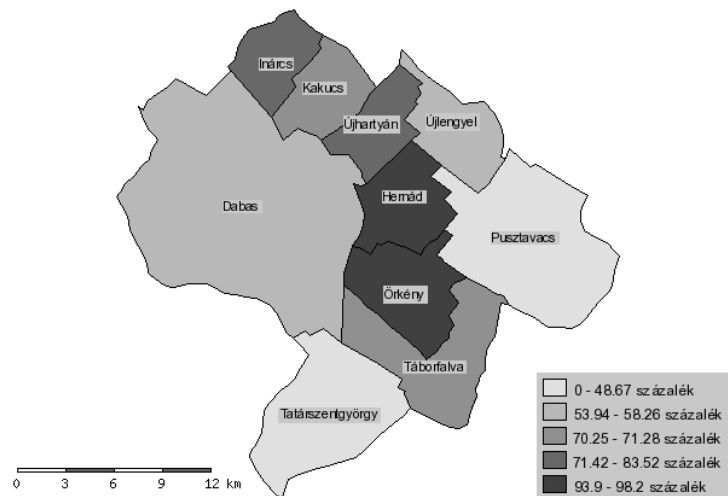

Forrás: TEIR

A lakásokkal kapcsolatos infrastruktúrák és szolgáltatások terén is igen magas az igénybevétel (8-10. ábra). Alacsony a közműellátás, magas a víz-, energia- és a gázfogyasztás, kedvezőek a rákötöttségeket jelző mutatók.

8. ábra

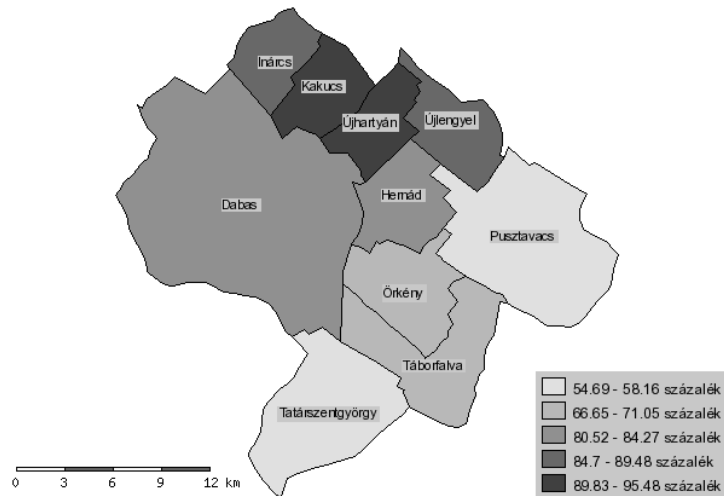
Közcsontra hálózatra bekapcsolt lakások aránya [158]
Dabasi kistérség települései (2005)

Forrás: TEIR

9. ábra

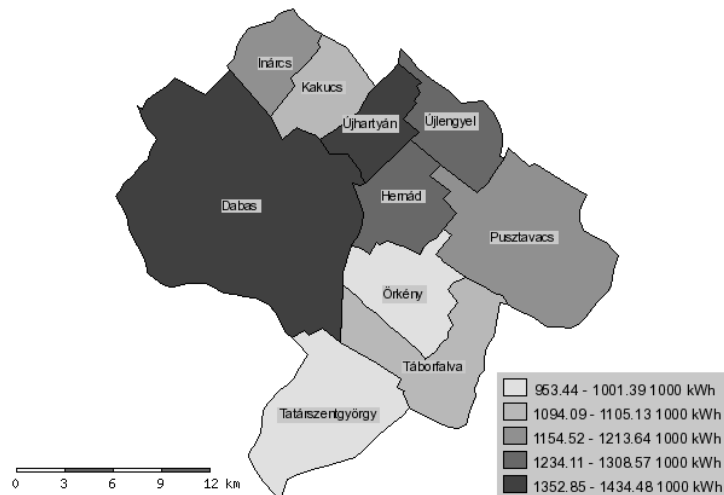
Gázzal fűtött lakások aránya [170]
Dabasi kistérség települései (2005)

Forrás: TEIR

10. ábra

Ezer lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége [165]
Dabasi kistérség települései (2005)

Forrás: TEIR

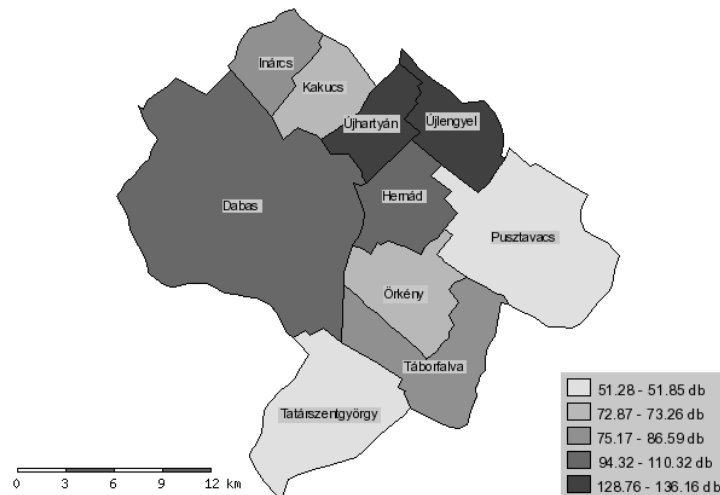
Előzőek a kisközponti szereplehetőségeket a magán és közjavak fogyasztásának magasabb helyi szintje oldaláról támogatják. Jelentőségük lehet a kisközponti funkciók igénybevétele és elérhetősége szempontjából, és azt is jelzik, hogy a kiemelkedő települések lakói részben rugalmasabbak, részben kedvezőbb jövedelemmel, életminőséggel rendelkeznek, ugyanakkor jobban igénylik a fejlettebb ellátásokat, szolgáltatásokat.

A kedvező helyi gazdasági adottságok és lehetőségek a kisközponti szerepképzésben kiemelt jelentőségűek. A gazdasági vállalkozások relatív sűrűsége terén Újhartyán vezető helyzete emelhető ki Újlengyel előtt (11. ábra). Ugyanakkor talán még fontosabb a foglalkoztatás és a munkanélküliség, melynek helyi mutatói szintén a legjobbak közé tartoznak a kistérségben. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) legfrissebb adatai szerint például az 1824 munkavállalási korú újhartyáni lakos közül mindössze 60-at tartottak nyilván munkanélküliként 2007.02.20-án (közülük 2-en tartós munkanélküliek, illetve 36-an járadék és 7-en segély típusú ellátásban részesülnek), amely 3,3%-os munkanélküliség rátának felel

meg. A környező településeken Újlengyel kivételével (2,2%) magasabbak az értékek (Tatárszentgyörgy: 5,4%, Dabas: 4,8%, Örkény és Táborfalva: 4,4%, Kakucs: 4,2%, Hernád és Inárcs: 3,6%, Pusztavacs: 3,4%, Pest megye: 3%).

11. ábra

1000 lakosra jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma [309]
Dabasi kistérség települései (2005)

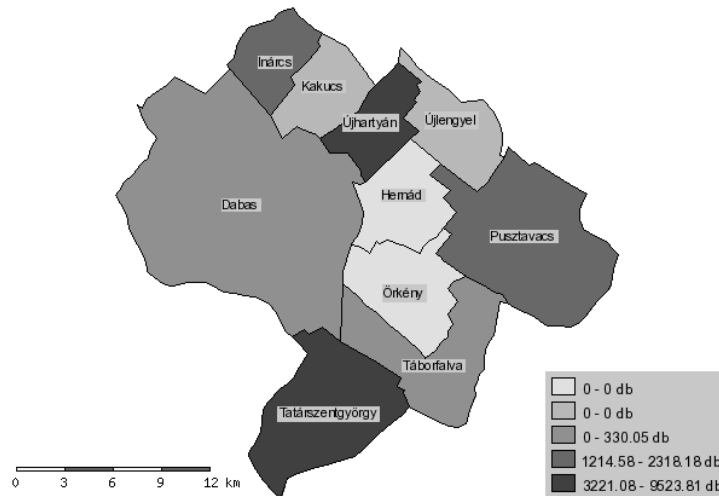

Forrás: TEIR

Mindezek egyrészt jelzik a helyi gazdaság fontosságát a település és a környék lakossága szempontjából, másrészt a gazdaság térségi vonzereje olyan tényezőnek tűnik, amely több területen is biztosít kisközponti funkciókat (pl. foglalkoztatás, logisztika, stb.), harmadrészt olyan multiplikátor hatásokat jelenítenek meg, amelyek más központi funkciók megszerzését, kialakítását, megszervezését és erősítését is segítik (pl. gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatások, helyi közlekedés, stb.).

12. ábra

100000 lakosra jutó összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma [128]
Dabasi kistérség települései (2005)

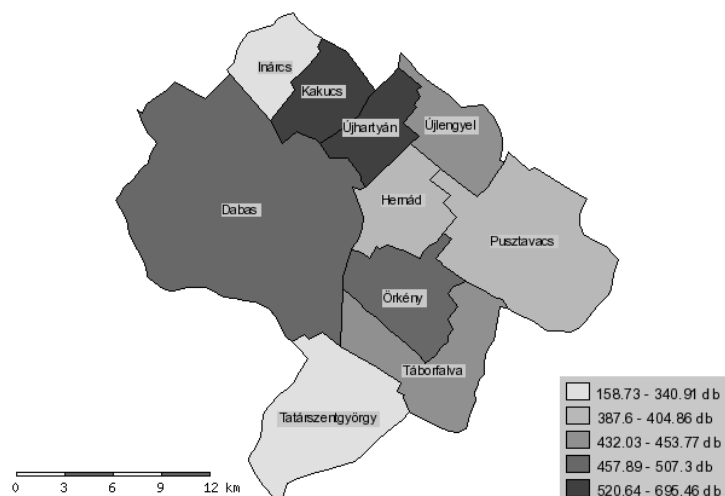

Forrás: TEIR

A gazdaság mellett az idegenforgalom központképző szerepe is kiemelkedő, mely téren Újhartyán adottságai szintén kitűnők. Tatárszentgyörgy után következik például a szállásférőhelyek relatív száma alapján (12. ábra), de a szálláshelyek vendégei és külföldi vendégei, valamint az általuk eltöltött vendégéjszakák száma alapján szintén hasonlóan jó a helyzete (a relatív vendégszámok alapján Inárcs és Tatárszentgyörgy vezet Újhartyán előtt, a külföldi relációkban azonban Inárcs után Újhartyán megelőzi Tatárszentgyörgyöt). A vendéglátóhelyek lakossági aránya terén szintén messze kiemelkedik Újhartyán (Kakucs előtt; 13. ábra). Ezeket a lehetőségeket a három helyi panzió és az éttermek, egyéb vendéglátóhelyek biztosítják, ugyanakkor ez az adottság másokkal kiegészülve a turizmus legkülönbözőbb területeinek fejleszthetőségét is magában hordozza. Támogatja a turisztikai központi szerepek kiterjesztéséhez szükséges mélyebb hatásvizsgálatok elvégzését is.

13. ábra

100000 lakosra jutó vendéglátóhelyek száma [127]
Dabasi kistérség települései (2005)

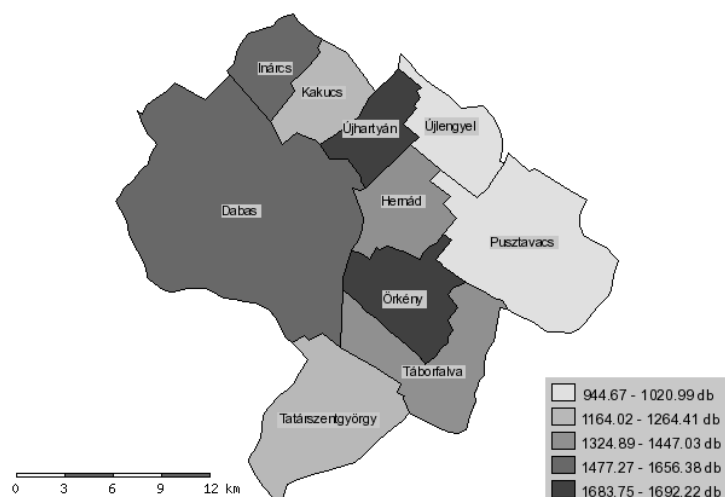

Forrás: TEIR

A kereskedelmi funkciók terén Újhartyán és mellette Örkény relatív kedvező helyzete emelhető ki, amely megmutatkozik például a kiskereskedelmi üzletek magas lakossági arányában (14. ábra). A kereskedelmi szerepek meghatározók a kisközponti funkciók terén (kispiaci központ, speciális kereskedelmi üzletek vonzása, üzleti szolgáltatások, stb.), ugyanakkor nehezen számszerűsíthető és mérhető minőségi elemek kiemelt fontosságra tettek szert az elmúlt években.

14. ábra

100000 lakosra jutó kiskereskedelmi üzletek száma (gyógyszertárak nélkül) [121]
Dabasi kistérség települései (2005)

Forrás: TEIR

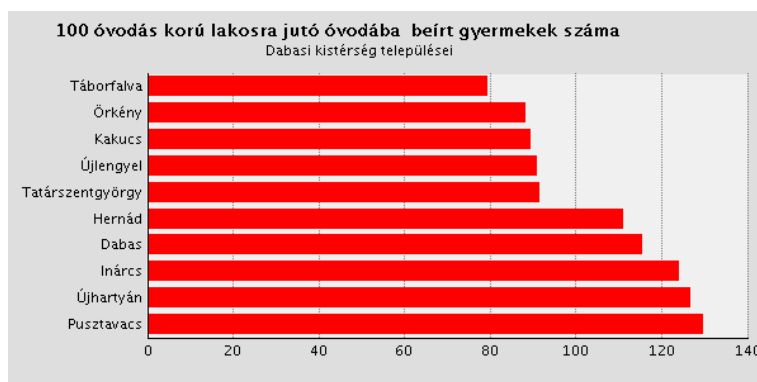
Az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás központképző szerepe az egyik legfontosabb lakossági oldalról. Oktatási téren Dabas és Örkény középiskolái egyértelmű térségi vonzást jelentenek meg, ugyanakkor az Újhartyáni általános iskolának és óvodának igen kedvezőek az általános mutatói (15-16. ábra), és a helyi használatot jelentősen meghaladó többletet mutatnak az igénybevételeik (17-18. ábra), ami utal e közszolgáltatások színvonalas és minőségi voltára.

15. ábra

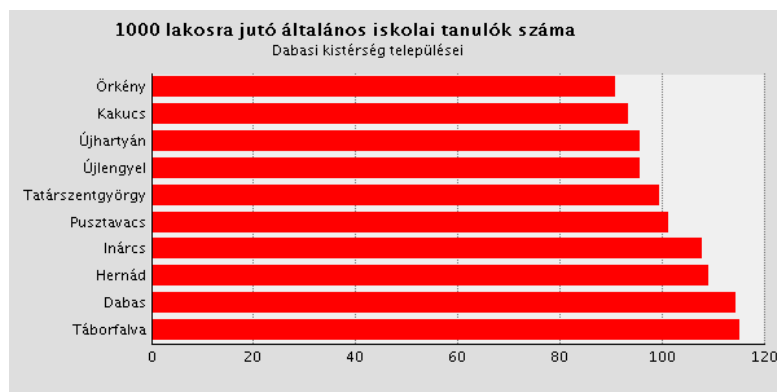
Forrás: TEIR

16. ábra

Forrás: TEIR

17. ábra

Forrás: TEIR

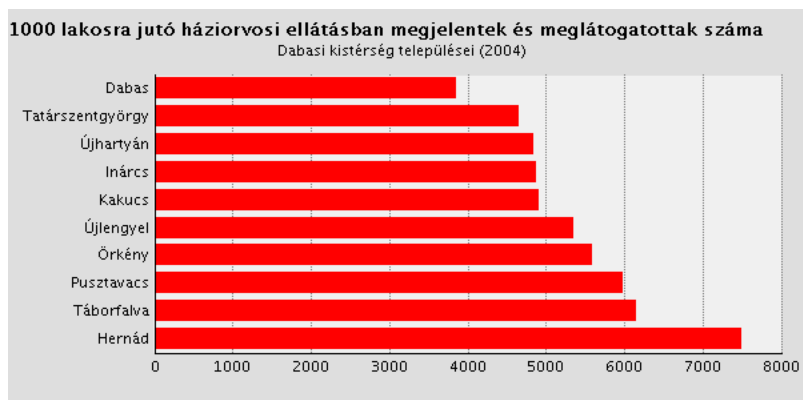
18. ábra

Forrás: TEIR

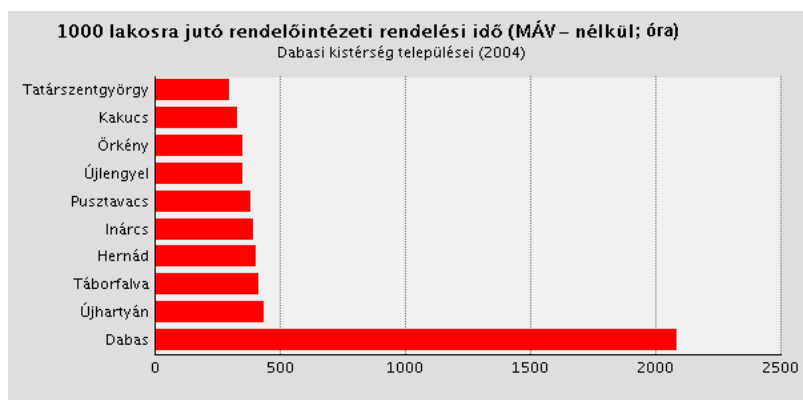
Az egészségügyi (19-21. ábra) és a szociális (22-23. ábra) ellátórendszer helyzete is kiemelkedő Újhartyánban térségi szinten, kedvező, hogy alacsonyabbak a helyi igénybevételi és a rászorultsági arányok. Ugyanakkor Dabas egészségügyi központi szerepe a legtöbb alapellátási vonatkozásban elvitathatatlan.

19. ábra

Forrás: TEIR

20. ábra

Forrás: TEIR

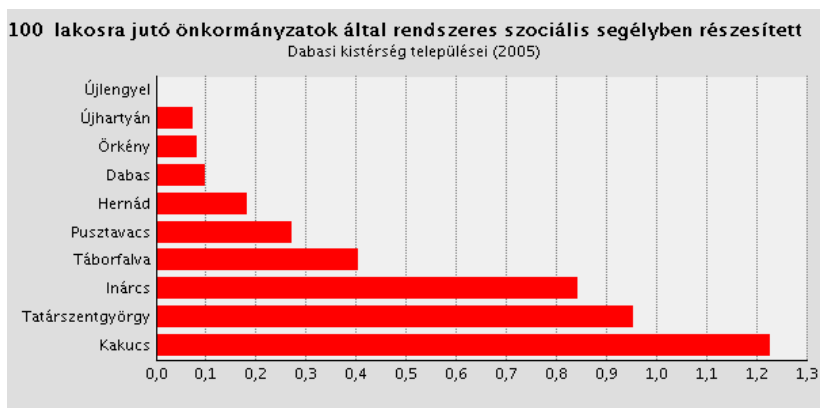
21. ábra

Forrás: TEIR

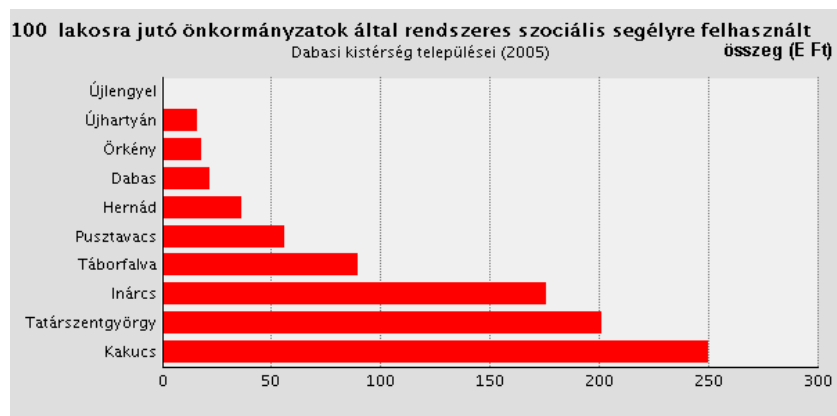
Fenti közszolgáltatási területek zömében Újhartyán kisközponti szerepei markánsak, melynek térségi igénybevétele főként a minőségi elemekkel támasztható alá. Ugyanakkor a további kiterjesztés lehetőségeit rejti magában a köz- és a magánszféra esetében egyaránt, egyrészt egyes magasabb szintű szolgáltatások kistérségi (al)központjának újhartyáni elhelyezése, másrészt új intézmények és szolgáltatások helyi kialakítása, az igények és az érdekek felmérésének eredménye függvényében (pl. szakrendelések, ügyeletek, speciális egészségügyi és szociális ellátások, szakszolgálatok, illetve bölcsőde, nyugdíjas otthon, csoportklubok, stb.). Hasonló lehetőségek a közművelődés kapcsán is kijelölhetők.

22. ábra

Forrás: TEIR

23. ábra

Forrás: TEIR

Összességében a társadalmi-gazdasági fejlettséggel összefüggő mutatók azt jelzik, hogy Újhartyán a dabasi kistérség egyik legfejlettebb települése. Ugyanakkor kisközponti funkciói zömében viszonylag szűk területeken érvényesülhetnek mind a tematikus, mind a területi hatóköröket tekintve, mivel a település elhelyezkedése és mérsékelt, lecsökkent népességkoncentráció ereje korlátozza térségi szerepeit és azok kiterjeszhetőségét. Utóbbiak pontosítására a feladatellátás és a kisközponti funkciók újhartyáni helyzetének bemutatásakor, megítélésekor nyílik mód a további fejezetekben.

2.2. Feladatellátás kistérségi szinten

Az állami tevékenység kezdete óta megoldandó feladat a különböző funkciók gyakorlásának területi kiépítése. Az egyes funkciók és feladatellátások általában más és más területiséget kívánnak meg. Az állami irányítás térbeli egységei közül objektíve létező és megkerülhetetlen történeti adottság az ország és határa, valamint a település és határa (bár az agglomeráció és a globalizáció miatt egyik sem szilárd ma már). A közöttük kialakított irányítási egységek azonban minden esetben politikai és egyéb szempontok szerinti mérlegelés eredményeként jönnek létre. A tömegessé váló feladat-decentralizáció, valamint a társadalmi-gazdasági változások területi következményei készítetik az államokat a területi reformokra, amelyek eltérő filozófiával és módszerekkel zajlottak le szerte a világon, illetve Nyugat-Európában, és zajlanak jelenleg is a legtöbb Közép- és Kelet-európai országban, közöttük Magyarországon. A területi és közigazgatási reform egyrészt szoros kapcsolatban van egymással, másrészt kimeneteleik, eredményeik ma még nem minden vonatkozásban egyértelműsíthetők.

A kisközponti szerepek szempontjából azonban a területi, igazgatási és ellátási reformok települési, településközi (több településre kiterjedő) és kistérségi szinten értelmezhető, az együttműködések e térszínen befolyásoló eredményei, változásai, hatásai a leginkább érdemlegesek. Elmondható, hogy mind települési, mind kistérségi szinten jelentős változások történtek és várhatók.

Ezek szerint a jövőben, a kormányzat szándékai szerint, a kistérségi szintű feladatellátás további erősítésére lehet számítani, mivel a település-centrikus önkormányzati rendszer elmúlt 15-17 évének tapasztalata felszínre hozott olyan feladatokat és problémákat is, amelyeket a helyhatóságok önállóan nehezen, vagy egyáltalán nem tudnak megoldani. Az ellátási színvonalban meglévő különbségek azért alakultak/alakulnak ki, mert a települések között lakosságszámban, gazdasági, társadalmi és egyéb adottságokban és lehetőségekben eltérések mutatkoznak. E hátrányok enyhítésére és a széles feladat- és hatókörből fakadó

ellentmondások feloldására a társulások intézményében keresi a megoldást a kormányzat. Éppen ezért a közigazgatási reform egyik fő elemének tekintett térségi összefogás részeként, ugyanakkor jelentős ösztönzés hatására többcélú kistérségi társulások alakultak, 2007 elejére minden statisztikai kistérségben, minden települési önkormányzat részvételével. E társulások biztosítják az elvi és gyakorlati lehetőségét a területfejlesztés intézményrendszere és az alapvető lakossági közszolgáltatások biztosítása összekapcsolásának.

A közigazgatási reform egyik részeredményeként, illetve a területfejlesztés és az igazgatás újabb középszintű célterületeként a kistérségek intézményi szervezetei és fejlesztési tanácsaik 2004 őszén kezdtek megszerveződni. Egy részüket komplex kistérségek alkották, melyek egy korábbi központi pályázat nyomán – az előírásoknak megfelelően – tudtak megalakulni. A többcélú kistérségi társulások intézményesítését 2004-től jogszabály határozza meg (2004. évi CVII. tv.), és külön pályázati rendszerben tervezési és fejlesztési forrásokra is jogosultak a felvállalt feladatok és hatáskörök ellátáshoz társuló éves központi költségvetési támogatás mellett.

A kistérségi rendszer kialakításának és továbbfejlesztésének kormányzati prioritásai a következők:

- ✓ minden állampolgár számára legyenek elérhetőek a minőségi szolgáltatások,
- ✓ mérséklődjenek az indokolatlan társadalmi és területi egyenlőtlenségek,
- ✓ jelentős ráfordítás nélkül emelkedjen az önkormányzati feladatok ellátásának színvonala és
- ✓ erősödjön az önkormányzatok közti együttműködési készség.

A települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásához csatlakozó jogszabályok és a gyakorlati tapasztalatok révén e szervezetek meghatározó szereplővé léptek elő a színvonalasabb, térségi alapon szerveződő közszolgáltatások biztosítása terén. A kistérségi rendszer a kormányzat szándékai szerint alkalmas egyes oktatási és nevelési, egészségügyi, valamint szociális ellátási feladatok hosszabb távú közös szervezésére, továbbá a területfejlesztés térségi szemléletű ellátására, amelyek az együttműködések keretében általánossá váltak, illetve válnak. A megvalósítás eddigi tapasztalatai szerint ugyanakkor annak ellenére is problémák merültek fel a legtöbb kistérségben számos területen, hogy a jogbiztonság megteremtése és a normatív finanszírozás bevezetése révén viszonylag stabil és kiszámítható környezet jött létre. A problémák kezelése legtöbbször helyi konszenzuskeresés révén ugyan orvosolható, azonban a kistérség-váltási kérelmek számának megnövekedése, valamint a belső konfliktusok számának növekedése is reális a további kötelező és önként vállalt önkormányzati feladatok ellátásának területi szintre történő átadásával. A kistérségi szerveződések, a települési társulások, illetve ezek fejlesztési tanácsai tevékenységének reális megítélésére azonban, illetve társadalmi-gazdasági hatásaik felmérésére csak hosszabb idejű működés és tapasztalatszerzés esetén nyílik mód.

A közoktatási, a szociális, a gyermekjóléti, az egészségügyi, a mozgókönyvtári, a belső ellenőrzési, a közigazgatási ügyintézés korszerűsítéshez hozzájáruló fejlesztési és a területfejlesztési feladatokhoz az eltérő adottságok szerint differenciált támogatásokhoz lehet jutnia a többcélú társulásoknak. A vizsgálatok és a kormányzati szándékok szerint e szervezetek alkalmasak lehetnek egyes további kötelező és az önként vállalt önkormányzati feladatok ellátására is, mint például a család-, gyermek- és ifjúságvédelem, a közművelődés, a helyi közlekedés, a közútfenntartás, a kommunális közszolgáltatási, az energia- és ivóvízellátási, valamint a vízgazdálkodási szolgáltatások színvonalasabb, szakszerűbb

nyújtására. Mindezekon túlmenően a környezet- és természetvédelem, a hulladékkezelés, a gazdaság- és turizmusfejlesztés, az idegenforgalom kihívásai, valamint a foglalkoztatás támasztotta követelményeknek történő megfelelésnek is széleskörű együttműködési lehetőségeit teremtik meg a többcélú társulások.

Mindezek olyan területek tehát, amelyek a közeljövőben várhatóan kistérségi szintű megosztásra kerülnek részben felülről a megyei, részben alulról a települési szintek oldaláról. E területeken számos kisközponti funkció megragadására, betöltésére nyílik mód, amelyek kihívást és vállalást is jelenthetnek Újhartyán számára a megfelelő felkészülés és lobbytevékenység kíséretével.

III. A központi szerepkör

A településeket sokféle szempont szerint lehet osztályozni. A téma szempontjából a településhálózaton belül betöltött szerepkör alapján történő felosztást kell kiemelni. Eszerint vannak központi funkciókkal rendelkező települések (városok) és azokkal nem, vagy csak részlegesen rendelkezők (falvak).

A településhálózat egyes elemei eltérő funkciókat töltenek be a lakosság ellátásában, köztük funkcionális munkamegosztás jön létre. Míg egy falunak többnyire csak a helyi népesség ellátását szolgáló alapfunkciói vannak (pl. óvoda, iskola, orvos, bolt, stb.), addig a városok a saját határukon messze túlsugárzó, a környékbeli népesség ellátását is végző központi funkciókkal rendelkeznek (pl. középiskola, kórház, áruház, stb.). Alapvetően e funkciók tesznek egy-egy települést kiemeltté (várossá), illetve teszik a kiemelt települést (várost) egy-egy meghatározott terület központjává, befolyásolják vonzáskörzetének kiterjedését, a településhierarchiában elfoglalt helyét.

A központi funkciók jellegük szerint lehetnek ipari, kereskedelmi, közigazgatási, egészségügyi, oktatási, kulturális, szervezési és irányítási funkciók. Ezek azok a főbb területek, amelyek vonatkozásában vizsgálni kell Újhartyán jelenlegi szerepeit, illetve jövőbeli lehetőségeit a dabasi kistérség, illetve a falu egyes vonzáskörzetei vonatkozásában¹⁰.

Érdeemes azonban megjegyezni, hogy a településekkel foglalkozó tudományok az utóbbi időkben ugyan egyre jobban törekedtek az ellátott funkciók mind pontosabb mérésére és a mérések egzaktságának biztosítására, ennek ellenére számos nehézség akad e téren. A funkciók összemérésére például leggyakrabban az általuk alkalmazottak számát használják, noha számos kifogás is megfogalmazható ezen eljárással szemben (pl. összemérhető-e egy település pénzügyi, egyházi és ipari szerepköre a banki alkalmazottak, az egyházi személyek, vagy az ipari munkások száma alapján?). A falvak funkcionális típusainak meghatározása ráadásul sokkal több problémát okoz a számosságból és a kevertségből adódóan is, mint a városoké.

Ugyanakkor Újhartyán megítélésében nem következtek be jelentősebb változások az 1950-60-as évek óta, amikor is a falvak gazdasági szerepköre, az ezt is tükröző foglalkozási szerkezet és az ingázás mértéke alakította ki a községek közti különbségeket. Már ekkor is a budapesti agglomeráció községei, lakóövezetei közé sorolták, amelyeket megerősítettek az 1970-80-as évek változásai, mivel az 1970-es években a hálózati elemek kerültek a vezető helyre a funkciók megítélésében, majd a méret, a fekvés, a dinamikus térségekhez való kötődés

¹⁰ A vonzáskörzet valamely település központi funkciói által ellátott, kiszolgált terület. A központi funkciók intézményei a környék településein hiányoznak, vagy nem kielégítőek, így a vonzáskörzet települései rá vannak szorulva a központi településre.

lehetősége és az ellátottsági színvonal került előtérbe, amelyek ma is meghatározzák a demográfiai folyamatokat, a művi környezet alakulását, stb.

A falvak jelenlegi típusainak meghatározásában és elfogadottságában szintén vannak jelentős anomáliák, de hat általános meghatározottságú csoportjuk megjelölésében nagyjából konszenzus mutatkozik. Ezek: apró- és kistalvok, hagyományos funkciójú, közepes méretű agrártalvok, nagy- és óriástalvok, ipari községek, lakóövezetek falusi települései (amilyen Újhartyán is közel ezer másik településsel együtt), illetve speciális szerepkörű községek.

A budapesti lakóövezet falusi településeinek részeként Újhartyánra jellemzővé vált, hogy a foglalkoztatási átrétegződés révén, illetve az ezzel kapcsolatos ingázás megnövekedése mellett felerősödtek a lakófunkciók. Urbánussá vált a község foglalkozási szerkezete, a keresők döntő többsége Budapesten, vagy az agglomeráció más településein dolgozik napi ingázás révén, mely során – más térségekkel való összevetésben – igen szoros településközi kapcsolatok jöttek létre. A közvetlen agglomerációs településekkel szemben azonban a nagyobb arányú beköltözések és ennek demográfiai következményei jórészt elmaradtak. Viszont a műszaki infrastruktúra, a lakásállomány felszereltsége, a művi környezet általános színvonala terén Újhartyán eléri az agglomerációkkal szemben támasztott követelményeket annak ellenére is, hogy a tágabb budapesti agglomerációs zóna e keleti, délkeleti részén a lakosság életmódjában még számos rusztikus elem található (pl. kiegészítő jellegű gazdasági tevékenység, településkép, extenzív területfelhasználás, életvitel, stb.). Alföldies környezetben fekvő belső lakóövezeti lakófaluként stagnáló népesség, ipari keresői relatív túlsúly és mérsékelt ingázás jellemzi (helyi és a környező ipari foglalkoztatás is jelentős), színvonalas agrártermelés mellett (a városi piacok közelsége folytán).

3.1. A kisközponti funkciók

Fenti elméleti felvetés alapján vezethetők le a kisközponti funkciók is, amelyek egy mikrotérségre, 4-5 falura kiterjedő vonzáskörzet ellátását segítik. Ugyanakkor számos esetben inkább Dabas központi funkcióinak kiegészítéséről, megosztásáról, egyfajta alközponti szerepekről érdemes szólni, mintsem önállóan megjelenő kisközponti funkciókról. Valójában ezek együtteseként lehet értelmezni, és érdemes megvizsgálni Újhartyán kisközponti funkcióit, amelyek hasonló területeken és jellegében szerveződnek, mint a központi funkciók. Ugyanakkor a kisközponti funkciók tartóssága és erőssége nem mutat a városok központi funkcióihoz hasonló stabilitást, hanem rövid időtávon belül is jelentkehetnek új elemei, vagy történhetnek elvonások.

3.2. Újhartyán kisközponti funkciói és továbbfejlesztésének lehetőségei

A szakirodalmak szerint a központi funkciók jellegük szerint lehetnek ipari, kereskedelmi, közigazgatási, egészségügyi, oktatási, kulturális, szervezési és irányítási funkciók. Újhartyán kisközponti szerepeinek megítélése, további lehetőségeinek feltárása és a kiterjeszthetőség vizsgálata fenti jelleg szerinti funkciók szerint egyrészt a helyi és térségi adottságok, kapacitások, használatok elemzésére épül, másrészt az adottságokban rejlő potenciálok értékeléséből adódik. Továbbá a szakirodalmi és gyakorlati tapasztalatokból következik, valamint a helyi véleményformálók értékeléseinek és elvárásainak hasznosítására támaszkodik.

- 1) Újhartyán kisközponti funkciói gazdasági, ipari téren a legjelentősebbek és legerőteljesebbek, de ehhez tartozik a legkiterjedtebb, az egész kistérségre kiterjedő vonzáskörzet is, amely esetenként országos, sőt egyes multinacionális cégek révén

nemzetközi jelentőségű is. Tetten érhető ez a helyi munkalehetőségek munkavállalási korúakhoz mért magas arányában, vagy a helyben foglalkoztatottak közül az ingázók kiemelkedő arányában. A helyben megtermelt javak szintjében, a helyi adók és a vállalkozói és lakossági jövedelmek nagyságrendjében, vagy a csatlakozó beszállítási, ellátási és a gazdaságot segítő egyéb szolgáltatások térségi kiterjedésében, magas szintű helyi igénybevitelében. Ez egyes további szolgáltatásokra, vállalkozásokra és humán erőforrásokra letelepítő hatással is van, melynek különböző lehetőségeit és formáit támogatni kell.

A gazdasági kisközponti funkciót egyrészt a meglévő ipari park és a részben hozzá kapcsolódó vállalkozói aktivitás, lakossági szorgalom, másrészt a kedvező elérhetőség és a jó logisztikai lehetőségek támogatják. Ugyanakkor e szerep hangsúlyai kevésbé érzékelhetők, amely jelentősebb fellépést, lobbyszerőt, szervezést követel. A gazdasági funkciók terén érdemes lehet a különböző jellegű, de tematikájában rokon elemek területi csoportosításának növelése, összetartozásának erősítése. Az ehhez kapcsolható fejlesztések tovább növelhetik Újhartyán térségi szerepeit: pl. helyi logisztikai központ, helyi és távolsági közlekedési központ (buszpályaudvar), innovációs park (=ipari-logisztikai park inkubátorházzal és innovációs szolgáltatásokkal, magasabb hozzáadott értékű termékek előállításával), munkásszállás, kereskedelmi-szolgáltatói alközpont. E téren számos további területen van lehetőség Dabas gazdasági funkcióinak kiegészítésére, megerősítésére is.

A gazdasági funkcióhoz kapcsolódnak a turisztikai szerepek is, melyek terén a szállásslátogatás egyes kedvező elemeihez és a színvonalas vendéglátáshoz jelentős hiányosságok kapcsolódnak. Sok területen kiépületlenek az egyes meglévő pihenőturisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó helyi fogadási feltételek és kapcsolódó szolgáltatások. Ezekben a meglévő hátrányokat mielőbb előnnyé kell alakítani azért is, mert a község környezetében jelentősebb turisztikai attrakciók formálódnak, olyanok, amelyek önmagában sokat javítanak a központi funkciókon, illetve más területekre kiterjedő elvonásokban is megjelenhetnek (pl. kereskedelem, irányítás és szervezés). A gazdasági funkció színesítéséhez szükséges lenne a tó környéki rekreációs terület komplex fejlesztése, amelyre érdemes falusi és térségi programokat, lehetőségeket is szervezni, mint központi elemre. A helyi közparkok állapotának javítása, a szabadidő-eltöltés helyi lehetőségeinek aktivizálása, az integrált programszervezése és kistérségi felfűzés (pl. sváb hagyományok útja, jelentősebb kisközponti kulturális rendezvény rendszeresítése, mikrotérségi közös falunapok, vagy fesztivál, stb.), valamint a kistérségi kerékpárút kialakítása további mérföldkövek.

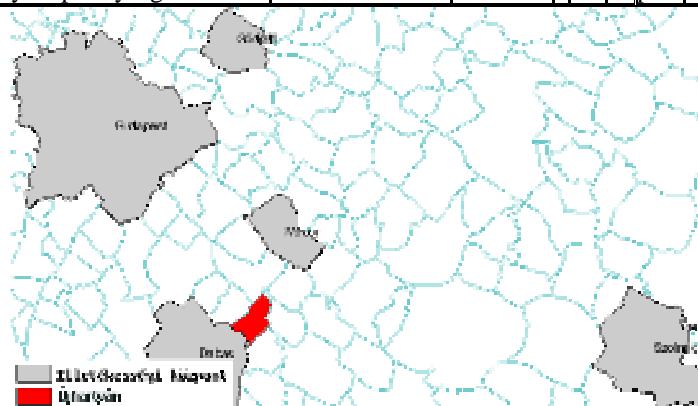
- 2) Újhartyán kereskedelmi funkciói a helyi és az alapszintű ellátás kielégítésére terjednek ki. Ugyanakkor más funkciók erőssége, illetve további erősödése, valamint a kedvező elérhetőség bizonyos kereskedelmi tevékenységek kiterjedését is magával hozhatja. Ilyenek például a gazdasági, logisztikai szerepekhez társuló raktározási, nagykereskedelmi funkciók lehetőségei, illetve a gazdasági funkciókkal és a jó elérhetőséggel is társuló koncentrált kiskereskedelem-fejlesztés különböző opciói. A helyben megtermelt termékek kereskedelme zömében kispiazi elosztási szerepeket biztosít, ugyanakkor Budapest és az agglomeráció ellátásának kedvező helyi lehetőségei a köztes kereskedelem fejlődését is támogatják. A szakosodott kereskedelem fejlesztése a kedvező helyi jövedelmi viszonyok, a népességnövelési szándékok, valamint a vonzerők bővítésének függvényében jelentős potenciálokat hordoz magában (kis üzletközpont, szaküzlet, kultúrcikk üzlet, pénzügyi, biztosítási

és egyéb szolgáltatási helyek, diszkont, stb.). A kereskedelmi helyzet javítása a gazdasági és a lakossági ellátási funkciók erősítésének egyik kívánatos irányát jelöli ki.

- 3) Közigazgatási funkciók terén a dekoncentrált államigazgatáshoz, illetve a kistérségi feladatellátáshoz és a magasabb szintű településfejlesztéshez kapcsolódó feladatellátási helyek, centrumok kialakítása olyan lehetőség, amely hosszú távon további funkcionális erősödést alapozhat meg Újhartyán számára. Ezek átszervezése folyamatban van egyik megközelítésben a megyék és a települések (jegyzői feladatok) gyengülése és a kistérségek erősödése miatt, másik megközelítésben a feladatellátás racionalizálása miatt. Mindez kedvező lehetőségeket is teremt kisebb szervezési, intézményi, szolgáltatási adminisztratív központok újhartyáni megszerzésére (2. táblázat). E téren az ellátáshoz kötött legjobb helyi megfelelés bizonyításával alátámasztott lobbyzásra ugyanúgy szükség van, mint az adottságok elemzésére és hangsúlyozására, illetve a szükséges feltételek megteremtésére (pl. épület, helyiség, személyi feltételek, szakmai tapasztalatok, helyismeret, stb.).

2. táblázat Egyes feladatellátások területi központjai és elérhetőségük Újhartyánból

Intézmény típusa	Intézmény neve	Központ	Eljutási idő *
Tűzoltóság	Dabas	Dabas	10perc31mp
Városi Ügyészség	Dabas	Dabas	10perc31mp
Városi Bíróság	Dabas	Dabas	10perc31mp
Rendőrkapitányság	Dabas	Dabas	10perc31mp
ÁNTSZ	Dabas	Dabas	10perc31mp
I. fokú építési hatóság	Dabas	Dabas	10perc31mp
Okmányiroda	Dabas	Dabas	10perc31mp
Körzeti Földhivatal	Dabas	Dabas	10perc31mp
Gyámhivatal	Dabas	Dabas	10perc31mp
Munkaügyi kirendeltség	Dabas	Dabas	10perc31mp
Kistérség központja	Dabas	Dabas	10perc31mp
Polgárvédelmi kirendeltség	Monor	Monor	24perc30mp
APEH	Budapest	Budapest	47perc24mp
Állategészségügy	Budapest	Budapest	47perc24mp
Magyar Geológiai Szolgálat	Budapest	Budapest	47perc24mp
Erdészeti Igazgatóság	Budapest	Budapest	47perc24mp
Területi Főépítési Iroda	Budapest	Budapest	47perc24mp
Növényegészségügy	Gödöllő	Gödöllő	1óra2perc39mp
Bányakapitányság	Szolnok	Szolnok	1óra2perc38mp

Forrás: TEIR

A racionalizálással járó kényszer és a kistérségi alkufolyamatok során is alakuló új ellátási szerkezetben Újhartyánnak meg kell találnia azokat a közösen szervezendő

feladatokat, amelyeket reálisan fel tud és szeretne vállalni (pl. kihelyezett építésügy, okmányiroda). Ezek kijelölése és pontosítása (pl. elhelyezési, személyi, infrastrukturális feltételek; a forrásmegosztás feltételei az ügyszám, vagy a lakosság szám alapján, stb.) után kezdődhet meg, illetve folytatódhat az ajánkozások és lemondások kistérségi szintű érdekegyeztetési eljárása. Ennek során, az egyes területeken felkínált lemondások mellett a kijelölt vállalatok vonatkozásában meg kell szerezni a központi szerepeket. Gazdaságfejlesztési, logisztikai, kereskedelmi és gazdasági tevékenységet kiegészítő egyéb szolgáltatási, területi szinten koordinált településfejlesztési, rendezvényszervezési, oktatási és egészségügyi-szociális ellátási területeken kimondottan kedvezőnek mutatkoznak Újhartyán adottságai és abból következő pozíciói.

- 4) Az egészségügy területén Újhartyán alközponti funkciói az Egészségház révén kifejezetten kedvezőek. A mikrotérségi alapellátási ügyeleti központ, az önálló gyermek- és fogorvosi ellátás, valamint a fizioterápia kellő komplexitást nyújtanak további speciális szakellátások helyi megszervezéséhez (állandó, ideiglenes, periodikus vagy alkalmi ellátásként, illetve akár magánrendeléseként is). További indoklásul szolgálhatnak az itt megjelenő betegek, illetve térségi lakosok részéről felmerülő igények, amelyek az ellátásokért ugyanarra, a már ismert helyre történő közlekedésből, illetve elégedettségéből is fakadnak.

Az egészségügyi kisközponti szerepek javítják a szociális és egyéb területen jelentkező térségi problémák helyben történő megoldásának lehetőségeit. Itt elsősorban a közhasznú társasági formában történő nappali, illetve bentlakásos ellátások megszervezésével, átvételével kapcsolatos lehetőségekről lehet szó (pl. gyermekvédelem, rehabilitációk, utógondozás, idősek otthona, bölcsőde, stb.), valamint egyéb térségi szolgáltatások alközpontjának működtetéséről (pl. gyermekjólét, családsegítés, szakszolgálatok). Ezek egyenként is jelentős térségi funkciók betöltésére adnak módot az adott területeken, ugyanakkor jellegükből adódóan általános funkcióbővítési és -erősítési hozadékaik is számottevők hosszabb távon. Mindamelllett, hogy igen komoly társadalmi problémák kezelését teszik lehetővé, amely szükséges szaktudások, munkahelyek, normatívák és egyéb kapcsolódó vonzatokban, kiegészítő szolgáltatásokban is megjelennek.

- 5) A közoktatás területén az alsó fokú óvodai és általános iskolai oktatás mennyiségi és minőségi elemeiben is színvonalas és részben speciális (minősített, emelt szintű képzés, zenei képzés), amely rendelkezik mikrotérségi, sőt azon is túlmutató vonzerővel (mintegy 70 bejáró a környező településeken túl Pilisről, Dabasról és Pusztavacsról is). Ennek megerősítése és kiterjesztése (mikrotérségi oktatási központ kialakítása) részben épületáthelyezést és korszerűsítést, részben további minőségfejlesztést és átalakítást igényel az oktatás-nevelés és az integrált képzési rendszerek alkalmazása terén. Mindez, a tervezett népességnövekedéssel járó gyermeklétszám bővüléssel együtt, javíthatja a község jövőbeni helyzetét az ellátás bizonyos elemeinek kistérségi szintre kerülő megszervezése esetén is (pl. Újlengyel és Pusztavacs kisebb iskoláinak racionalizálása következtében). Az utóbbi révén kialakuló helyzeteket Újhartyán konstruktív, mások számára is elfogadható, kellően előkészített és akár a megvalósítás stádiumában lévő megoldási javaslatokkal enyhítheti. A kisközponti szerepek erősítésében ennek kiemelt jelentősége van, amiért a kapcsolódó feltételeket mihamarabb szükséges kialakítani.

A települési funkcionalitás térségi szélesítését több tényező is segítheti. Például a közoktatáshoz kapcsolódó területek és tevékenységek fejlesztése, rugalmasságának fokozása és integrációjának erősítése (pl. szakkörök és önképző körök, klubok, napközis rendezvények, civil és szülői aktivitás erősebb bevonása, kulturális hagyományok ápolása, nyitott kapuk a lakosság sportolási lehetősége propagálásával, tanuszoda, műfüves sportpálya, stb.). Továbbá a középszintű oktatáshoz kapcsolódó feladatellátási pontok kialakítása (pl. esti, vagy levelező középfokú képzések, OKJ-s képzések, különböző tanfolyamok, stb.), illetve a pedagógiai szakszolgálatok alközponti lehetőségeinek vizsgálata további lehetőségeket rejt magában.

- 6) Újhartyán kulturális és közművelődési kisközponti funkciói részlegesen. E területek fejlesztése a gazdasághoz kapcsolt turisztikai funkciók kiterjesztésének figyelembe vételével ajánlott. A sváb hagyományokra és az önszerveződő, alulról jövő elképzelésekre erőteljesebben szükséges az önkormányzatnak építenie. Ezen a területen a kisközponti szerepeket leginkább egy kiragadott és megfelelően 'körülbástyázott' rendezvény, valamint egy a köré szervezett, egyes elemeiben is jelentős érdeklődésre számot tartó programsorozat rendszeresítése és 'térségesítése' alapozhatja meg (mikrotérségi falunap, térségi hagyományőrző hét, stb.). Ennek nagyon jók a helyi alapjai, amelyek épülhetnek a sváb hagyományokra, illetve a korábbi juniális mikrotérségi tapasztalataira, továbbá kedvező feltételeket teremt hozzá az új és korszerű kultúrház és a modern faluközpont, mint közösségi tér egyaránt.

A tervezett népességszám növekedés révén várható a helyi kulturális fogyasztás és szokások átalakulása is, amelyek kielégítésére zömében a közeli városok nyújtanak lehetőséget. Ugyanakkor a feltételezhetően megnövekvő igények helyi vonzatai tekintetében is új irányok és lehetőségek megteremtésére lesz szükség. Ezek végig gondolása és formába öntése a faluházigazda, a rendezvényszervezők (klubvezetők, szakkörvezetők, stb.), a kapcsolódó intézményvezetők, önkormányzati bizottság és civil szervezetek ötletfórumát, valamint szoros és folyamatos szervezési, megvalósítási együttműködését igényli.

- 7) Szervezési és irányítási funkciók terén Újhartyán kedvező adottságokkal és általános helyzettel rendelkezik, ugyanakkor messze nem használja ki az ebben rejlő lehetőségeket. Ezek kiterjednek a társadalmi-gazdasági élet minden területére és jelentősebb helyi, térségi politikai konzekvenciákkal is bírnak, ugyanakkor számos elemében kívül állnak a kötelező önkormányzati feladatkörökön.

Főként a gazdaságirányítás, a közigazgatás- és térségszervezés, a településirányítás, az egységes település- és térségmarketing, a település- és változásmenedzselés, a feladatellátásokkal kapcsolatos átszervezés, a társadalmi részvétel és az érdekegyeztetés mechanizmusai, a pályázatok révén is formálódó beruházási és fejlesztési projektvezetés, -koordinálás és -végrehajtás, valamint az egyéb konzorciális és településközi együttműködések kérdései igen aktuálisak napjainkban. E területek legnagyobb részében kedvező az erőforrások kombinációja Újhartyánban, ugyanakkor a fellépés egységessé és rendszeressé tételével, a térségi szemlélet, együttműködések és retorika erősítésével, valamint a kompromisszumkészség kiterjesztésével javítható az irányítási és szervezési hatékonyság, amely a község kisközpontként való megjelenésének és térségi elfogadásának egyik igen fontos záloga.

IV. Következtetések

Újhartyán jelenleg is számos területen tölt be kisközponti funkciókat, amelyek kedvező társadalmi-gazdasági adottságaira és az azokban meglévő mikrotérségi hatókörű szerepeire, vonzására épülnek. A település adottságaiban rejlő lehetőségek, illetve a tervezett népességnövekedéssel járó hatások kedvezően érintik a kisközponti funkciók kiterjeszhetőségét, jellegeinek bővítését.

A gazdasági funkciók a legmarkánsabbak, területi hatókörük a legszélesebb, ugyanakkor a kedvező adottságok számos kiegészítő elemmel való kiszélesítésének a lehetőségét tartalmazzák, igénylik. Ezek leginkább a logisztika, a gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatások, a kereskedelem, a humán erőforrások és a turizmus területeire utalnak, valamint ezek szervezésének és irányításának erősítésére. E területek fejlesztése, belső kohéziójának növelése, valamint területi integrációjának támogatása megsokszorozza Újhartyán gazdasági kisközponti funkcióit.

Kiemelkedő Újhartyán egészségügyi és közoktatási kisközponti szerepei is. Ezek részben az Egészségház szolgáltatásainak, részben a színvonalas és speciális óvodai és általános iskolai nevelésnek és oktatásnak a térségi vonzásából fakadnak. Lakossági ellátási szempontból jelentőségük kiemelkedő, egyenként is jelentős térségi funkciók betöltésére adnak módot, ugyanakkor számos területen van itt is lehetőség a kiszélesítésre, illetve megerősítésre. Ilyenek az igények alapján megszervezhető további szakrendelések és magánrendelések, valamint egyes szociális és új ellátások, illetve a középfokú oktatáshoz kapcsolódó feladatellátási pontok, vagy az integrált területi és képzési rendszerfejlesztések.

A kereskedelmi, a szervezési és az irányítási kisközponti funkciók terén jelentősek, ugyanakkor részben kiaknázatlanok Újhartyán lehetőségei, amelyeket kiemelkedő adottságai alapoznak meg. Előbbieket a kedvező jövedelmi viszonyok, az erős gazdasági funkciók, a közeli jelentős fogyasztópiacok és a kitűnő elérhetőség, míg utóbbiakat a kiemelkedő helyi aktivitások, a rendelkezésre álló képességek, kezdeményezések és képzett humán erőforrások. A gazdasági és a lakossági ellátási funkciók erősítésének egyik jelentős tartalékterülete a kereskedelmi funkciók fejlesztése, míg a szervezési és irányítási funkciók hatékonysági elemeinek javítása jelentősen hozzájárul a kisközponti funkciók erősödéséhez.

Mérsékelt kisközponti funkciókkal rendelkezik Újhartyán közigazgatási és kulturális téren. Az előbbi területen zajló változások, racionalizálások számos problémát és kényszerű megoldási kompromisszumokat jeleznek a kistérségi szinttel, ugyanakkor kedvező lehetőségeket is teremtenek egyes szervezési, intézményi, szolgáltatási adminisztratív központok újhartyáni megszerzésére (pl. kihelyezett építésügyi, okmányirodai kisközponti feladatok, koordinált település-, illetve terület- és vidékfejlesztés, stb.). Utóbbi estében átlagosak az adottságok, ugyanakkor olyan hagyományok és tapasztalatok állnak helyben rendelkezésre, amelyek az alulról érkező együttműködések fokozásával, valamint a kultúra-fogyasztási szokások változásával és növekedésével jelentős kisközponti szereplehetőségeket sejtetnek kulturális téren, a közeli jövőben.

A kisközponti funkciók területi hatókörének tekintetében három jellegzetes domináns vonzáskör rajzolódik ki a dabasi kistérségen belül. Dabas központi funkció a legtöbb területen elvitathatatlanok és kiterjednek az egész kistérségre (nyugati irányban azon túl is), ugyanakkor számos területen mutatkozik lehetőség annak kiegészítésére. Ezek betöltésére több településnek is vannak kedvező adottságai és lehetőségei.

Dabas háttértelepülései a vonzásköröket tekintve a kistérség déli részén Örkény város és annak kisközponti funkciói köre szerveződnek: Pusztavacs, Táborfalva és Tatárszentgyörgy. A kistérség északi részén azonban több település is meghatározó, és rendelkezik jelentősebb, kisebb-nagyobb területi kiterjedésű funkciókkal. Közülük is Inárcs, Újhartyán és Hernád emelhető ki.

A kisközponti funkciók azonban nem függetlenek a népességszámtól, a természeti és domborzati adottságoktól, a nagytérségi elhelyezkedéstől és a térségen belüli helyzettől, a társadalmi-gazdasági fejlettségtől, valamint folyamatainak területi szerveződésétől, illetve gravitációs terétől, továbbá az igazgatási-szervezési és politikai helyzettől, érdekérvényesítési eredményektől. Ezek együttes vizsgálata Újhartyán kisközponti szerepeinek realitására hívja fel a figyelmet az öt település alkotta mikrotérségben.

Hernádot és Újlengyelt jelentős történeti kötelékek és társadalmi-gazdasági kapcsolatok kötik Újhartyánhoz (1946-ig egy település), míg Kakucsot számos közös fejlesztés és együttműködés. E települések elvi és gyakorlati támogatása jelentősen javítja az alkupozíciókat Dabas és Örkény vonatkozásában a kistérségi feladatellátások, szervezések és funkciómegosztások terén. Illetve megteremti a lehetőséget Inárcs mikrotérségi integrálására is, amely alapvetően kistérségen belüli peremi helyzetéből adódik, de Újhartyánhoz képest kedvezőtlenebb társadalmi-gazdasági adottságok is jellemzik a legtöbb területen. Utóbbi Hernád esetére is igaz annak ellenére, hogy Újhartyánál jelentősebb népességet koncentrálnak, ugyanakkor központi funkciói is gyengébbek.

Ezek alapján Dabas önálló központként jelenik meg a kistérségben, míg Örkény mellett Újhartyán a kistérség két, déli, illetve északi kiskörzetének tölti be az ellátási és egyéb kisközponti funkcióit. Utóbbi azonban a jelentősebb társ-kisközpontok (Inárcs és Hernád) kiegészítő szerepeivel és szolgáltatásaival együtt.

2.

**OPERATÍV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ**

2.1.

ÚJ LAKÓTERÜLET FEJLESZTÉSE OPERATÍV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

2.1. Új lakóterület fejlesztése operatív településfejlesztési koncepció
Az új lakóterület beépítési koncepciója M=1:5000 / Tervlap

2.1.1. ÉPÍTÉSI PROGRAM

2.1.2. KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZTERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

Lakóterületi fejlesztés

A Dabas és Újhartyán közötti országos összekötő út déli oldalán, az Újhartyánnal jelenlegi településsel szemben fekvő, erdős területen kb. 250 ingatlanon családi házas beépítés tervezett. A lakófunkció mellett intézményi funkciók elhelyezését és rekreációs tevékenységekre alkalmas létesítményeket is tartalmaz a fejlesztés.

Külső kapcsolatok

A beépítendő terület mellett haladó országos mellékút a jelenlegi települést határolja, de a lakóterületi fejlesztés elkészülte után el fogja választani a régi és új településrészeket. A két településrész között haladó forgalom várhatóan több helyen fogja keresztezni a műutat. Közlekedésbiztonsági szempontból is nagyon fontos, hogy a forgalom minél gyorsabban és biztonságosabban tudja keresztezni az országos közutat, különös tekintettel a kerékpáros és gyalogosforgalomra. Ennek érdekében körforgalmak kiépítését javasoljuk az országos közút Hunyadi utcai és a Szőlősor utcai csomópontjában. A bejövő forgalmi sáv elhúzását, „rázóburkolat” beépítését (úgynevezett „városkapu”) kialakítását vettük figyelembe a település keleti szélén, hogy az ipari park (és az M5 autópálya) felől közeledő forgalom lassítson a település és a keresztező utak előtt.

Belső úthálózat

A lakóterületen minden utat 14 m szabályozási szélességű közterületre helyzetünk. Az utcák egyik oldalán parkolósávot, a másik oldalán zöldsávot terveztünk. A terület közepén elhelyezkedő zöldterület mentén szintén parkolóhelyek kialakítását javasoljuk. A tervezett intézmények mellett gyalogos és zöldfelületek, valamint zöld szigetekkel megszakított parkolósávok helyezkednek el.

Újhartyán lakóterület fejlesztés, közlekedési és közterületfejlesztési program

M=1:2000 / Tervlap

Újhartyán lakóterület fejlesztés, közlekedési és közterületfejlesztési program

Mintakeresztmetszelvény M=1:1000 / Tervlap

2.1.3. KÖZMŰFEJLESZTÉSI PROGRAM

Újhartván rehabilitációját meghatározó akcióterületek beépítésfejlesztését akció és célterületeit, azok megvalósítási ütemezését a városfejlesztési munkarész mutatja be. A célterületek beépítés-fejlesztéseit csak az infrastruktúra két jelentős meghatározójának az út és közmű korszerűsítésével lehet megvalósítani.

Közművesítés szempontjából - mint azt már a vizsgálati munkarészünknel is jeleztük - mindhárom akcióterületnél más és más közműbeavatkozások szükségesek.

Az akcióterület egyes célterületein a beépítés rehabilitációjával a közterületek, utcák, parkok jelentős részének felújítására, korszerűsítésére is sor kell hogy kerüljön, illetve az új lakóterületi beépítésnél már az európai követelményeknek megfelelő városias közműellátás előtérbe helyezése volt a cél. Ennek értelmében településközpontnál a közterületek rekonstrukciója során a közművek felújítását, szükség szerinti cseréjét, kiváltását – légvezetékes hálózatok csapadékvíz-elvezetés rendszere - is számításba kell venni.

Az akcióterületeken a meglévő a vízi-közművek közül a vízellátó hálózat rekonstrukciója csak a település központi részen jöhetne szóba, de mivel a rendszer az új igényeknek megfelelően nagyrészt a szabványnak megfelelő kapacitással létesült, így nem szándékozunk különösebb beavatkozást végrehajtani a vízhálózat rendszerében. Más a helyzet a másik két akcióterületnél. Az új lakóterületi részen teljesen új hálózat kiépítése szükséges. Hasonlóan új hálózat kell létesíteni a gazdasági terület két akcióterületén. Mindkét esetben a meglévő rendszerekhez történő csatlakozással lehet az új hálózatokat kiépíteni.

A szennyvízelvezetés a településen vákuumos rendszerű, így a központban is a vákuumos rendszer üzemel. A településközpontban a kiépített vákuumos rendszeren nem tervezünk rekonstrukciót, kiváltást.

A gazdasági ipari területen a szennyvízcsatornázás vegyes rendszerűnek tekinthető, ahol gravitációs csatornahálózat épült ki, mely a vízgyűjtő-területi átemelőre csatlakozik. Az átemelők nyomóvezetéken keresztül juttatják el a szennyvizet az autópálya alatt átvezetve a szennyvíztisztító-telepre. Az akcióterületeken DN 200 KG-PVC szennyvízcsatorna-hálózatot javasolunk kiépíteni, mely csatlakozik a meglévő gravitációs rendszerhez.

Az új lakóterületi fejlesztésnél gravitációs szennyvízcsatorna-hálózatot javasolunk kialakítani, melynek befogadója a terület tervezett átemelője. Az átemelőtől nyomóvezetéken javasoljuk a szennyvizet a gazdasági területről autópálya alatt átvezetett D160 mm-es nyomóvezetékre rákötni. Az új szennyvízterhelés figyelembevételével felül kell vizsgálni az átemelő szivattyúinak szállítóképességét. Várható az átemelőnél a szivattyúk felbővítése cseréje.

Az energia közművek közül a villamosenergia-ellátás kiefeszültségű ellátó és a közvilágítás hálózatait földkábeles rendszerűre javasoljuk átépíteni, illetve kiépíteni mindhárom akcióterületnél.

A gázellátásnál mindhárom akció-terület kapcsolódási lehetőségei rendelkezésre állnak és a vízellátáshoz hasonló elvek alapján lehet a rekonstrukciókat, illetve az új hálózatokat kialakítani, végrehajtani.

A hírközlés hálózatait a villamosenergia-ellátás rendszeréhez hasonlóan földkábeles rendszerűre javasoljuk átalakítani, illetve kiépíteni az akcióterületeken.

Az alábbiakban akció területenként, közmű-szakáganként részletezzük a várható a beépítés-fejlesztésekhez a közművek várható rehabilitációját, illetve kiépítésére adunk elvi, koncepcionális irányelveket.

Közműigények

Fogyasztói egységek:

- 252 db lakótelek, 160 m² nettó szintterületű, átlagosan 4 fő/ingatlan
- Intézménysáv: 2000 m² nettó szintterület/épület, 6000 m² összes nettó szintterület

1. épület: kereskedelem, panzió, étterem, szálláshely

2. épület: üzletek+raktárak

3. épület: irodák

A lakóterületi fejlesztéstől DK-re eső területen (a településszerkezeti terven LKe jelöléssel) egy 300 férőhely kapacitású komplett nyugdíjas otthon kerül kialakításra, kapcsolódó szolgáltatásokkal (orvosi ellátás, stb.).

Vízigények

Kommunális vízigények:

Lakóingatlanok - 1000 fő:	120,0 m ³ /d
Intézménysáv:	15,0 m ³ /d
Nyugdíjas otthon:	45,0 m ³ /d
Átlagos napi vízigeny:	180,0 m³/d
Napi csúcs vízigeny:	270,0 m ³ /d; 11,25 m ³ /h; 3,1 l/s
Óracsúcs vízigeny:	27,0 m ³ /h; 7,5 l/s
Tűzi-vízigenyek:	
Lakóingatlanok:	900 l/min 15 l/s
Intézménysáv:	1200 l/min 20 l/s
Nyugdíjas otthon:	200 l/min 20 l/s + tűzi-víztározó

Szennyvízmennyiség

Lakóingatlanok - 1000 fő:	120,0 m ³ /d
Intézménysáv:	15,0 m ³ /d
Nyugdíjas otthon:	45,0 m ³ /d
Szennyvízmennyiség összesen:	180,0 m³/d

Gázigeny

Lakóingatlanok – 252 ingatlan:	200,0 gnm ³ /h
Intézménysáv:	50,0 gnm ³ /h
Nyugdíjas otthon:	50,0 m ³ /d

Gázigény összesen: 300,0 gnm³/h

Villamosenergia-igény

Lakóingatlanok – 252 ingatlan:	850,0 kW
Intézménysáv:	100,0 kW
Nyugdíjas otthon:	100,0 kW
Villamosenergia-igény összesen:	1050,0 kW

Vízellátás

Az akcióterület vízellátására D160 mm-es KPE megtápláló és D110 fővezetékeket, valamint D 90 mm-es körvezetékes elosztó-hálózatot alakítottunk ki. A meglévő rendszerhez a Szegfű utca, Erdősor utca csomópontnál célszerű csatlakozni, ahol D 110 mm-es körvezetékes hálózat üzemel. Az akció területtől a Szőlősor utcai csomóponton keresztül a csatlakozási pontig - Szegfű utca, Erdősor utca sarok - D 160 mm-es megtáplálóvezeték javasunk kialakítani. A másik csatlakozási pont a Hunyadi u., Pipacs u. saroknál lehetséges. Az itt üzemelő D90 mm körvezetékes hálózattól D110 mm-es megtápláló vezeték javasunk kiépíteni. Az akcióterületen belüli gerincezeték az intézménysáv előtt a Nyugdíjas otthonig D 160 mm-es.

A javasoltnál nagyobb tűz-szakaszú beépítés esetén a többlet oltó-víz mennyiséget külön tűzi-víz tározóval ingatlanon belül kell megoldani.

Az akcióterület hálózati hosszai a következők:

Megtápláló vezeték: D160 mm-es KPE 550 m, D110 mm-es KPE 150 m,

Fővezetékek: I. ütem: D160 mm-es KPE 500 m, D110 mm-es KPE 1650 m,

II. ütem: D 110 mm-es KPE 900 m

Elosztóvezetékek: I. ütem: D 90 mm-es KPE 1500 m,

II. ütem: D 90 mm-es KPE 3000 m,

Szennyvízcsatornázás

Az akcióterületen DN200 mm-es KG-PVC gravitációs rendszerű csatornahálózat kialakítása javasolható. A csatornarendszer befogadója a terület tervezett átemelője. Az átemelőtől Erdősor u, József Attila utca nyomvonalú D 110 mm-es átmérőjű, 2000 m hosszú nyomóvezetéken javasoljuk a szennyvizet a gazdasági területről autópálya alatt átvezetett D160 mm-es nyomóvezetékre rákötni. Az akcióterület lejtésviszonyait geodéziai felmérés, durva tereprendezés alapján meghatározni. Az átemelő vagy esetleg átemelők helyét, a gravitációs csatornarendszer áramlási irányát szakág terv alapján lehet megadni.

Az akcióterület csatornahosszai a következők:

I. ütem: D 110 mm-es nyomóvezeték 2000 m, átemelő, DN 200 mm-es gravitációs csatorna 2700 m

II. ütem: DN 200 mm-es gravitációs csatorna 2450 m,

Csapadécsatornázás

Az akcióterület csapadékvíz-elvezetését a tervezett út keresztmetszelvevénye valamint a befogadó határozhatja meg. A település jelenlegi vízvezetésének rendszere gravitációs burkolt illetve földmedrű árkokkal kialakított. Jelenleg a település-központban már megindult az árokrendszer felszínközeli csatorna-hálózatát történő átépítése. Befogadóként a szivárogtatásra alkalmas talaj a csapadék-tározókkal áll rendelkezésre.

Az akcióterület csapadékvíz-elvezetésénél hasonló rendszert, azaz a felszínközeli csatornahálózat kialakítását szorgalmazzuk, szivárgó rendszerrel.

Az intézménysáv beépítése csapadéktározó befogadó kialakítását indokolja, melynek nagysága 100 m³-esre becsülhető. A lakóterületeknél vízgyűjtő-területi egységeknél, ütemenként minimum egy-egy közterületi 100 m³-es záportározó kialakítható, melynek vizét a közterületi növényzet locsolására történő felhasználásra javasolható.

Az akcióterület beépítésénél fontos feladatnak tartjuk a hasznos csapadékvizek területen tartását és újrafelhasználását. Ennek érdekében az ingatlanokon épült házak tetőfelületén összegyülekező csapadékvizeket csapadék-víz-tározókban javasoljuk felfogni, és annak vizét locsolásra felhasználni. Az ingatlanon belüli tározó lehet zárt rendszerű, illetve szakszerűen megépített tározó tó, melyek hasznos térfogata 3,0 -10,0 m³ nagyságra becsülhető.

Az akcióterület szivárogtató felszínközeli csapadécsatornák hosszai a következők:

I. ütem: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 3300 m

II. ütem: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 2800 m.

A csapadékvíz-elvezetés kialakításának konkrét megoldására csak részletes geodéziai felmérés és talajmechanikai szakvélemény szakági terv alapján lehet megoldást adni. Jelen terv elvi irányelvként, költség-előirányzatként alkalmazható.

Gázellátás

Az akció terület gázellátását a település középnyomású rendszeréről nem valószínű, hogy biztosítani lehet, mivel a csatlakozási lehetőségénél nincs megfelelő kapacitású hálózat. Az akcióterület gázellátását a Monori utcában húzódó nagy-középnyomású D110 mm-es vezetékről történő lecsatlakozással javasoljuk megoldani. A D 90 mm-es KPE nagy-középnyomású vezeték a szennyvíznyomó-vezeték mellett a József A. u., Pilisi u., Erdősor u., Pipacs u., Szőlősor utcai csomópont nyomásszabályozó nyomvonalon lehet kiépíteni. A nyomásszabályozó a Szőlősor utca akcióterületen belül a szennyvízáttemelő mellett helyezhető el. A nyomásszabályozótól D 110 mm-es gerincvezeték javasolunk kialakítani a Nyugdíjas otthon területéig. A további vezetékek D90, illetve D63 mm-es.

Az akcióterület gázvezeték hosszai a következők:

I. ütem: D90 mm-es nagy-középnomású 2000 m, nyomás-szabályozó, középnomású gerinc-vezeték D110 mm-es 550 m, D90 mm-es 250 m, középnomású ellátó-vezeték D63 2000 m

II. ütem: középnomású ellátó-vezeték D63 mm-es KPE 2350 m,

Villamosenergia-ellátás

Újhartyán település villamosenergia-ellátását 20 kV-os szabad-vezetékes hálózatok biztosítják. A kisfeszültségű ellátó és közvilágítási hálózatok nagyrészt szintén légvezetékes kialakítású. Az akcióterülethez legközelebb a 405 számú közút mentén húzódik középfeszültségű hálózat. A villamosenergia-ellátást ezen középfeszültségű hálózatról történő lecsatlakozással javasoljuk. Az energiaigény alapján 3 db 400/20 kV-os transzformátor telepítése látszik leginkább alkalmasnak az akcióterület villamosenergia-ellátás megoldására. Az I. beépítési ütemnél két transzformátor, míg a második ütemnél egy transzformátor telepítése célszerű. Az akcióterület villamosenergia-ellátásánál mind a kisfeszültségű ellátó és közvilágítás mind a középfeszültségű hálózatot földkábeles kialakítással vettük figyelembe.

Az akcióterület villamosenergia-ellátás vezetékhozzai a következők:

I. ütem: 1 db 400/20 kV-os, 1db 630/20 kV-os transzformátor, 20 kV-os földkábel 550 m, kisfeszültségű ellátó és közvilágítási hálózat 3500 m,

II. ütem: 20 kV-os földkábel 250 m, kisfeszültségű ellátó és közvilágítási hálózat 3000 m.

Hírközlés

Az akcióterületen földkábeles hálózat kialakításával számoltunk.

I. ütem: Földkábeles hálózat 3500 m,

II. ütem: Földkábeles hálózat 3000 m.

Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program
Vízellátás

Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program
Csapadécsatornázás

Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program
Gázellátás

Új lakóterület fejlesztése, közműfejlesztési program
Villamos-energia ellátás

**2.1.4. SZÜKSÉGES TERÜLETEK MEGSZERZÉSÉVEL
KAPCSOLATOS FELADATOK**

Új lakóterület fejlesztése

A szükséges területek megszerzésével kapcsolatos feladatok / Tervlap

2.2.

**KÖZSÉGKÖZPONT
OPERATÍV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ**

2.2. Községközpont operatív településfejlesztési koncepció
Településfejlesztési projektek M=1:4000 / Tervlap

2.2.1. ÉPÍTÉSI PROGRAM

2.2.2. KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZTERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

Újhartyán településközpontjában a közutak rendezettek, szabályozási szélességük megfelelő. A vizsgált terület úthálózatán távlatban is csak az aszfaltburkolatok felújítását irányoztuk elő, kivéve a Fő utcában, a Hunyadi utcában, a Zrínyi utcában és a Homok utcában, ahol a már működő, illetve a tervezett intézmények, kereskedelmi létesítmények által vonzott forgalom parkolási lehetőségeinek bővítése érdekében a jelenlegi vízelvezető árkok lefedését, helyükre egyoldali parkolósávok építését terveztük. A parkolósávok burkolóanyagaként a forgalmi sávoktól eltérő, térköburkolat beépítését javasoljuk. Mivel az utcák szépen rendben tartottak, gondozott zóldsávokkal szegélyezettek, további növénytelepítésekkel, nem számoltunk. A Szép utcában nem javasoltunk burkolat-felújítást, mert jó állapotú aszfalttal burkolat az utca. Itt csak az elektromos vezetékek föld alá helyezésével számol a közmű-munkarész.

2.2.3. KÖZMŰFEJLESZTÉSI PROGRAM

Újhartyán rehabilitációját meghatározó akcióterületek beépítésfejlesztését akció és célterületeit, azok megvalósítási ütemezését a városfejlesztési munkarész mutatja be. A célterületek beépítés-fejlesztéseit csak az infrastruktúra két jelentős meghatározójának az út és közmű korszerűsítésével lehet megvalósítani.

Közművesítés szempontjából - mint azt már a vizsgálati munkarészünknel is jeleztük - mindhárom akcióterületnél más és más közműbeavatkozások szükségesek.

Az akcióterület egyes célterületein a beépítés rehabilitációjával a közterületek, utcák, parkok jelentős részének felújítására, korszerűsítésére is sor kell hogy kerüljön, illetve az új lakóterületi beépítésnél már az európai követelményeknek megfelelő városias közműellátás előtérbe helyezése volt a cél. Ennek értelmében településközpontnál a közterületek rekonstrukciója során a közművek felújítását, szükség szerinti cseréjét, kiváltását – légvezetékes hálózatok csapadékvíz-elvezetés rendszere - is számításba kell venni.

Az akcióterületeken a meglévő a vízi-közművek közül a vízellátó hálózat rekonstrukciója csak a település központi részen jöhetne szóba, de mivel a rendszer az új igényeknek megfelelően nagyrészt a szabványnak megfelelő kapacitással létesült, így nem szándékozunk különösebb beavatkozást végrehajtani a vízhálózat rendszerében. Más a helyzet a másik két akcióterületnél. Az új lakóterületi részen teljesen új hálózat kiépítése szükséges. Hasonlóan új hálózat kell létesíteni a gazdasági terület két akcióterületén. Mindkét esetben a meglévő rendszerekhez történő csatlakozással lehet az új hálózatokat kiépíteni.

A szennyvízelvezetés a településen vákuumos rendszerű, így a központban is a vákuumos rendszer üzemel. A településközpontban a kiépített vákuumos rendszeren nem tervezünk rekonstrukciót, kiváltást.

A gazdasági ipari területen a szennyvízcsatornázás vegyes rendszerűnek tekinthető, ahol gravitációs csatornahálózat épült ki, mely a vízgyűjtő-területi átemelőre csatlakozik. Az átemelők nyomóvezetéken keresztül juttatják el a szennyvizet az autópálya alatt átvezetve a szennyvíztisztító-telepre. Az akcióterületeken DN 200 KG-PVC szennyvízcsatorna-hálózatot javasolunk kiépíteni, mely csatlakozik a meglévő gravitációs rendszerhez.

Az új lakóterületi fejlesztésnél gravitációs szennyvízcsatorna-hálózatot javasolunk kialakítani, melynek befogadója a terület tervezett átemelője. Az átemelőtől nyomóvezetéken javasoljuk a szennyvizet a gazdasági területről autópálya alatt átvezetett D160 mm-es nyomóvezetékre rákötni. Az új szennyvízterhelés figyelembevételével felül kell vizsgálni az átemelő szivattyúinak szállítóképességét. Várható az átemelőnél a szivattyúk felbővítése cseréje.

Az energia közművek közül a villamosenergia-ellátás kisméretű ellátó és a közvilágítás hálózatait földkábeles rendszerűre javasoljuk átépíteni, illetve kiépíteni mindhárom akcióterületnél.

A gázellátásnál mindhárom akció-terület kapcsolódási lehetőségei rendelkezésre állnak és a vízellátáshoz hasonló elvek alapján lehet a rekonstrukciókat, illetve az új hálózatokat kialakítani, végrehajtani.

A hírközlés hálózatait a villamosenergia-ellátás rendszeréhez hasonlóan földkábeles rendszerűre javasoljuk átalakítani, illetve kiépíteni az akcióterületeken.

Az alábbiakban akció területenként, közmű-szakáganként részletezzük a várható a beépítés-fejlesztésekhez a közművek várható rehabilitációját, illetve kiépítésére adunk elvi, koncepcionális irányelveket.

Községközpont fejlesztése
Közlekedési és közterületfejlesztési program
Homok utca javasolt kialakítása / Tervlap / M=1:1000

2.2.4. A SZÜKSÉGES TERÜLETEK MEGSZERZÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOK

2.3.

TERVEZETT IPARI PARK KÖVETKEZŐ ÜTEME OPERATÍV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

2.3. Tervezett ipari park következő üteme / Tervlap

2.3.1. ÉPÍTÉSI PROGRAM

2.3.2. KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZTERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

Újhartyán ipari parkja tovább fejlődik a közeljövőben. Mind az I/A., mind a II/B. ütemben épülnek az ipari, gazdasági ingatlanokhoz megközelítő utak. A joghatályos szabályozási terv 18 m szabályozási szélességeket biztosít a megközelítő utaknak.

A meglévő, jó minőségű megközelítő út paramétereinek megfelelően 6,5 m széles burkolattal, kétoldali padkával és nyílt árokkal kialakított utakat tervezünk, a csatolt mintakeresztszelvény szerint. A burkolatminőségének, teherbírásának meg kell felelni a várható tehergépjármű-forgalom terhelésének.

A 18 méteres szabályozási szélesség lehetőséget biztosít egyoldali járda, vagy kerékpárút elhelyezéséhez is, ezt figyelembe vettük a költségbecslés elkészítésénél.

2.3.3. KÖZMŰFEJLESZTÉSI PROGRAM

Újhartyán rehabilitációját meghatározó akcióterületek beépítésfejlesztését akció és célterületeit, azok megvalósítási ütemezését a városfejlesztési munkarész mutatja be. A célterületek beépítés-fejlesztéseit csak az infrastruktúra két jelentős meghatározójának az út és közmű korszerűsítésével lehet megvalósítani.

Közművesítés szempontjából - mint azt már a vizsgálati munkarészünknel is jeleztük - mindhárom akcióterületnél más és más közműbeavatkozások szükségesek.

Az akcióterület egyes célterületein a beépítés rehabilitációjával a közterületek, utcák, parkok jelentős részének felújítására, korszerűsítésére is sor kell hogy kerüljön, illetve az új lakóterületi beépítésnél már az európai követelményeknek megfelelő városias közműellátás előtérbe helyezése volt a cél. Ennek értelmében településközpontnál a közterületek rekonstrukciója során a közművek felújítását, szükség szerinti cseréjét, kiváltását – légvezetékes hálózatok csapadékvíz-elvezetés rendszere - is számításba kell venni.

Az akcióterületeken a meglévő a vízi-közművek közül a vízellátó hálózat rekonstrukciója csak a település központi részen jöhetne szóba, de mivel a rendszer az új igényeknek megfelelően nagyrészt a szabványnak megfelelő kapacitással létesült, így nem szándékozunk különösebb beavatkozást végrehajtani a vízhálózat rendszerében. Más a helyzet a másik két akcióterületnél. Az új lakóterületi részen teljesen új hálózat kiépítése szükséges. Hasonlóan új hálózat kell létesíteni a gazdasági terület két akcióterületén. Mindkét esetben a meglévő rendszerekhez történő csatlakozással lehet az új hálózatokat kiépíteni.

A szennyvízelvezetés a településen vákuumos rendszerű, így a központban is a vákuumos rendszer üzemel. A településközpontban a kiépített vákuumos rendszeren nem tervezünk rekonstrukciót, kiváltást.

A gazdasági ipari területen a szennyvízcsatornázás vegyes rendszerűnek tekinthető, ahol gravitációs csatornahálózat épült ki, mely a vízgyűjtő-területi átemelőre csatlakozik. Az átemelők nyomóvezetéken keresztül juttatják el a szennyvizet az autópálya alatt átvezetve a szennyvíztisztító-telepre. Az akcióterületeken DN 200 KG-PVC szennyvízcsatorna-hálózatot javaslunk kiépíteni, mely csatlakozik a meglévő gravitációs rendszerhez.

Az új lakóterületi fejlesztésnél gravitációs szennyvízcsatorna-hálózatot javaslunk kialakítani, melynek befogadója a terület tervezett átemelője. Az átemelőtől nyomóvezetéken javasoljuk a szennyvizet a gazdasági területről autópálya alatt átvezetett D160 mm-es nyomóvezetékre rákötni. Az új szennyvízterhelés figyelembevételével felül kell vizsgálni az átemelő szivattyúinak szállítóképességét. Várható az átemelőnél a szivattyúk felbővítése cseréje.

Az energia közművek közül a villamosenergia-ellátás kiefeszültségű ellátó és a közvilágítás hálózatait földkábeles rendszerűre javasoljuk átépíteni, illetve kiépíteni mindhárom akcióterületnél.

A gázellátásnál mindhárom akció-terület kapcsolódási lehetőségei rendelkezésre állnak és a vízellátáshoz hasonló elvek alapján lehet a rekonstrukciókat, illetve az új hálózatokat kialakítani, végrehajtani.

A hírközlés hálózatait a villamosenergia-ellátás rendszeréhez hasonlóan földkábeles rendszerűre javasoljuk átalakítani, illetve kiépíteni az akcióterületeken.

Újhartyánban az Ipari park fejlesztés két akció területet érint. Az egyik a település DK-i részén a 405 számú közúttól délre, míg a másik a település ÉK-i részén a 405 számú közúttól északra helyezkedik el. Mindkét akcióterületen az előző ütemek beépítéseihez már valamennyi közmű kiépült. Ennek megfelelően rendelkezésre állnak valamennyi közműnél a kapcsolódási lehetőségek. Az iparterületen új hálózat kell létesíteni a gazdasági terület két akcióterületén. Mindkét akcióterületen a meglévő rendszerekhez történő csatlakozással lehet az új hálózatokat kiépíteni.

Közműigények tekintetében a megépült hálózatok a további beépítések közműigényének biztosítására került kialakításra.

A vízi-közművek tekintetében az Ipari park fejlesztéshez az akcióterületek vízellátásához a D-i és az É-i területen végighúzó D160 mm-es gerincvezeték áll rendelkezésre.

A szennyvíz csatornázás megoldására az iparterület D-i akció terület gerincútja mentén DN 300 mm-es KG-PVC gravitációs csatorna valósult meg. A gravitációs csatorna befogadója a terület MOBA átemelője, mely nyomóvezetéken az É-i akcióterületet érintve és fogadva az É-i terület nyomóvezetékét, és vezeti el a szennyvizet a községi rendszer vákuumgépházánál üzemelő központi átemelőhöz. Az NÁ 160 mm-es KPE nyomóvezeték autópálya alatti közmű-átvezetést a csomópont fölött, északi területen került kiépítésre.

Az energiaközművek közül a gázellátás megoldására nagy-középnomású hálózat áll rendelkezésre mindkét akció területen. A villamosenergia-ellátáshoz a középfeszültségű hálózat mindkét területen légvezetékes formában épült ki. A kiefeszültségű rendszerek, ingatlanokon belül földkábeles formában épültek ki.

Az alábbiakban az iparterület akció területeihez, közmű-szakáganként adjuk meg a várható közműfejlesztések elvi, koncepcionális lehetőségeit.

Vízellátás

Az iparterület két akció területén a meglévő hálózatokhoz történő csatlakozással, azok továbbépítésével javasoljuk megoldani a kommunális vízigények, valamint a tűzi-vízigények - 1800 l/min; 30 l/s - egy részének biztosítását. A meghosszabított vezetékek meglévő átmérőhöz hasonlóan szintén NÁ 160 mm KPE vezetékek.

Az akcióterület hálózati hosszai a következők:

Északi akcióterület: D160 mm-es KPE 750 m,

Déli akcióterület: D160 mm-es KPE 1250 m.

Szennyvízcsatornázás

Az akcióterületeken DN 200 mm-es KG-PVC gravitációs szennyvíz-csatornahálózatot javaslunk kialakítani mindkét akcióterületen. A D-i akcióterület jelenlegi lejtésviszonyai átemelő és nyomóvezeték kialakítását is igényelheti. Ennek eldöntéséhez geodéziai felmérés és szakági terv készítése szükséges. Az átemelő és nyomóvezeték elvi kialakításának költségét gazdasági tervünkben számításba vettük.

Az akcióterület hálózati hosszai a következők:

Északi akcióterület: DN 200 mm-es KG-PVC csatorna 750 m,

Déli akcióterület: DN 200 mm-es KG-PVC csatorna 1250 m. Átemelő, nyomóvezeték D 90 mm KPE 750 m.

Csapadék-csatornázás

Az akcióterületek közterület, úthálózat melletti csapadékvíz-elvezető rendszere szivárogtató nyílt árok. Az ingatlanokon belül felszínközeli zárt csatorna. A közterületi úthálózat mentén felszínközeli szivárogtató kétoldali csapadékvíz-elvezető, vagy nyílt, burkolattal ellátott szivárgó kétoldali árokrendszert javaslunk kiépíteni.

Az akcióterületen az ingatlanokon szivárogtatásra befogadóként alkalmas talaj a csapadék-tározókkal állhat rendelkezésre. Az akcióterületek ingatlanjainak csapadékvíz-elvezetésénél a felszínközeli csatornahálózat kialakítását javasoljuk, szivárgó rendszerrel. Az ingatlanon belüli rendszert beépítés hiányában nem költségeltük.

Az akcióterület szivárogtató felszínközeli csapadékcsatornák hosszai a következők:

Északi akcióterület: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 2x750 m=1500 m

Déli akcióterület: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 2x1250 m=2500 m

Gázellátás

Az akcióterületeken a kiépült nagy-középnomású rendszer továbbépítésével javasoljuk a gázellátás megoldását. A nagy-középnomású rendszerről ingatlanonként kell elhelyezni a nyomás-szabályozókat.

Északi akcióterület: D 90 mm-es KPE nagy-középnomású gázvezeték 750 m,

Déli akcióterület: D 90 mm-es KPE nagy-középnomású gázvezeték 1250 m.

Villamosenergia-ellátás

Az akcióterületeken a kiépült a villamosenergia-ellátás középfeszültségű rendszerei, melyek továbbépítésével javasoljuk az villamosenergia-ellátás megoldását.

Északi akcióterület: a beépítés ütemezésének megfelelően középfeszültségen javasoljuk az ingatlanok ellátását. Ezért 2-3db 250-630 kVA20 kV-os transzformátor és 500 m 20kV-os földkábel kialakításával számoltunk.

Déli akcióterület: Itt is a beépítés ütemezésének megfelelően középfeszültségen javasoljuk az ingatlanok ellátását. Ezért 4-5 db 250-630 kVA20 kV-os transzformátor és 1000 m 20kV-os földkábel kialakításával számoltunk

Hírközlés

Az akcióterületeken földkábeles hálózat kialakítását javasoljuk a már kialakított földkábeles hálózat folytatásaként.

Északi akcióterület: földkábeles hálózat 750 m Déli akcióterület: Földkábeles hálózat 1250 m.

Tervezett ipari park következő üteme
Közlekedés és közterületfejlesztési program
Tervezett úthálózat / Tervlap

Közműlapok

**2.3.4. SZÜKSÉGES TERÜLETEK MEGSZERZÉSÉVEL
KAPCSOLATOS FELADATOK**

3.

PÉNZÜGYI KONCEPCIÓ

3.1.

ÚJ LAKÓTERÜLET FEJLESZTÉSE PÉNZÜGYI KONCEPCIÓ

3.1.1. AZ AKCIÓ VÁRHATÓ RÁFORDÍTÁSAINAK MEGHATÁROZÁSA

3.1.1.1. Közlekedési, közterületfejlesztési költségek

Külső kapcsolatok

Körforgalmak

Belső sugár: 10m, burkolatszélesség: 7 m (+ 2 m járható középsziget)

Aszfaltburkolatok:

körpálya: $r^2\Pi = 17 \times 17 \times \Pi - 8 \times 8 \times \Pi = 707 \text{ m}^2$

ágak: $(18+7)/2 \times 24 \times 4 = 300 \times 4 = 1200 \text{ m}^2$

kapcsolódó útépítések: $(5 \times 50 + 135 + 75 + 90) \times 7 = 550 \times 7 = 3850 \text{ m}^2$

Zöldfelület: $8 \times 8 \times \Pi = 207 \text{ m}^2$

„Városkapu”

Útburkolatszélesítés (aszfalt): $(80+15)/2 \times 2 + 15 \times 3 = 140 \text{ m}^2$

Térkőburkolatok: $15 \times 3 + 15 \times 2 = 75 \text{ m}^2$

Járdaépítéssel és folyópálya-burkolatmegerősítéssel nem kalkuláltunk.

Becsült költségek:

Munka típusa	Mennyiség	Egységár	Becsült költség
Aszfaltburkolat építése	$2 \times 1907 + 3850 + 140 = 7804 \text{ m}^2$	15.000 Ft/m ²	117.060 eFt
Térkőburkolat építése	75 m ²	12.000 Ft/m ²	900 eFt
Zöldfelületek beültetése	207 m ²	7.000 Ft/m ²	1.449 eFt
Külső költségek			
Összesen			119.409 eFt

Bruttó

1.432.908 eFt

Belső kapcsolatok

Intézmények területe

Aszfalt útburkolat: $(95+220+110+150+130+55) \times 6 = 4560 \text{ m}^2$

Térköburkolatok (parkolók): $135 \times 2.5 \times 4.5 = 1519 \text{ m}^2$

Járdák és zöldfelületek:

épületek mellett: $(57 \times 68 - 50 \times 42) \times 3 = 1776 \text{ m}^2 \times 3 = 5328 \text{ m}^2$

parkolósáv külső oldalán: $(239+76+66) \times 2 = 381 \times 2 = 762 \text{ m}^2$

Lakóterület

Aszfalt útburkolat: $(680+175+2 \times 160+172+510+4 \times 526+206+442+2 \times 720+230) \times 6 = 6279 \times 6 = 37\,674 \text{ m}^2$

gépkocsi-behajtók: $250 \times 5 \times 2.5 = 3125 \text{ m}^2$

Térköburkolatok (parkolók): $250/2 \times 2.5 \times 5.5 \times 3 + 24 \times 2.5 \times 5.5 = 5486 \text{ m}^2$

Járdák : $(6279 \times 2 - 680 - 59 \times 6) \times 1.5 = 11524 \times 1.5 = 17286 \text{ m}^2$

Zöldfelületek: $(6279 - 250/2 \times 5.5 + 125 \times 10) \times 2.5 = 17104 \text{ m}^2$

Becsült költségek:

Munka típusa	Mennyiség	Egységár	Becsült költség
Aszfaltburkolat építése	$4560+37674+3125 = 45359 \text{ m}^2$	15.000 Ft/m ²	680.385 eFt
Térköburkolat építése	$1519 + 5486 = 7005 \text{ m}^2$	12.000 Ft/m ²	84.060 eFt
Járdaburkolatok építése	$3045+17286 = 20331 \text{ m}^2$	7.000 Ft/m ²	142.317 eFt
Zöldfelületek beültetése	$3045+17104 = 20149 \text{ m}^2$	7.000 Ft/m ²	141.043 eFt
Belső költségek			
Összesen			1.047.805 eFt

Bruttó

1.257.366 eFt

Lakóterületi fejlesztés, összes költség:

Külső költségek	119.409,0 eFt
Belső költségek	1.047.805,0 eFt
<u>Tartalék (10%)</u>	<u>116.721,4 eFt</u>

Összesen: **1.283.935,4 eFt**

Bruttó **1.540.722,5 eFt**

3.1.1.2. Közműfejlesztési költségek

Vízellátás

Az akcióterület hálózati hosszai a következők:

Megtápláló vezeték: D160 mm-es KPE 550 m, D110 mm-es KPE 150 m,

Fővezeték: I. ütem: D160 mm-es KPE 500 m, D110 mm-es KPE 1650 m,
II. ütem: D 110 mm-es KPE 900 m

Elosztóvezeték: I. ütem: D 90 mm-es KPE 1500 m,
II. ütem: D 90 mm-es KPE 3000 m,

A vízvezeték építés fajlagos költsége: 8-20.000,- Ft/m.

I. ütem

Vezeték megnevezése	átmérő/hossz	költség (eFt)
Megtápláló vezeték	160 mm/550 m	11.000
	110 mm/150 m	2.250
Fővezeték	160mm/500 m	5.000
	110 mm/1650 m	16.500
elosztóvezeték	90 mm/1500 m	12.000
összesen		46.750

II. ütem

Vezeték megnevezése	átmérő/hossz	költség (eFt)
Fővezeték	110 mm/900 m	9.000
elosztóvezeték	90 mm/3000 m	24.000
összesen		33.000
Mindösszesen		79.750
Bruttó		95.700

Szennyvízcsatornázás

A csatorna építésének fajlagos költsége: 10-20.000,- Ft/m.

Az akcióterület csatornahosszai a következők

I. ütem: D 110 mm-es nyomóvezeték 2000 m, átemelő, DN 200 mm-es gravitációs csatorna 2700 m,

II. ütem: DN 200 mm-es gravitációs csatorna 2450 m,

I. ütem

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Nyomóvezeték	110 KPE	2000	20.000
Átemelő			10.000
Csatorna	DN 200 KG	2700	54.000
összesen			84.000

II. ütem

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Csatorna	DN 200 KG	2450	49.000
összesen			49.000
Mindösszesen Bruttó			133.000
			159.600

Csapadécsatornázás

A csatorna építésének fajlagos költsége: 15.000,- Ft/m.

Zápor-tározó fajlagos költség: 50.000,-Ft/m³

Az akcióterület szivárogtató felszínközeli csapadécsatornák hosszai a következők:

I. ütem: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 3300 m, intézménysávi záportározó, lakóterületi záportározó 100-100 m³

II. ütem: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 2800 m, lakóterületi záportározó 100-100 m³

I. ütem

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Felszínközeli csatorna	D200 dréncső szivárgóaknákkal	3300	49.500
Intézményi záportározó	100 m ³		5.000
Lakóterületi záportározó	100 m ³		5.000
összesen			59.500

II. ütem

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Felszínközeli csatorna	D200 dréncső szivárgóaknákkal	2800	42.000

Lakóter-i tározó	100 m ³		5.000
összesen			47.000
Mindösszesen			106.500
Bruttó			127.800

Gázellátás

A gázvezeték építés fajlagos költsége: 8-12.000,- Ft/m.

Az akcióterület gázvezeték hosszai a következők:

I. ütem: D90 mm-es nagy-középnomású 2000 m, nyomás-szabályozó, középnomású gerinc-vezeték D110 mm-es 550 m, D90 mm-es 250 m, középnomású ellátó-vezeték D63 2000 m

II. ütem: középnomású ellátó-vezeték D63 mm-es KPE 2350 m,

I. ütem

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Nagy-középnomású	D90 KPE	2000	20.000
Nyomás-szabályozó			5.000
Középnomású	D110 KPE	550	6.600
Középnomású	D90 KPE	250	2.500
Középnomású	D63 KPE	2000	16.000
összesen			50.100

II. ütem

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Középnomású	D63 KPE	2350	18.800
összesen			18.800
Mindösszesen			68.900
Bruttó			82.680

Villamosenergia-ellátás

A elektromos földkábelek fektetési fajlagos költsége: 5-10.000,- Ft/m.

Az akcióterület villamosenergia-ellátás vezeték hosszai a következők:

I. ütem

1 db 400/20 kV-os, 1db 630/20 kV-os transzformátor,

20 kV-os földkábel 550 m, kisméretű ellátó és közvilágítási hálózat 3000 m,

II. ütem

1db 400/20 kV-os transzformátor,

20 kV-os földkábel 250 m, kisfeszültségű ellátó és közvilágítási hálózat 3000 m.

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm ² /	Hossza /m/	Költség /eFt/
Középfeszültségű földkábel	240	550	5.500
400/20kV transzformátor	1 db		10.000
630/20kV transzformátor	1 db		15.000
Kisfeszültségű földkábel		3000	15.000
Közvilágítási földkábel kandeláberekkel		3500	35.000
összesen			75.000

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm ² /	Hossza /m/	Költség /eFt/
Középfeszültségű földkábel	240	250	2.500
400/20kV transzformátor	1 db		10.000
Kisfeszültségű földkábel		3000	15.000
Közvilágítási földkábel kandeláberekkel		3000	30.000
összesen			57.500
Mindösszesen Bruttó			113.500 136.200

Hírközlés

A elektromos földkábelek fektetési fajlagos költsége: 5-6.000,- Ft/m.

Vezeték megnevezése	Ütemezés	Hossza /m/	Költség /eFt/
Földkábel	I. ütem	3500	21.000
Földkábel	II. ütem	3000	15.000
összesen			36.000

Közmű szakág	költség(eFt)	
	I. ütem	II. ütem
Vízellátás	46.750	33.000
Szennyvízcsatornázás	84.000	49.000
Csapadékvíz-elvezetés	59.500	47.000
Gázellátás	50.100	18.800
Villamosenergia-ellátás	75.000	57.500
Hírközlés	21.000	15.000
összesen	338.100	220.300
Mindösszesen		558.400

Bruttó		670.080
---------------	--	----------------

ÚJ LAKÓTERÜLET FEJLESZTÉS ÖSSZESEN: 1.060.050 eFt

ÚJ LAKÓTERÜLET FEJLESZTÉS BRUTTÓ: 1.272.060 eFt

3.1.2. AZ AKCIÓ MEGVALÓSULÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FORRÁSOK MEGHATÁROZÁSA

3.2.

**KÖZSÉGKÖZPONT
PÉNZÜGYI KONCEPCIÓ**

3.2.1. AZ AKCIÓ VÁRHATÓ RÁFORDÍTÁSAINAK MEGHATÁROZÁSA

3.2.1.1. Közlekedési, közterületfejlesztési költségek

Útburkolatok felújítása:

Szőlősor utca	300 m
Hunyadi utca	650 m
Fő utca	565 m
Zrínyi utca	210 m
Újsor utca	210 m
Szobor utca	280 m
Homok utca	250 m
Gödör utca	250 m
Petőfi utca	250 m
<u>Pilisi utca</u>	<u>120 m</u>
Összesen:	3085 m

$$3085 \text{ m} \times 5,5 \text{ m} = 16967,5 \text{ m}^2$$

Parkolósávok építése (árkok lefedésével)

Fő utca	400 m
Zrínyi utca	200 m
Hunyadi utca	300 m
<u>Homok utca</u>	<u>150 m</u>
Összesen:	1050 m

$$1050 \text{ m} \times 2,5 \text{ m} = 2625 \text{ m}^2$$

Becsült költségek:

Munka típusa	Mennyiség	Egységár	Becsült költség
Aszfaltburkolat felújítása	16967,5 m ²	6.000 Ft/m ²	101.805 eFt
Térköburkolat építése (árkok lefedésével együtt)	1050 m ²	16.000 Ft/m ²	16.800 eFt
Összesen			118.605 eFt

Bruttó

142.326 eFt

Lakóterületi fejlesztés, összes költség:

Becsült költségek	118.605,0 eFt
Tartalék (10%)	11.860,5 eFt
Összesen:	130.465,5 eFt

Bruttó **156.558,6 eFt**

3.2.1.2. Közműfejlesztési költségek

3.2.2. AZ AKCIÓ MEGVALÓSULÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FORRÁSOK MEGHATÁROZÁSA

3.3.

TERVEZETT IPARI PARK KÖVETKEZŐ ÜTEME PÉNZÜGYI KONCEPCIÓ

3.3.1. AZ AKCIÓ VÁRHATÓ RÁFORDÍTÁSAINAK MEGHATÁROZÁSA

3.3.1.1. Közlekedés és közterületfejlesztési költségek

I/A. ütem

aszfaltburkolatú út: $(450+785) \times 6.5 = 1235 \times 6.5 = 8028 \text{ m}^2$
 járda/kerékpárút burkolat: $1235 \times 2 = 2470 \text{ m}^2$

II/B. ütem

aszfaltburkolatú út: $(500+210) \times 6.5 = 710 \times 6.5 = 4615 \text{ m}^2$
 járda/kerékpárút burkolat: $710 \times 2 = 1420 \text{ m}^2$

Becsült költségek:

Munka típusa	Mennyiség	Egységár	Becsült költség
Aszfaltburkolat építése	$8028 + 4615 = 12643 \text{ m}^2$	15.000 Ft/m ²	189.645 eFt
Járda/kerékpárút burkolatok építése	$2470 + 1420 = 3890 \text{ m}^2$	7.000 Ft/m ²	27.230 eFt
Összesen			216.875 eFt

Bruttó

260.250 eFt

Iparterületi fejlesztés, összes költség

Becsült költségek 216.875,0 eFt
 Tartalék (10%) 21.687,5 eFt
Összesen: 238.562,5 eFt

Bruttó

286.275,0 eFt

3.3.1.2. Közműfejlesztési költségek

Az ipari park akcióterületeinek gazdasági terve nem tartalmazza a közműfejlesztési hozzájárulások költséget, melynek feltételeit a közműüzemeltetők, az önkormányzat határozhat meg.

Vízellátás

Az akcióterület hálózati hosszai a következők:

Északi akcióterület: D160 mm-es KPE 750 m,

Déli akcióterület: D160 mm-es KPE 1250 m.

A vízvezeték építés fajlagos költsége: 15.000,- Ft/m.

Akció-terület	Vezeték megnevezése	átmérő/hossz	költség (eFt)
Északi	gerincvezeték	160 mm/750 m	11.250
Déli	gerincvezeték	160mm/1250 m	18.750
Összesen			30.000
Bruttó			36.000

Szennyvízcsatornázás

Az akcióterület csatornahosszai a következők:

Északi akcióterület: DN 200 mm-es KG-PVC csatorna 750 m,

Déli akcióterület: DN 200 mm-es KG-PVC csatorna 1250 m.

Á0temelő, nyomóvezeték D 90 mm KPE 750 m.

A csatorna építésének fajlagos költsége: 8 - 20.000,- Ft/m.

Déli akcióterület

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Nyomóvezeték	90 KPE	750	6.000
Átemelő			5.000
Csatorna	DN 200 KG	1250	25.000
Összesen			36.000
Bruttó			43.500

Északi akcióterület

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Csatorna	DN 200 KG	750	15.000
Összesen			15.000
Bruttó			18.000
Mindösszesen			51.000
Mindösszesen bruttó			61.200

Csapadékcsatornázás

A csatorna építésének fajlagos költsége: 15.000,- Ft/m.

Az akcióterület szivárogtató felszínközeli csapadékcsatornák hosszai a következők:

Északi akcióterület: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 2x750 m=1500 m

Déli akcióterület: DN 200 mm-es szivárgó dréncsőhálózat, szivárogtató aknákkal 2x1250 m=2500 m

Akció-terület	Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Északi	Felszínközeli csatorna	D200 dréncső szivárgóaknákkal	1500	22.500
Déli	Felszínközeli csatorna	D200 dréncső szivárgóaknákkal	2500	37.500
Összesen				60.000
Bruttó				72.000

Gázellátás

Az akcióterület gázvezeték hosszai a következők:

Északi akcióterület: D 90 mm-es KPE nagy-középnomású gázvezeték 750 m,

Déli akcióterület: D 90 mm-es KPE nagy-középnomású gázvezeték 1250 m.

A gázvezeték építés fajlagos költsége: 8.000,- Ft/m.

Akció-terület	Vezeték megnevezése	Átmérője /mm/	Hossza /m/	Költség /eFt/
Északi	nagy-középnomású	D90 KPE	750	6.000
Déli	nagy-középnomású	D90 KPE	1250	10.000
Összesen				16.000
Bruttó				19.200

Villamosenergia-ellátás

A elektromos földkábelek fektetési fajlagos költsége: 5 - 10.000,- Ft/m.

Az akcióterületek villamosenergia-ellátás vezeték hosszai a következők:

Északi akcióterület: 2-3 db 250-630 kVA/20 kV-os transzformátor, 500 m 20 kV-os földkábel, közvilágítás kandeláberekkel 750 m,

1 db 400/20 kV-os, 1db 630/20 kV-os transzformátor,
20 kV-os földkábel 550 m, kisfeszültségű ellátó és közvilágítási hálózat
3000 m,

Déli akcióterület: 4-5 db 250-630 kVA 20 kV-os transzformátor és 1000 m 20kV-os földkábel,
közvilágítás kandeláberekkel 1250 m

Északi akcióterület

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm ² /	Hossza /m/	Költség /eFt/
Középfeszültségű földkábel	240	500	2.500
400/20kV transzformátor	3 db		15.000
Közvilágítási földkábel kandeláberekkel		750	7.500
Összesen			25.000
Bruttó			30.000

Déli akcióterület

Vezeték megnevezése	Átmérője /mm ² /	Hossza /m/	Költség /eFt/
Középfeszültségű földkábel	240	1000	5.000
400/20kV transzformátor	5 db		25.000
Közvilágítási földkábel kandeláberekkel		1250	12.500
összesen			42.500
Bruttó			51.000
Mindösszesen			67.500
Mindösszesen bruttó			81.000

Hírközlés

A hírközlési földkábelek fektetési fajlagos költsége: 5.000,- Ft/m.

Akcióterület	Vezeték megnevezése	Hossza /m/	Költség /eFt/
Északi	Földkábel	750	3.750
Déli	Földkábel	1250	6.250
Összesen			10.000
Bruttó			12.000

Közműösszesítő

Közmű szakág	költség(eFt)	
	Északi	Déli
Vízellátás	11.250	18.750
Szennyvízcsatornázás	15.000	36.000
Csapadékvíz-elvezetés	22.500	37.500
Gázellátás	6.000	10.000
Villamosenergia-ellátás	25.000	42.500
Hírközlés	3.750	6.250
összesen	83.500	151.000
bruttó	100.200	181.200

KÖZMŰFEJLESZTÉS ÖSSZESEN: 234.500 eFt

KÖZMŰFEJLESZTÉS BRUTTÓ ÖSSZESEN: 281.400 eFt

3.3.2. AZ AKCIÓ MEGVALÓSULÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FORRÁSOK MEGHATÁROZÁSA

3.4.

GLOBÁLIS PÉNZÜGYI MÉRLEG AZ AKCIÓ ÉRTÉKESÍTÉSI BEVÉTELEINEK ÉS FEJLESZTÉSI KIADÁSAINAK ELEMZÉSÉVEL

4.
**A MEGVALÓSÍTÁS SZERVEZETI
KONCEPCIÓJA**

